

Lagrådsremiss

Stiftelser – frågor om registrering och tillsyn, m.m.

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 13 november 2008

Beatrice Ask

Lotta Hardvik Cederstierna
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås vissa ändringar i stiftelselagen (1994:1220). Förslagen syftar bl.a. till att förbättra tillsynen över stiftelser och att genomföra lättnader för stiftelserna när det gäller bokföring och revision. Dessutom föreslås vissa åtgärder som syftar till att motverka förekomsten av missbruk av stiftelseformen och öka förutsättningarna att komma till rätta med missbruk i samband med insamlade verksamhet. Förslagen innebär i huvudsak följande.

Alla stiftelser ska registreras i ett stiftelseregister och tilldelas organisationsnummer.

Tillsynen över stiftelser koncentreras till ett färre antal länsstyrelser än i dag. Stiftelser som har bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting samt stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet ska inte längre vara undantagna från fullständig tillsyn.

Gränsvärdet för bokföringsskyldighet och skyldighet att upprätta årsredovisning höjs. Stiftelser ska vara bokföringsskyldiga och skyldiga att upprätta årsredovisning om värdet på stiftelsens tillgångar överstiger 1 500 000 kr.

Förutsättningarna för ändring m.m. av föreskrifter som avser en stiftelses ändamål mildras något. Tillsynsmyndigheten ska fatta uttryckliga beslut att tillåta tillämpningen av beslut om ändring m.m. av detaljföreskrifter i stiftelseförordnanden. Kammarkollegiets beslut om ändring av föreskrifter enligt stiftelselagen och permutationslagen (1972:205) ska kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

I syfte att minska utrymmet för missbruk av insamlingsstiftelser och förhindra att dessa utnyttjas för ekonomiska oegentligheter införs en ny bestämmelse om att en insamlingsstiftelse, under en period om tre sammanhängande räkenskapsår, ska använda minst tre fjärdedelar av sina intäkter för ändamålet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220).....	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220).....	18
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.....	19
2.4	Förslag till lag om ändring i permutationslagen (1972:205).....	21
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.....	22
2.6	Förslag till lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078).....	23
3	Ärendet och dess beredning.....	24
4	Bakgrund.....	24
5	Registrering.....	26
5.1	Bakgrund.....	26
5.2	Registrering av alla stiftelser, m.m.....	28
5.3	Tilldelning av organisationsnummer.....	31
5.4	Firmaskyddet för stiftelser.....	33
6	Tillsyn.....	35
6.1	Bakgrund.....	35
6.2	Bör tillsynsfunktionen koncentreras?.....	37
6.3	Undantag för offentligt bildade stiftelser m.m.?.....	39
7	Bokföring och revision.....	42
7.1	Gränsvärdet för bokföringsskyldighet.....	42
7.2	Ingivande av sammanställning över räkenskaper till tillsynsmyndigheten.....	45
7.3	Kravet på kvalificerad revisor.....	48
7.4	Upphörande av revisors uppdrag.....	49
7.5	Revision av pensions- och personalstiftelser.....	50
8	Ändring av föreskrifter.....	53
8.1	Kammarkollegiets respektive tillsynsmyndighetens kompetens.....	53
8.2	Ändring efter tillstånd av tillsynsmyndigheten.....	56
8.3	Ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål.....	58
8.4	Registrering av ändringar enligt äldre ändringsförbehåll.....	60
8.5	Överklagande hos allmän förvaltningsdomstol.....	62
9	Åtgärder mot missbruk vid insamlande verksamhet.....	65
9.1	Insamlingsstiftelser.....	65
9.2	Särskilda regler för insamlande verksamhet?.....	67
9.3	Krav på särredovisning?.....	68

9.4	Krav på viss användning för ändamålet?	71
10	Protokollföring och dokumentation	75
11	Nya regler vid avveckling	76
12	Skadeståndsskyldighet vid åsidosättande av bestämmelser om årsredovisning	79
13	Handläggningsform vid entledigande av styrelseledamot eller förvaltare	80
14	Gemensam placering	81
15	Ikraftträdande- och övergångsfrågor	83
16	Kostnader och andra konsekvenser	85
17	Författningskommentar	87
17.1	Förslaget till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)	87
17.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220)	103
17.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.	103
17.4	Förslaget till lag om ändring i permutationslagen (1972:205)	106
17.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.	107
17.6	Förslaget till lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078)	107
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Vissa frågor i stiftelselagen, m.m.	109
Bilaga 2	Promemorians lagförslag	113
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	127
Bilaga 4	Lagförslag i utkastet till lagrådsremiss	128
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanserna	147

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220),
2. lag om ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220),
3. lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.,
4. lag om ändring i permutationslagen (1972:205),
5. lag om ändring i lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.,
6. lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)

Häri genom föreskrivs i fråga om stiftelselagen (1994:1220)

dels att 1 kap. 8 §, 2 kap. 13, 16, 20 och 23 §§, 3 kap. 2 §, 5 kap. 1 §, 6 kap. 1–5 §§, 9 kap. 1, 6, 10 och 11 §§, 10 kap. 1–4 och 6 §§ samt rubriken närmast före 6 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 6 kap. 3 § ska sättas närmast före 6 kap. 4 §,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 11 kap. 2 a §, samt närmast före 6 kap. 3 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

8 §

I 9 kap. finns bestämmelser om att stiftelser står under tillsyn av en tillsynsmyndighet. I 10 kap. finns bestämmelser om att *vissa* stiftelser *skall* vara registrerade i ett stiftelseregister.

I 9 kap. finns bestämmelser om att stiftelser står under tillsyn av en tillsynsmyndighet. I 10 kap. finns bestämmelser om att stiftelser *ska* vara registrerade i ett stiftelseregister.

2 kap.

13 §

Över styrelsens beslut *skall* protokoll föras.

Över styrelsens beslut *ska det* föras protokoll. *Protokollet ska undertecknas av den som har varit protokollförare. Det ska justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet.*

16 §

Styrelsen företräder stiftelsen och *registrerad i stiftelseregistret kan* bemyndiga någon annan att företräda stiftelsen och teckna dess namn och firma. Styrelsen *kan* när som helst återkalla ett sådant bemyndigande. Bestämmelserna i 14 § gäller i fråga om den som har fått

tecknar dess namn och firma. *När en stiftelse har registrerats i stiftelseregistret, får styrelsen* bemyndiga någon annan att företräda stiftelsen och teckna dess namn och firma. Styrelsen *får* när som helst återkalla ett sådant bemyndigande. Bestämmelserna i 14 § gäller i fråga om den som har fått

ett sådant bemyndigande även om han inte är styrelseledamot.

ett sådant bemyndigande även om han *eller hon* inte är styrelseledamot.

Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte bemyndigas att företräda stiftelsen.

En stiftelse som har försatts i konkurs företräds som konkursgäldenär av den styrelse som finns vid konkursens början. Bestämmelserna i 9 § gäller dock under konkursen.

20 §

Över de beslut som förvaltaren fattar rörande stiftelsen *skall* det föras protokoll.

Över de beslut som förvaltaren fattar rörande stiftelsen *ska* det föras protokoll. *Protokollet ska undertecknas av den som har varit protokollförare. Fattas beslut vid ett sammanträde, ska protokollet justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet.*

23 §

Förvaltaren företräder stiftelsen och tecknar dess namn och firma.

Förvaltaren för en stiftelse som är registrerad i stiftelseregistret kan bemyndiga någon annan att företräda stiftelsen och teckna dess namn och firma. Förvaltaren kan när som helst återkalla ett sådant bemyndigande. Bestämmelserna i 21 § gäller i fråga om den som har fått ett sådant bemyndigande även om han inte är företrädare för förvaltaren.

*När en stiftelse har registrerats i stiftelseregistret, får förvaltaren bemyndiga någon annan att företräda stiftelsen och teckna dess namn och firma. Förvaltaren får när som helst återkalla ett sådant bemyndigande. Bestämmelserna i 21 § gäller i fråga om den som har fått ett sådant bemyndigande även om han *eller hon* inte är företrädare för förvaltaren.*

Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte bemyndigas att företräda stiftelsen.

En stiftelse som har försatts i konkurs företräds som konkursgäldenär av den förvaltare som finns vid konkursens början. Bestämmelserna i 19 § gäller dock under konkursen.

3 kap.

2 §[†]

Stiftelser som inte är bokförings-skyldiga enligt bokföringslagen (1999:1078) *skall* fortlöpande föra räkenskaper över belopp som har inbetalats till eller utbetalats av stiftelsen. Det *skall* finnas verifierationer för in- och utbetalningar. En

Stiftelser som inte är bokförings-skyldiga enligt bokföringslagen (1999:1078) *ska* fortlöpande föra räkenskaper över belopp som har inbetalats till eller utbetalats av stiftelsen. Det *ska* finnas verifierationer för in- och utbetalningar. En

[†] Senaste lydelse 1999:1106.

stiftelse som har sin förmögenhet gemensamt placerad med en annan stiftelses förmögenhet, får beträffande den gemensamt placerade förmögenheten ha räkenskaper som är gemensamma med den andra stiftelsen.

Räkenskaperna *skall* avslutas med en sammanställning för varje räkenskapsår. Av sammanställningen *skall* framgå tillgångar och skulder vid räkenskapsårets början och slut samt inkomster och utgifter under räkenskapsåret. I sammanställningen *skall* även anges värdet av stiftelsens tillgångar vid räkenskapsårets slut.

Räkenskapsmaterialet skall bevaras i ordnat skick och på betryggande sätt inom landet under minst tio år från utgången av det räkenskapsår som räkenskapsmaterialet avser.

stiftelse som har sin förmögenhet gemensamt placerad med en annan stiftelses förmögenhet, får beträffande den gemensamt placerade förmögenheten ha räkenskaper som är gemensamma med den andra stiftelsen.

Räkenskaperna *ska* avslutas med en sammanställning för varje räkenskapsår. Av sammanställningen *ska* framgå tillgångar och skulder vid räkenskapsårets början och slut samt inkomster och utgifter under räkenskapsåret. I sammanställningen *ska* även anges värdet av stiftelsens tillgångar vid räkenskapsårets slut.

Dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation ska vara varaktiga och lätt åtkomliga. De ska bevaras fram till och med det tionde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. De ska förvaras i Sverige, i ordnat skick och på betryggande och överskådligt sätt.

Efter särskilt föreläggande av tillsynsmyndigheten ska en kopia av den sammanställning som anges i andra stycket ges in dit. Sådant föreläggande ska utfärdas när någon begär det. Beslut om föreläggande får förenas med vite. Fråga om utdömande av vite prövas av tillsynsmyndigheten.

5 kap.

1 §

Om en styrelseledamot eller förvaltaren uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar skada för stiftelsen då han fullgör sitt uppdrag, skall han ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas någon annan genom åsidosättande av föreskrifterna i stiftelseförordnandet eller denna lag.

En styrelseledamot eller förvaltare som vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar skada för stiftelsen ska ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas någon annan genom åsidosättande av föreskrifterna i stiftelseförordnandet, denna lag eller årsredovisningslagen (1995:1554).

6 kap.

Ändring m.m. efter tillstånd

Ändring m.m. efter tillstånd av
Kammarkollegiet

1 §

Styrelsen eller förvaltaren får inte utan tillstånd av Kammarkollegiet ändra eller upphäva eller i särskilt fall åsidosätta föreskrifter i stiftelseförordnandet som avser

1. stiftelsens ändamål,
2. hur stiftelsens förmögenhet *skall* vara placerad,
3. huruvida stiftelsen *skall* ha egen eller anknuten förvaltning,
4. av vem en styrelseledamot eller förvaltaren entledigas eller utses eller hur styrelsen *skall* vara sammansatt,
5. styrelsens beslutförhet eller omröstningsförfarande,
6. arvode till styrelsens ledamöter eller förvaltaren,
7. räkenskaper eller årsredovisning för stiftelsen,
8. revision, eller
9. rätt att föra talan om skadestånd till stiftelsen eller om entledigande av styrelseledamot eller förvaltare.

Föreskrifterna får ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas endast om de på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppenbart onyttiga eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter *eller* om det finns andra särskilda skäl.

Föreskrifterna får ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas endast om de på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppenbart onyttiga eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter. *Föreskrifter som avses i första stycket 2–9 får dessutom ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas om det finns andra särskilda skäl. Föreskrifter som avses i första stycket 1 får ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas om det finns synnerliga skäl.*

Vid ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål *skall* vad som kan antas ha varit stiftarens avsikt beaktas så långt möjligt.

Vid ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål *ska* vad som kan antas ha varit stiftarens avsikt beaktas så långt möjligt.

2 §

Frågor om tillstånd enligt 1 § prövas på ansökan av styrelsen eller förvaltaren. Kammarkollegiets beslut får överklagas hos

Frågor om tillstånd enligt 1 § prövas på ansökan av styrelsen eller förvaltaren. Kammarkollegiets beslut får överklagas hos

regeringen.

allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ändring m.m. utan tillstånd

Ändring m.m. efter tillstånd av tillsynsmyndigheten

3 §

Om stiftaren i stiftelseförordnandet uttryckligen har föreskrivit att styrelsen eller förvaltaren utan tillstånd av en myndighet får ändra, upphäva eller åsidosätta särskilt angivna föreskrifter i stiftelseförordnandet som angår en annan fråga än som anges i 1 § första stycket 1, gäller vad stiftelseförordnandet föreskriver utan hinder av 1 §.

Även om det inte följer av stiftelseförordnandet får styrelsen eller förvaltaren i andra fall än som avses i 1 § första stycket utan tillstånd ändra, upphäva eller i särskilt fall åsidosätta en föreskrift i stiftelseförordnandet. Härvid skall 1 § andra stycket tillämpas.

I andra fall än som avses i 1 § första stycket får styrelsen eller förvaltaren inte utan tillstånd av tillsynsmyndigheten ändra, upphäva eller i särskilt fall åsidosätta en föreskrift i stiftelseförordnandet. Härvid ska 1 § andra stycket första och andra meningarna tillämpas.

Tillstånd ska medges om styrelsens eller förvaltarens beslut inte strider mot denna lag.

Frågor om tillstånd prövas på ansökan av styrelsen eller förvaltaren.

Ändring m.m. utan tillstånd

4 §²

Om stiftaren i stiftelseförordnandet uttryckligen har föreskrivit att styrelsen eller förvaltaren utan tillstånd av en myndighet får ändra, upphäva eller åsidosätta särskilt angivna föreskrifter i stiftelseförordnandet som angår en annan fråga än som anges i 1 § första stycket 1, gäller vad som har föreskrivits i stiftelseförordnandet utan hinder av 1 och 3 §§.

Styrelsen eller förvaltaren skall underrätta tillsynsmyndigheten om beslut som avses i 3 §. Beslutet

Styrelsen eller förvaltaren ska underrätta tillsynsmyndigheten om beslut som avses i första stycket.

² Ändringen innebär bl.a. att sista stycket upphävs.

gäller från och med den dag då tre månader förflutit sedan underrättelsen inkom till tillsynsmyndigheten, om inte denna under tremånadersfristen förbjudit styrelsen eller förvaltaren att tillämpa beslutet. Förbud av tillsynsmyndigheten får grundas endast på att beslutet strider mot denna lag.

Om tillsynsmyndigheten behöver längre tid för prövningen, får den förlänga tidsfristen enligt första stycket med högst tre månader. Om det fattas beslut om förlängning skall stiftelsen underrättas om detta.

Beslutet gäller från och med den dag då tre månader förflutit sedan underrättelsen inkom till tillsynsmyndigheten, om inte denna under tremånadersfristen förbjudit styrelsen eller förvaltaren att tillämpa beslutet. Förbud av tillsynsmyndigheten får grundas endast på att beslutet strider mot denna lag.

5 §³

Styrelsen eller förvaltaren får besluta om att förbruka stiftelsens tillgångar för det ändamål vartill de är bestämda eller för ett ändamål som så nära som möjligt motsvarar detta, om

1. stiftelsen bildades för mer än 50 år sedan,

2. stiftelsen inte har kunnat främja åren,

3. värdet av tillgångarna, värderade med tillämpning av 3 kap. 3 §, vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren har understigit det då gällande prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, samt

4. stiftelsen saknar skulder.

Bestämmelserna i 4 § tillämpas på beslut enligt första stycket.

1. stiftelsen bildades för mer än 20 år sedan,

2. värdet av tillgångarna, värderade med tillämpning av 3 kap. 3 §, vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren har understigit *ett*

gränsbelopp som motsvarar tio gånger det då gällande prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, samt

Bestämmelserna i 3 § om tillstånd av tillsynsmyndigheten tillämpas på beslut enligt första stycket.

9 kap.

1 §⁴

Tillsynsmyndighet för en stiftelse med egen förvaltning är länsstyrelsen i det län där stiftelsens styrelse har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där

En stiftelse med egen förvaltning står under tillsyn av den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i det län där stiftelsens styrelse har sitt säte eller, om säte

³ Senaste lydelse 1999:1106.

⁴ Senaste lydelse 2001:305.

förvaltningen huvudsakligen utövas. En stiftelse med anknuten förvaltning står under tillsyn av *länsstyrelsen* i det län där förvaltaren har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om ett handelsbolag är förvaltare, där bolagets huvudkontor är inrättat.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att en annan myndighet än som följer av första stycket *skall* vara tillsynsmyndighet för en stiftelse.

Att det för vissa stiftelser gäller särskilda bestämmelser om tillsynen framgår av 10 och 10 a §§.

inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. En stiftelse med anknuten förvaltning står under tillsyn av *den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet* i det län där förvaltaren har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om ett handelsbolag är förvaltare, där bolagets huvudkontor är inrättat.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilken länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i ett län.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får *i ett enskilt fall* besluta att en annan myndighet än som följer av första stycket *ska* vara tillsynsmyndighet för en stiftelse.

6 §

Om en styrelseledamot eller förvaltaren missköter sitt uppdrag, kan han entledigas av allmän domstol. Entledigandet får begränsas till viss tid.

I fråga om *rätt till talan* om entledigande gäller 5 kap. 4 § första och fjärde styckena.

Har tillsynsmyndigheten *väckt talan* om entledigande av en styrelseledamot eller förvaltaren, får tillsynsmyndigheten entlediga denne för tiden till dess att domstolen har slutligt prövat saken eller bestämt annorlunda.

Om en styrelseledamot eller förvaltaren missköter sitt uppdrag, kan han *eller hon* entledigas av allmän domstol. Entledigandet får begränsas till viss tid.

I fråga om *vem som har rätt att ansöka* om entledigande gäller 5 kap. 4 § första och fjärde styckena.

Har tillsynsmyndigheten *ansökt* om entledigande av en styrelseledamot eller förvaltaren, får tillsynsmyndigheten entlediga denne för tiden till dess att domstolen har slutligt prövat saken eller bestämt annorlunda.

10 §⁵

Bestämmelserna i 3 § första stycket, 4 § samt 5 § första stycket 2 och 3 gäller inte i fråga om

1. stiftelser som bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting,

Bestämmelserna i 3 § första stycket, 4 § samt 5 § första stycket 2 och 3 gäller inte i fråga om stiftelser som enligt stiftarens förordnande *ska* vara undantagna från tillsyn enligt denna lag och

⁵ Senaste lydelse 1999:1106.

2. stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet, eller

3. stiftelser som enligt stiftarens förordnande *skall* vara undantagna från tillsyn enligt denna lag och som varken under innevarande eller de tre närmast föregående räkenskapsåren har utövat näringsverksamhet eller varit moderstiftelse.

I fråga om stiftelser som avses i första stycket gäller dock bestämmelserna i 3 § första stycket, 4 § första stycket 1 och 2 samt 5 § första stycket 2 och 3 om det kan antas att

1. stiftelsen saknar namn,
2. stiftelsen inte har upprättat års- eller koncernredovisning eller inte har avlämnat års- eller koncernredovisning, årsbokslut eller sammanställning över räkenskaperna till revisorn,
3. stiftelsen inte håller års- eller koncernredovisning eller revisions- eller koncernrevisionsberättelse tillgänglig för var och en,
4. stiftelsen saknar behörig revisor, eller om
5. fråga uppkommer om sådant beslut som avses i 4 kap. 5 §.

11 §⁶

Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller dock inte beslut om att väcka talan enligt 5 kap. 4 § första stycket eller 9 kap. 6 § första stycket eller beslut enligt 9 kap. 6 § tredje stycket.

Tillsynsmyndighetens beslut enligt 4 kap. 8 §, 6 kap. 4 § eller 5 § andra stycket, 9 kap. 5 § första stycket 3, i den del beslutet avser verkställighetsförbud, eller 9 kap. 7 eller 8 § gäller även om de överklagas.

Om tillsynsmyndighetens beslut överklagas, *skall* tillsynsmyndigheten föra talan för det allmänna. Överklagas domstolens beslut av tillsynsmyndigheten, *skall* överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då det överklagade beslutet meddelades.

som varken under innevarande eller de tre närmast föregående räkenskapsåren har utövat näringsverksamhet eller varit moderstiftelse.

Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller dock inte beslut om att väcka talan enligt 5 kap. 4 § första stycket eller *att ansöka om entledigande* enligt 9 kap. 6 § första stycket eller beslut enligt 9 kap. 6 § tredje stycket.

Tillsynsmyndighetens beslut enligt 4 kap. 8 §, 6 kap. 3 eller 4 § eller 5 § andra stycket, 9 kap. 5 § första stycket 3, i den del beslutet avser verkställighetsförbud, eller 9 kap. 7 eller 8 § gäller även om de överklagas.

Om tillsynsmyndighetens beslut överklagas, *ska* tillsynsmyndigheten föra talan för det allmänna. Överklagas domstolens beslut av tillsynsmyndigheten, *ska* överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då det överklagade beslutet meddelades.

⁶ Senaste lydelse 1995:1360.

Länsstyrelsens beslut enligt 9 § överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Bestämmelserna i tredje stycket om tillsynsmyndigheten och dess beslut gäller i sådant fall länsstyrelsen och dess beslut.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

10 kap.

1 §⁷

En stiftelse ska vara registrerad
om

1. *den enligt bokföringslagen (1999:1078) är skyldig att upprätta årsredovisning, eller*

2. *det följer av de av stiftaren i stiftelseförordnandet meddelade föreskrifterna att den ska vara registrerad.*

Registreringsmyndighet för en stiftelse är den länsstyrelse som med tillämpning av bestämmelserna i 9 kap. 1 § första stycket ska vara tillsynsmyndighet för stiftelsen.

Ett stiftelseregister ska föras hos registreringsmyndigheten för registreringar enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för registrering i stiftelseregistret.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ingivning av anmälningar i registreringsärenden.

2 §⁸

Om inte annat följer av 6 § andra stycket skall en stiftelses styrelse eller förvaltare anmäla stiftelsen för registrering i stiftelseregistret

1. *i fall som avses i 1 § första stycket 2 senast sex månader efter det att stiftelsen bildades,*

2. *i övriga fall senast sex månader efter det att stiftelsen blev bokföringsskyldig enligt bok-*

En stiftelse ska vara registrerad.

Registreringsmyndighet för en stiftelse är den länsstyrelse som regeringen i enlighet med 9 kap. 1 § andra stycket har bestämt är tillsynsmyndighet i länet.

Ett stiftelseregister ska föras hos registreringsmyndigheten för registreringar enligt denna lag. *Om en länsstyrelse är registreringsmyndighet i flera län, ska den länsstyrelsen föra ett gemensamt register för registreringar i dessa län.*

En stiftelses styrelse eller förvaltare ska anmäla stiftelsen för registrering i stiftelseregistret senast sex månader efter det att stiftelsen bildades.

⁷ Senaste lydelse 2008:86.

⁸ Senaste lydelse 2005:246.

föringslagen (1999:1078).

Anmälan *skall* innehålla uppgift om

1. stiftelsens postadress och telefon,
2. styrelseledamöternas namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon eller förvaltarens namn eller firma, organisationsnummer, postadress och telefon,
3. revisorns namn, personnummer och postadress samt, om revisorn är ett registrerat revisionsbolag, vem som är huvudansvarig för revisionen och bolagets organisationsnummer.

Vid egen förvaltning *skall* anmälan vidare innehålla uppgift om den ort där styrelsen har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. Vid anknuten förvaltning *skall* uppgift i stället lämnas om den ort där förvaltaren har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om förvaltaren är ett handelsbolag, där bolaget har sitt huvudkontor inrättat.

Till anmälan *skall* det fogas en kopia av stiftelseförordnandet, om det är möjligt. Har styrelsen eller förvaltaren enligt 2 kap. 7 § fattat beslut om namn för stiftelsen, *skall* anmälan innehålla uppgift även om namnet.

Anmälan *ska* innehålla uppgift om

Vid egen förvaltning *ska* anmälan vidare innehålla uppgift om den ort där styrelsen har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. Vid anknuten förvaltning *ska* uppgift i stället lämnas om den ort där förvaltaren har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om förvaltaren är ett handelsbolag, där bolaget har sitt huvudkontor inrättat.

Till anmälan *ska* det fogas en kopia av stiftelseförordnandet, om det är möjligt. Har styrelsen eller förvaltaren enligt 2 kap. 7 § fattat beslut om namn för stiftelsen, *ska* anmälan innehålla uppgift även om namnet.

3 §⁹

Anmälan för registrering i stiftelseregistret *skall* genast göras

1. när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts enligt bestämmelserna i 6 kap.,

2. när en ändring har inträtt i något förhållande som avses i 2 § andra och tredje styckena,

3. när någon har bemyndigats att företräda stiftelsen enligt 2 kap. 16 § andra stycket eller 23 § andra stycket eller att ta emot delgivning

Anmälan för registrering i stiftelseregistret *ska* genast göras

1. när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts enligt bestämmelserna i 6 kap. *eller med stöd av en sådan bestämmelse som avses i 10 § lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220),*

3. när någon har bemyndigats att företräda stiftelsen enligt 2 kap. 16 § andra stycket eller 23 § andra stycket eller att ta emot delgivning

⁹ Senaste lydelse 2005:246.

enligt 2 kap. 16 a eller 23 a §,

4. när stiftelsen inte längre är registreringskyldig enligt denna lag, samt

5. när stiftelsen är upplöst.

I fall som avses i första stycket 3 skall uppgift lämnas om företrädarens eller den särskilde delgivningsmottagarens namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon. Har styrelsen eller förvaltaren beslutat att rätten att företräda stiftelsen samt att teckna dess namn och firma får utövas endast av två eller flera i förening, skall detta också anmälas för registrering i stiftelseregistret. Någon annan inskränkning i rätten att företräda stiftelsen och att teckna dess namn och firma får inte registreras.

När anmälan enligt första stycket 2 avser byte av förvaltare skall anmälan göras av den nye förvaltaren. I fall som avses i första stycket 5 skall anmälan göras av den avträdande styrelsen eller förvaltaren. Om tillsynsmyndigheten har utsett en särskild delgivningsmottagare enligt 9 kap. 7 eller 8 §, skall anmälan göras av delgivningsmottagaren. I övriga fall skall anmälan göras av styrelsen eller förvaltaren.

Om en registrerad stiftelse försätts i konkurs eller förhandling om offentligt ackord inleds för stiftelsen, skall tingsrätten sända en underrättelse om beslutet för registrering i stiftelseregistret.

När konkursen har avslutats eller förhandlingen om offentligt ackord har avslutats på annat sätt än genom konkurs, skall tingsrätten genast sända en underrättelse för registrering i stiftelseregistret och i

enligt 2 kap. 16 a eller 23 a §, samt

4. när stiftelsen är upplöst.

I fall som avses i första stycket 3 ska uppgift lämnas om företrädarens eller den särskilde delgivningsmottagarens namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon. Har styrelsen eller förvaltaren beslutat att rätten att företräda stiftelsen samt att teckna dess namn och firma får utövas endast av två eller flera i förening, ska detta också anmälas för registrering i stiftelseregistret. Någon annan inskränkning i rätten att företräda stiftelsen och att teckna dess namn och firma får inte registreras.

När anmälan enligt första stycket 2 avser byte av förvaltare ska anmälan göras av den nye förvaltaren. I fall som avses i första stycket 4 ska anmälan göras av den avträdande styrelsen eller förvaltaren. Om tillsynsmyndigheten har utsett en särskild delgivningsmottagare enligt 9 kap. 7 eller 8 §, ska anmälan göras av delgivningsmottagaren. I övriga fall ska anmälan göras av styrelsen eller förvaltaren.

4 §

Om en stiftelse försätts i konkurs eller beslut om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion meddelas för stiftelsen, ska tingsrätten för registrering underrätta registreringsmyndigheten om beslutet och vem som har utsetts till konkursförvaltare.

När en konkurs har avslutats eller en företagsrekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion har upphört, ska tingsrätten genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten och i det förra

det förra fallet ange om något överskott finns eller inte. Tingsrätten *skall* även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när en högre rätt *genom beslut, som har vunnit laga kraft*, har upphävt ett beslut att försätta stiftelsen i konkurs *eller att inleda förhandling om offentligt ackord*.

fallet ange om något överskott finns eller inte. Tingsrätten *ska* även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när en högre rätt har upphävt ett beslut att försätta stiftelsen i konkurs *eller ett beslut om företagsrekonstruktion*.

6 §¹⁰

Innan en stiftelse börjar utöva näringsverksamhet *skall* styrelsen eller förvaltaren lämna uppgift för registrering i stiftelseregistret om

1. den firma under vilken näringsverksamheten *skall* bedrivas, och
2. näringsverksamhetens art.

Om stiftelsen inte tidigare är registrerad i stiftelseregistret, skall stiftelsen även fullgöra sin anmälningskyldighet enligt 2 § innan den börjar utöva näringsverksamheten.

Stiftelsen får registreras även i stiftelseregister för annat län, om verksamheten är avsedd att utövas där.

Innan en stiftelse börjar utöva näringsverksamhet *ska* styrelsen eller förvaltaren lämna uppgift för registrering i stiftelseregistret om

1. den firma under vilken näringsverksamheten *ska* bedrivas, och
2. näringsverksamhetens art.

Stiftelsen får registreras även i stiftelseregister *hos registreringsmyndighet* för annat *eller andra* län, om verksamheten är avsedd att utövas där.

11 kap.

2 a §

En insamlingsstiftelse ska under en period om tre sammanhängande räkenskapsår använda minst tre fjärdedelar av sina intäkter för stiftelsens ändamål, om det inte finns synnerliga skäl.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.
 2. Bestämmelserna i 3 kap. 2 § tredje stycket tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2009.
 3. Om en stiftelses styrelse eller förvaltare före ikraftträdandet har beslutat att ändra, upphäva eller i särskilt fall åsidosätta en föreskrift i stiftelseförordnandet, gäller vid Kammarkollegiets prövning 6 kap. 1 § andra stycket i dess äldre lydelse.

¹⁰ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

4. Äldre bestämmelser gäller i fråga om överklagande av Kammarkollegiets beslut enligt 6 kap. 1 §, om beslutet har meddelats före ikraftträdandet.

5. En underrättelse enligt 6 kap. 4 § som har inkommit till tillsynsmyndigheten före ikraftträdandet handläggs enligt äldre bestämmelser.

6. Om en stiftelses styrelse eller förvaltare före ikraftträdandet har beslutat att förbruka stiftelsens tillgångar, gäller vid tillsynsmyndighetens prövning 6 kap. 5 § första stycket i dess äldre lydelse.

7. En firma som har registrerats före ikraftträdandet får behållas oförändrad. Om stiftelser därigenom kan blandas samman vid förandet av registret, kan registreringsmyndigheten i registret föra in en särskiljande Ortsangivelse eller annat förtydligande.

8. För en stiftelse som inte är registrerad vid ikraftträdandet gäller i fråga om registrering enligt 10 kap. äldre bestämmelser i det kapitlet fram till utgången av år 2015, om inte stiftelsen väljer att ansöka om registrering.

9. För en insamlingsstiftelse som har bildats före ikraftträdandet gäller 11 kap. 2 a § endast om detta är förenligt med stiftelseförordnandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220)

Härigenom föreskrivs att 14 § lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om en stiftelse med stöd av ett beslut som regeringen har meddelat före ikraftträdandet står under tillsyn av någon annan myndighet än länsstyrelsen i det län där stiftelsens förvaltning huvudsakligen utövas, *skall* beslutet vid tillämpningen av stiftelselagen (1994:1220) anses som ett beslut enligt 9 kap. 1 § *andra* stycket den lagen.

Föreslagen lydelse

14 §

Om en stiftelse med stöd av ett beslut som regeringen har meddelat före ikraftträdandet står under tillsyn av någon annan myndighet än länsstyrelsen i det län där stiftelsens förvaltning huvudsakligen utövas, *ska* beslutet vid tillämpningen av stiftelselagen (1994:1220) anses som ett beslut enligt 9 kap. 1 § *tredje* stycket den lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.

Härigenom föreskrivs att 22, 31 och 33 §§ lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Finns *icke* längre någon, som omfattas av pensionsstiftelsens ändamål, eller överstiger stiftelsens kapital väsentligen vad som kan komma att fordras för att tillgodose ändamålet eller förekommer i övrigt särskilda skäl att ändra innehållet i stiftelsens stadgar, *äger* tillsynsmyndigheten på ansökan av stiftelsen *förordna* om ändring. *Förordnandet* får avse sammanslagning av två eller flera stiftelser.

Anser tillsynsmyndigheten att ärendet är av sådan beskaffenhet att det bör ankomma på regeringen att fatta beslut, äger myndigheten underställa regeringen ärendet.

Finns *inte* längre någon, som omfattas av pensionsstiftelsens ändamål, eller överstiger stiftelsens kapital väsentligen vad som kan komma att fordras för att tillgodose ändamålet eller förekommer i övrigt särskilda skäl att ändra innehållet i stiftelsens stadgar, *får* tillsynsmyndigheten på ansökan av stiftelsen *besluta* om ändring. *Beslutet* får avse sammanslagning av två eller flera stiftelser.

31 §²

Tillsynsmyndighet är länsstyrelsen i det län där arbetsgivaren har sitt hemvist.

En pensions- eller personalstiftelse står under tillsyn av den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i det län där arbetsgivaren har sitt hemvist. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i ett län.

Styrelsen för en pensions- eller personalstiftelse ska anmäla stiftelsen för tillsyn senast sex månader efter det att styrelsen har tagit emot sitt uppdrag. En pensionsstiftelse som avses i 9 a § första stycket ska dock anmälas för tillsyn genast efter det att uppdraget har tagits emot.

Anmälan enligt andra stycket ska innehålla uppgift om stiftelsens postadress och telefon samt om styrelseledamöternas namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon. Till anmälan ska fogas en bestyrkt kopia av de handlingar som arbetsgivaren upprättat avseende

¹ Senaste lydelse 1975:1388. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

² Senaste lydelse 2008:87.

stiftelsen samt, om möjligt, uppgift om storleken och arten av stiftelsens förmögenhet. När en ändring har inträtt i något förhållande som tidigare har anmälts, ska detta genast anmälas till tillsynsmyndigheten.

När en pensionsstiftelses verksamhet når den omfattning som anges i 9 a § första stycket, ska dess styrelse genast göra en anmälan till tillsynsmyndigheten. Detsamma gäller när en pensionsstiftelse har beslutat att tillämpa de bestämmelser som anges i nämnda stycke.

Finansinspektionen får, om det finns särskilda skäl, efter ansökan från en pensionsstiftelse vars verksamhet inte längre har den omfattning som anges i 9 a § första stycket eller som inte längre vill tillämpa dessa bestämmelser i enlighet med vad som anges i 9 a § andra stycket besluta att stiftelsen inte längre ska tillämpa de regler som anges i det förstnämnda stycket.

Tillsynsmyndigheten ska föra ett register över anmälda stiftelser.

Tillsynsmyndigheten ska underrätta Finansinspektionen om en anmälan enligt andra stycket andra meningen eller fjärde stycket. Finansinspektionen ska underrätta tillsynsmyndigheten om en ansökan enligt femte stycket och om det beslut som inspektionen fattar med anledning av en sådan ansökan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för tillsyn och registrering enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ingivning av anmälningar i registreringsärenden.

33 §³

Tillsynsmyndighetens beslut enligt 22 § får överklagas hos regeringen.

I fråga om överklagande av annat beslut av tillsynsmyndigheten enligt denna lag tillämpas 9 kap. 11 § första–tredje styckena stiftelselagen (1994:1220).

Skatteverkets beslut enligt 11 § tredje stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

I fråga om överklagande av beslut av tillsynsmyndigheten enligt denna lag tillämpas 9 kap. 11 § första–tredje *och femte* styckena stiftelselagen (1994:1220).

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

2. Äldre bestämmelser gäller i fråga om överklagande av tillsynsmyndighetens beslut enligt 22 § första stycket, om beslutet har meddelats före ikraftträdandet.

3. Ett ärende som tillsynsmyndigheten med stöd av 22 § andra stycket har underställt regeringen före ikraftträdandet och som vid ikraftträdandet ännu inte har avgjorts handläggs enligt äldre bestämmelser.

³ Senaste lydelse 2003:680. Ändringen innebär bl.a. att första stycket upphävs.

2.4 Förslag till lag om ändring i permutationslagen (1972:205)

Härigenom föreskrivs att 3 och 4 §§ permutationslagen (1972:205) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Avser ärende om permutation ändrad ändamålsbestämning för egendom av mera betydande värde eller uppkommer i ärendet fråga av särskild vikt från allmän synpunkt, *skall* fideikommissnämnden eller kammarkollegiet med eget yttrande överlämna ärendet till *Konungen* för avgörande.

Talan mot fideikommissnämndens eller kammarkollegiets beslut enligt denna lag *föres* hos *Konungen* genom besvär.

Föreslagen lydelse

3 §

Avser ärende om permutation ändrad ändamålsbestämning för egendom av mera betydande värde eller uppkommer i ärendet fråga av särskild vikt från allmän synpunkt, *ska* fideikommissnämnden med eget yttrande överlämna ärendet till *regeringen* för avgörande.

4 §

Fideikommissnämndens beslut enligt denna lag *får* överklagas hos *regeringen*.

Kammarkollegiets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövnings-tillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

2. Ett ärende som Kammarkollegiet med stöd av 3 § har överlämnat till regeringen före ikraftträdandet och som vid ikraftträdandet ännu inte har avgjorts handläggs enligt äldre bestämmelser.

3. Äldre bestämmelser gäller i fråga om överklagande av Kammarkollegiets beslut, om beslutet har meddelats före ikraftträdandet.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Identitetsbeteckning i numerisk form (organisationsnummer) *skall* fastställas för

1. aktiebolag, europabolag och europakooperativ med säte i Sverige, handelsbolag, ekonomisk förening och samfällighetsförening,

2. erkänd arbetslöshetskassa, understödsförening och annan allmän inrättning som enligt lag eller annan författning står under offentlig tillsyn,

3. kommun, landsting, kommunalförbund och annat organ för samverkan mellan kommuner, *och*

4. registrerat trossamfund och dess organisatoriska delar.

Föreslagen lydelse

1 §¹

Identitetsbeteckning i numerisk form (organisationsnummer) *ska* fastställas för

1. aktiebolag, europabolag och europakooperativ med säte i Sverige, handelsbolag, ekonomisk förening och samfällighetsförening,

2. erkänd arbetslöshetskassa, understödsförening och annan allmän inrättning som enligt lag eller annan författning står under offentlig tillsyn,

3. kommun, landsting, kommunalförbund och annat organ för samverkan mellan kommuner,

4. registrerat trossamfund och dess organisatoriska delar, *och*

5. *stiftelse.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

¹ Senaste lydelse 2006:600.

2.6 Förslag till lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § bokföringslagen (1999:1078) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Stiftelser är bokföringsskyldiga, om värdet av tillgångarna, beräknat enligt 4 §, överstiger *ett gränsbelopp som motsvarar tio prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring*. Bokföringsskyldigheten inträder

Stiftelser är bokföringsskyldiga, om värdet av tillgångarna, beräknat enligt 4 §, överstiger *en och en halv miljon kronor*. Bokföringsskyldigheten inträder

1. från och med tidpunkten för stiftelsens bildande, om tillgångarna då överstiger det angivna gränsbeloppet, eller

2. från och med det kalenderår vid vars ingång värdet av tillgångarna överstiger gränsbeloppet.

Bokföringsskyldigheten enligt första stycket upphör, om tillgångarnas värde vid utgången av de tre senaste åren har varit lägre än det angivna gränsbeloppet.

Följande stiftelser är dock bokföringsskyldiga även om förutsättningarna enligt första stycket inte är uppfyllda:

1. stiftelser som bedriver näringsverksamhet,
2. stiftelser som är moderstiftelser,
3. samlingsstiftelser enligt 11 kap. 1 § stiftelselagen (1994:1220),
4. kollektivavtalsstiftelser enligt 11 kap. 3 § samma lag,
5. stiftelser som har bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting,
6. pensionsstiftelser enligt 9 § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.,
7. personalstiftelser enligt 27 § samma lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010 och tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2009.

3 Ärendet och dess beredning

Stiftelselagen (1994:1220) trädde i kraft den 1 januari 1996. Det har gjorts vissa ändringar i lagen sedan dess men inte någon samlad översyn. Att delar av lagen behöver ses över har uppmärksammats i flera sammanhang (jfr prop. 2000/01:67 s.14). Mot den bakgrunden inleddes en utvärdering av lagen år 2002.

En sakkunnig person har därefter biträtt Justitiedepartementet med att se över vissa frågor i lagen. Arbetet har redovisats i promemorian Vissa frågor i stiftelselagen, m.m. (Ds 2007:7). En sammanfattning av promemorians förslag finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag återges i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena finns i lagstiftningsärendet (Ju2007/2275/L1).

I denna lagrådsremiss behandlas de förslag som har lagts fram i promemorian.

För att komplettera beredningsunderlaget har i juni 2008 ett utkast till lagrådsremiss upprättats och remitterats för synpunkter. Utkastet till lagrådsremiss och lämnade synpunkter finns tillgängliga i lagstiftningsärendet. Utkastets lagförslag finns i *bilaga 4*. Vilka remissinstanser som fick tillfälle att yttra sig framgår av *bilaga 5*.

4 Bakgrund

Allmänt om stiftelselagen

Stiftelselagen innehåller civilrättsliga regler för stiftelser samt bestämmelser om tillsyn över stiftelser. Den ersatte den tidigare gällande lagen (1929:116) om tillsyn över stiftelser (tillsynslagen), som främst innehöll regler om tillsyn och endast ett fåtal civilrättsliga bestämmelser. Som skäl för den nya lagstiftningen anfördes att stiftelserna i Sverige har stor betydelse för vårt samhälle samtidigt som rättsläget präglas av osäkerhet. Det underströks också att Sverige har ett mycket stort antal stiftelser som handhar betydande värden samt att många av stiftelserna ger ekonomiskt stöd, ibland i mycket stor omfattning, till samhällsnyttig verksamhet (se prop. 1993/94:9 s. 46). Sannolikt finns det i dag mellan 20 000 och 30 000 stiftelser i landet. I lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220) (införandelagen) finns regler om hur stiftelselagen ska tillämpas beträffande stiftelser som har tillkommit före stiftelselagens ikraftträdande.

När det gäller de civilrättsliga bestämmelserna för stiftelser anknäver stiftelselagen i stora delar till äldre rätt. Några huvuddrag i stiftelselagen är här av särskilt intresse.

I stiftelselagen finns en allmän definition av stiftelsebegreppet. Den innebär att en stiftelse bildas genom att egendom enligt förordnande av en eller flera stiftare avskiljs för att varaktigt förvaltas som en självständig förmögenhet för ett bestämt ändamål (se 1 kap. 2 §). Stiftelsen är

en juridisk person, dvs. den kan förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt föra talan vid domstol, och för dess förpliktelser svarar bara stiftelsens tillgångar (se 1 kap. 4 §). Stiftelsen förvärvar rättskapacitet, dvs. den blir en juridisk person, i samma ögonblick som den rättsligt sett föreligger. Rättskapacitetens inträde är alltså inte, såsom gäller för t.ex. aktiebolag och ekonomiska föreningar, knuten till registreringen av stiftelsen i stiftelseregistret.

Stiftelselagen reglerar också två former av stiftelser som inte faller in under den allmänna definitionen av stiftelsebegreppet, nämligen insamlingsstiftelser och kollektivavtalsstiftelser (se 1 kap. 1 § första stycket 2 och 3 samt andra stycket). Två ytterligare slag av stiftelser, pensions- och personalstiftelser, regleras däremot i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. (tryggandelagen; se 1 kap. 1 § andra stycket stiftelselagen).

I 2 kap. stiftelselagen finns bestämmelser om två olika förvaltningsformer för stiftelser: egen respektive anknuten förvaltning (se 2 kap. 2 §). Egen förvaltning innebär att en eller flera fysiska personer – styrelsen – förvaltar stiftelsen. Vid anknuten förvaltning är en juridisk person förvaltare för stiftelsen.

Föreskrifterna i ett stiftelseförordnande ska följas vid förvaltningen av stiftelsens angelägenheter, om inte föreskrifterna strider mot tvingande bestämmelser i stiftelselagen (se 2 kap. 1 §). Det är styrelsen eller förvaltaren som svarar för att föreskrifterna i stiftelseförordnandet följs (se 2 kap. 3 § första stycket).

En stiftelse kan vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078). I annat fall är den skyldig att föra räkenskaper enligt 3 kap. stiftelselagen. Alla stiftelser ska ha minst en revisor. Vissa stiftelser är skyldiga att ha kvalificerad revisor. Regler om detta finns i 4 kap. stiftelselagen.

Föreskrifterna i ett stiftelseförordnande får under vissa förutsättningar ändras eller upphävas. Bestämmelser om detta finns i 6 kap. stiftelselagen.

Alla stiftelser är knutna till en tillsynsmyndighet. Denna myndighet är i regel länsstyrelsen i det län där stiftelsens styrelse eller förvaltare har sitt säte. Bestämmelser om tillsyn finns i 9 kap. stiftelselagen.

Flertalet stiftelser registreras i stiftelseregistret. Registreringsmyndighet är den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet för stiftelsen. Bestämmelser om registrering finns i 10 kap. stiftelselagen.

Behovet av en översyn

Det har skett vissa ändringar i stiftelselagen sedan den trädde i kraft. Flera av dem hade samband med tillkomsten av den nya bokföringslagen (se SFS 1999:1106, prop. 1998/99:130). För flertalet bokföringsskyldiga stiftelser medförde detta att de blev skyldiga att upprätta årsredovisning enligt årsredovisningslagen (1995:1554). År 1998 skedde vissa ändringar i bestämmelserna om revisorsjävn. I syfte att förhindra att stiftelser används som redskap i ekonomisk brottslighet gjordes dessutom några tillägg i reglerna om registrering av stiftelser (se 4 kap. 6 § och 10 kap. 2 och 3 §§ samt SFS 1998:306, prop. 1997/98:98). Det har också

tillkommit en bestämmelse om undantag från viss tillsyn (se 9 kap. 10 a § och SFS 2001:305, prop. 2000/01:67). Slutligen kan nämnas att några ändringar har gjorts i samband med att den nya revisorslagen infördes (se 4 kap. 3 och 4 §§ samt SFS 2001:887, prop. 2000/01:146).

Riksåklagaren överlämnade år 1997 till Justitiedepartementet rapporten ”Stiftelser Ett redskap i ekonomisk brottslighet?” (Åklagarväsendet Rapport 1997:4) som utarbetats inom Riksenheten mot ekonomisk brottslighet (REKO). Där föreslogs att stiftelselagen skulle ses över i syfte att förebygga brott och för att begränsa möjligheterna att använda stiftelseformen som redskap i ekonomisk brottslighet. Vissa av förslagen i rapporten kom att genomföras genom de år 1998 genomförda ändringarna i stiftelselagen (se ovan). Andra förslag behandlades i departementspromemorian ”Åtgärder mot missbruk inom associationsrätten” (Ds 2003:24). Vissa av de frågor som behandlades i rapporten kvarstår dock, bl.a. de som rör registreringskyldighet och vilken myndighet som bör sköta registrering.

Även riksdagens revisorer har föreslagit att stiftelselagen ska ses över i vissa delar, bl.a. när det gäller tillsynsverksamheten (se 1999/2000:RR12 Statligt bildade stiftelser m.m.). Dessa förslag kom att avslås av riksdagen, bl.a. med hänsyn till den planerade utvärderingen av stiftelselagen (se 2000/01:UBU07 och rskr. 2000/01:154).

Vidare har Kammarkollegiet i en promemoria som år 1998 överlämnades till Justitiedepartementet föreslagit vissa ändringar bl.a. av reglerna om kompetensfördelningen mellan kollegiet och tillsynsmyndigheterna såvitt avser frågor om ändring m.m. av föreskrifter i ett stiftelseförordnande. Promemorian har remissbehandlats.

Dessutom har det till departementet framförts synpunkter om behov av en översyn av lagen i vissa andra avseenden.

5 Registrering

5.1 Bakgrund

Registreringskyldigheten

En stiftelse ska registreras i stiftelseregistret om den är skyldig att upprätta årsredovisning enligt bokföringslagen eller om det följer av stiftelseförordnandet (se 10 kap. 1 § stiftelselagen). Registreringsmyndighet för en stiftelse är den länsstyrelse som ska vara tillsynsmyndighet för stiftelsen (jfr 9 kap. 1 §).

En stiftelse får rättskapacitet redan genom bildandet. Registreringen i stiftelseregistret har således inte någon konstitutiv betydelse utan syftar till att ge offentlighet åt stiftelserna. Trots detta ska registreringsmyndigheten göra en bedömning av om det som ska registreras är en stiftelse eller inte. Införande i registret bör dock, enligt uttalanden i lagens förarbeten, bara vägras i fall då det är uppenbart att det som anmälts för registrering i stiftelseregistret inte är en stiftelse (se prop. 1993/94:9 s. 212). Om en stiftelse felaktigt skulle vägras registrering, förlorar den

inte sin status som stiftelse. Uppgiften att pröva frågan om en stiftelse har bildats eller inte anses ligga hos de allmänna domstolarna.

En stiftelse ska anmälas för registrering i stiftelseregistret av stiftelsens styrelse eller förvaltare. Anmälan ska i princip göras inom sex månader från det att stiftelsen blev registreringskyldig (se 10 kap. 2 §).

Tillsynsmyndigheten för en stiftelse ska enligt 9 kap. i princip alltid ingripa mot en stiftelse som inte följer stiftelselagens bestämmelser i frågor som rör registrering. Om styrelsen eller förvaltaren inte har anmält stiftelsen för registrering i stiftelseregistret trots att registreringskyldighet har inträtt, kan tillsynsmyndigheten förelägga styrelsen eller förvaltaren att anmäla stiftelsen för registrering. Föreläggandet får förenas med vite (se 9 kap. 5 § första stycket 2 och tredje stycket).

Undantagsvis är tillsynsmyndigheten för en stiftelse inte den länsstyrelse som är registreringsmyndighet för samma stiftelse. I ett enskilt fall kan en annan länsstyrelse eller en central myndighet, t.ex. Kammarkollegiet, vara tillsynsmyndighet (se 9 kap. 1 § andra stycket). I 10 kap. finns bestämmelser om att registreringsmyndigheten är skyldig att ingripa i fall då det kan antas att en stiftelse inte följer bestämmelserna om anmälan för registrering i stiftelseregistret (se 10 kap. 11 §). Registreringsmyndigheten kan då förelägga styrelsen eller förvaltaren att göra anmälan för registrering. Beslut om föreläggande får förenas med vite. Bestämmelserna i paragrafen är tillämpliga även för stiftelser som står under begränsad tillsyn (se 9 kap. 10 § första stycket). Om tillsynsmyndigheten ändå skulle ingripa bortfaller registreringsmyndighetens skyldighet att göra det.

Juridiska personer registreras numera nästan uteslutande i register som förs av Bolagsverket. I förarbetena till stiftelselagen uttalades att kopplingen mellan registrering och tillsyn talade för att lägga ansvaret för registreringen hos länsstyrelserna i stället för hos det dåvarande Patent- och registreringsverket. Om ansvaret för registreringen lades på Patent- och registreringsverket, skulle frågan om en viss ”stiftelse” rättsligt sett verkligen är en stiftelse eller inte komma att bli föremål för bedömning av två skilda myndigheter. Ansvaret för registreringen borde därför ligga på samma myndighet som har till uppgift att utöva tillsyn över stiftelsen (se a. prop. s. 92). Ansvaret lades således på länsstyrelserna.

Hur går registreringen till?

Stiftelseregistret förs med hjälp av automatisk databehandling. En anmälan om registrering av en stiftelse ska innehålla uppgifter om bl.a. styrelseledamöternas eller förvaltarens namn, person- eller organisationsnummer, postadress och telefon (se 10 kap. 2 § andra stycket). Dessa uppgifter ska föras in i stiftelseregistret. Vidare registreras bl.a. uppgifter om stiftelsens ändamål och, när det gäller stiftelser som utövar näringsverksamhet, näringsverksamhetens art (se 10 § stiftelseförordningen [1995:1280]). Uppgifter om likvidation, konkurs och företagsrekonstruktion, som lämnas till följd av bestämmelser om anmälningsskyldighet för likvidatorer och domstolar, förs också in i registret.

I dag finns 21 stiftelseregister som förs av lika många länsstyrelser. Enligt uppgifter i promemorian omfattade registren år 2005 tillsammans

knappt 15 500 stiftelser (se promemorian s. 142). Det minsta registret, som förs av Länsstyrelsen i Gotlands län, innehöll 85 stiftelser. Länsstyrelsen i Stockholms län för det största registret, som innehöll 5 814 stiftelser. Enligt uppgifter från Länsstyrelsen i Stockholms län fanns i september 2008 knappt 15 400 stiftelser registrerade hos länsstyrelserna. Särskilda register förs över pensions- och personalstiftelser som är skyldiga att anmäla sig till länsstyrelserna (se 31 § trygghandelagen).

En stiftelse som är registrerad ska betala en årlig registerhållningsavgift (se 21 § stiftelseförordningen). För stiftelser som utövar näringsverksamhet är avgiften 600 kr och för övriga stiftelser 425 kr. För bl.a. pensionsstiftelser finns särskilda regler.

Hur tillgängligt är stiftelseregistret?

Stiftelseregistret förs som nämnts ovan av respektive länsstyrelse. Något centralt register motsvarande det som Bolagsverket för avseende t.ex. aktiebolag eller ekonomiska föreningar finns inte. De stiftelseregister som länsstyrelserna har utvecklat har dock en gemensam databas där varje länsstyrelse, genom ett behörighetssystem, ansvarar för registerfrågor för de stiftelser som de är registreringsmyndighet för. Varje länsstyrelse kan läsa övriga länsstyrelserns register. Ett gemensamt utvecklingsarbete för samordning av registren pågår inom ramen för regeringens uppdrag till länsstyrelserna att införa e-tjänster för bl.a. stiftelseverksamheten i syfte att skapa en 24-timmarsmyndighet. Stiftelseregistren är inte i sin helhet tillgängliga på Internet, men allmänheten kan via Internet söka uppgifter om stiftelser med visst ändamål i hela landet eller i ett visst län. Denna funktion omfattar samtliga registrerade stiftelser i landet förutom pensions-, personal- och kollektivavtalsstiftelser.

5.2 Registrering av alla stiftelser, m.m.

Regeringens förslag: Alla stiftelser ska vara registrerade i ett stiftelseregister. Detta ska dock inte gälla stiftelser vilkas tillgångar enligt stiftelseförordnandet får användas endast till förmån för bestämda fysiska personer.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 75 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians förslag. *Länsstyrelsen i Uppsala län* och *Karolinska Institutet* har avstyrkt förslaget med hänvisning till de ökade kostnader som en registreringskyldighet för med sig. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* har ansett att det behövs utredas på ett mer genomgripande sätt vilka effekter en registreringsplikt får för stiftelserna. *Kammarkollegiet* och *Bolagsverket* har föreslagit att ansvaret

för stiftelseregistren flyttas över till Bolagsverket. *Kronofogdemyndigheten* har ansett att den tid inom vilken registrering ska begäras kan förkortas.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag (se utkastet s. 26 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot förslaget i utkastet till lagrådsremiss. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet*, *Kammarkollegiet* och *Bolagsverket* har vidhållit sina tidigare synpunkter. Kammarkollegiet har härutöver ifrågasatt om inte även stiftelser vilkas tillgångar enligt stiftelseförordnandet får användas endast till förmån för bestämda fysiska personer bör omfattas av registreringsskyldigheten.

Skälen för regeringens förslag: Som angetts i det föregående är en stiftelse i dag endast registreringsskyldig om den enligt bokföringslagen är skyldig att upprätta årsredovisning (se 10 kap. 1 § stiftelselagen). Samtidigt är alla stiftelser knutna till en tillsynsmyndighet (se 9 kap. 1 §). Detta innebär att länsstyrelserna i dag saknar kännedom om ett stort antal stiftelser som de enligt stiftelselagen har tillsynsansvar för. En allmän registreringsskyldighet skulle, som har framförts både från majoriteten av *länsstyrelserna* samt *Ekobrottsmyndigheten*, underlätta tillsynen och minska utrymmet att utnyttja stiftelseformen för ekonomiska oegentligheter. Den internationella organisationen FATF (Financial Action Task Force), som arbetar med bekämpandet av penningtvätt och terrorism, har också framfört att Sverige bör överväga en utvidgning av kravet på registrering.

Fördelarna med en allmän registrering ligger framför allt i att det blir enklare att få information om en stiftelse och att uppgifter om stiftelsen, dess verksamhet och vilka som företräder stiftelsen blir offentliga. Detta innebär att allmänheten alltid kan skaffa sig kännedom om stiftelsen och att tillsynsmyndigheterna skulle få en bättre möjlighet att utöva den tillsyn som de enligt stiftelselagen ska utöva över alla stiftelser.

Den största nackdelen är att en allmän registreringsskyldighet, främst till följd av dagens låga gränsvärde för bokföringsskyldighet och skyldighet att upprätta årsredovisning, leder till att små stiftelser får ökade kostnader för redovisning, revision och registerhållningsavgifter. Detta kan, som framförts under remissbehandlingen av promemorian, i förlängningen leda till att det blir svårare att bilda stiftelser utan att ha tillgång till ett stort kapital, något som naturligtvis inte är önskvärt.

Den nuvarande ordningen där endast en del stiftelser registreras är enligt regeringens mening otillfredsställande. Det är viktigt att säkerställa att stiftelseformen inte missbrukas. Den negativa uppmärksamhet som uppstår till följd av missförhållanden, även inom stiftelser med små tillgångar, riskerar att urholka allmänhetens förtroende för stiftelserna och på sikt även donationsviljan. En registreringsskyldighet skulle öka allmänhetens kännedom om stiftelserna och minska risken för missbruk av stiftelseformen. Ett krav på registrering skulle också innebära att även de mindre stiftelsernas föreskrifter granskas redan i samband med bildandet av stiftelsen, vilket bör leda till att stiftelseförordnandet får en mer ändamålsenlig utformning. En ökad offentlighet kan också innebära att den enskilda stiftelsen blir mer känd och därmed lättare kan finna både bidragssökande och destinatärer.

Förslagen i denna lagrådsremiss innebär att den nuvarande kopplingen mellan registrering å ena sidan samt skyldigheten att upprätta årsredovisning och att ha en kvalificerad revisor å andra sidan inte kommer att bestå (se avsnitt 7). Det gränsvärde vid vilket bokföringsskyldighet inträder föreslås bli betydligt högre än vad som är fallet i dag. Kostnaderna för och arbetet med bokföring och revision kommer därför att minska för ett relativt stort antal stiftelser. För dessa stiftelser torde de olägenheter i form av en ökad administration, som en registreringskyldighet onekligen innebär, på så sätt till stor del kunna undanröjas. För stiftelser vars tillgångar understiger tio prisbasbelopp kommer en allmän registreringskyldighet dock att innebära en något ökad administration och vissa kostnader. Detta föranleder särskilda överväganden som behandlas nedan.

Sammantaget anser regeringen att fördelarna med en ordning där alla stiftelser registreras överväger nackdelarna. Det föreslås därför att det införs en registreringskyldighet för stiftelser. Anmälan om registrering bör även i fortsättningen göras senast sex månader efter det att stiftelsen bildats.

Till följd av den koncentration av tillsynen som beskrivs i det följande (se avsnitt 6.2) bör de länsstyrelser som är registreringsmyndighet i flera län föra ett gemensamt register för registreringar i dessa län.

Den föreslagna regleringen innebär inte att registreringskyldighet införs beträffande stiftelser vilkas tillgångar enligt stiftelseförordnandet får användas endast till förmån för bestämda fysiska personer (se 1 kap. 7 § och 11 kap. 2 § tredje stycket). Vid stiftelselagens tillkomst bedömdes det inte finnas något större behov av lagreglering avseende den typen av stiftelser, varför de inte omfattas av 2–10 kap. stiftelselagen (se prop. 1993/94:9 s. 58 f.). Tillräckliga skäl att nu låta denna kategori omfattas av bestämmelserna om registrering har inte framkommit.

I syfte att begränsa den ökade administrativa börda som registreringsplikten innebär för mindre stiftelser bör systemet med årliga registerhållningsavgifter ses över. Detta låter sig lämpligen göras genom förordningsändringar. Regeringen avser därför att senare besluta om förordningsändringar i detta avseende. Det kan finnas mycket små stiftelser som egentligen uppfyller förutsättningarna för avveckling. När en allmän registreringskyldighet införs kan det finnas anledning för sådana stiftelser att överväga om de vill registrera sig eller avvecklas. Mot den bakgrunden bör stiftelserna få en längre tid på sig att avgöra om de ska anmäla sig för registrering eller avvecklas. Denna fråga behandlas i avsnitt 11 och 15.

När det gäller ansvaret för stiftelseregistret har bl.a. *Bolagsverket* framhållit att verket bör anförtros den uppgiften, något som verket har föreslagit redan i tidigare sammanhang. Den frågan omfattades emellertid inte av uppdraget att se över lagen (jfr Ju2005/6111/L1). Enligt regeringens mening talar övervägande skäl för att tillsynsmyndigheten även fortsättningsvis bör vara registreringsmyndighet. På så sätt kommer frågan om en förmögenhetsmassa rättsligt sett verkligen är en stiftelse inte bli föremål för bedömning av två skilda myndigheter (se a. prop. s. 92). I samband med en utvärdering av registreringskyldigheten och den koncentration av länsstyrelsernas registrerings- och tillsynsverk-

samhet som föreslås i denna lagrådsremiss bör särskilt frågan om vilken myndighet som ska ha hand om registreringen av stiftelser tas upp.

Regeringen vill i detta sammanhang framhålla att det utvecklings- och samordningsarbete som pågår avseende stiftelseregistren kan förväntas på sikt leda till ett mer åtkomligt register. Arbetet kommer sannolikt att underlättas om som nu föreslås, de i dag 21 fristående stiftelseregistren förs samman till ett färre antal register som hanteras av ett mindre antal registreringsmyndigheter (se avsnitt 6.2).

En särskild fråga i detta sammanhang är om det bör införas en aviseringsrutin vid registrering i stiftelseregistret. Det kan nämligen inte uteslutas att stiftelseregistren innehåller en del felaktigheter, t.ex. felaktiga uppgifter om styrelseledamöter i en stiftelse med egen förvaltning. En särskild aviseringsrutin finns t.ex. för aktiebolag (se 4 kap. 4 § aktiebolagsförordningen [2005:559]). I promemorian har föreslagits att en liknande rutin ska införas för stiftelser.

Rikspolisstyrelsen har framhållit att det förekommer att stiftelser utnyttjas i samband med ekonomisk brottslighet och att fiktiva företrädare i samband med detta registreras i stiftelseregistret. En aviseringsrutin för stiftelser skulle kunna minska risken för att personer utan anknytning till stiftelsen anmäls som stiftelsens företrädare eller att den som verkligen är företrädare för stiftelsen avregistreras utan grund. Förslagen om allmän registreringsskyldighet och koncentration av tillsynen till ett mindre antal länsstyrelser (se avsnitt 6.2) bör medföra att samordningsfördelar kan tas tillvara på ett bättre sätt än i dag och att kostnaderna för ett aviseringssystem kan hållas nere på en rimlig nivå (jfr Ds 2003:24 s. 41 f.). Mot bakgrund av det sagda avser regeringen att genom ändringar i stiftelseförordningen införa aviseringsrutiner.

5.3 Tilldelning av organisationsnummer

Regeringens förslag: Alla stiftelser ska tilldelas organisationsnummer.
--

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 76 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft någon invändning mot promemorians förslag. Flertalet remissinstanser har förordat att ansvaret för tilldelning av organisationsnummer ska ligga hos registreringsmyndigheten.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag (se utkastet s. 30 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget i utkastet till lagrådsremiss.

Bakgrund: Enligt lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl. ska organisationsnummer fastställas för bl.a. aktiebolag, handelsbolag, ekonomisk förening, samfällighetsförening, kommun, landsting och registrerat trossamfund (se 1 §). För annan juridisk person fastställs organisationsnummer såvida en statlig myndighet, hos vilken den juridiska personen är registrerad eller har mål eller

ärende anhängigt, påkallar det eller om den juridiska personen ansöker om det (se 2 §). Skatteverket utfärdar anvisningar för och har tillsynen över tilldelningen av organisationsnummer (se 5 §). Beslut angående fastställande av organisationsnummer överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (se 6 §). Hos Skatteverket förs register över tilldelade organisationsnummer. Själva tilldelningen kan dock överlåtas åt annan myndighet genom att Skatteverket överlämnar en viss nummerserie avsedd för en viss kategori juridiska personer till denna myndighet.

Tilldelningen av organisationsnummer sköts som regel i dag av den myndighet som registrerar en juridisk person när den bildas eller när det annars finns anledning att föra in organisationen i myndighetens register. Exempelvis tilldelas aktiebolag, handelsbolag och ekonomiska föreningar organisationsnummer i samband med registreringsförfarandet hos Bolagsverket, medan Kammarkollegiet ansvarar för registreringen av trossamfund. I dessa fall är det alltså Bolagsverket respektive Kammarkollegiet som tilldelar den juridiska personen ett organisationsnummer. Tilldelningen av organisationsnummer till stiftelser görs dock av Skatteverket.

I september 2008 hade knappt 25 200 stiftelser organisationsnummer. Som en jämförelse kan nämnas att det vid denna tidpunkt fanns endast cirka 15 400 stiftelser i de olika stiftelseregistren. Det finns således omkring 10 000 stiftelser som har tilldelats organisationsnummer utan att vara registrerade i länsstyrelsernas register.

Skälen för regeringens förslag: I föregående avsnitt har föreslagits att alla stiftelser ska vara registrerade (se avsnitt 5.2). I syfte att upprätthålla kravet på registrering och underlätta för såväl enskilda som tillsyns- och brottsbekämpande myndigheter att få information om en stiftelse föreslår regeringen att det införs ett krav på att organisationsnummer ska fastställas för alla stiftelser.

Organisationsnummer kan endast tilldelas juridiska personer. Om en organisation som uppger sig vara en stiftelse ansöker om organisationsnummer, har således Skatteverket anledning att pröva frågan om sökanden är en stiftelse. Några remissinstanser har påtalat att registreringsmyndigheten och Skatteverket ibland gör olika bedömningar av om en förmögenhetsmassa utgör en stiftelse eller inte. Från länsstyrelsehåll har framförts att detta i några fall har fått till följd att en stiftelse som registrerats i ett stiftelseregister inte har kunnat få något organisationsnummer. Detta kan leda till praktiska problem. Mot denna bakgrund kan det finnas skäl att samordna tilldelningen av organisationsnummer och registreringen i ett stiftelseregister. Det synes därför, som *Skatteverket* har förordat, finnas goda skäl att koppla tilldelningen av organisationsnummer till länsstyrelserna. Enligt uppgifter från berörda myndigheter finns det redan praktiska rutiner för detta.

Ett krav om att organisationsnummer ska fastställas för alla stiftelser kan i och för sig sägas öka den administrativa bördan för stiftelserna, eftersom det i dag i praktiken endast torde fastställas organisationsnummer för en stiftelse om den ansöker om det (jfr 2 § lagen om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.) En mycket stor del av stiftelserna har dock redan i dag tilldelats sådana nummer. Anledningen till detta torde vara att det i praktiken är mycket svårt för en stiftelse att

fungera utan ett organisationsnummer. Någon märkbar ökning av den administrativa bördan borde det därför inte vara fråga om.

5.4 Firmaskyddet för stiftelser

Regeringens bedömning: Bestämmelserna om stiftelsers firma bör inte ändras.

Promemorians förslag: I promemorian har föreslagits att firmaskyddet, vid nyregistrering av en stiftelse, ska utsträckas till att gälla i hela landet (se promemorian s. 80 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians förslag. *Bolagsverket* och *IOGT-NTO* har väckt frågan om det är möjligt att utvidga giltigheten för redan registrerade firmanamn till hela landet.

Bedömningen i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning (se utkastet s. 32 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot bedömningen i utkastet till lagrådsremiss. *Länsstyrelsen i Stockholms län* har tillstyrkt bedömningen. *Länsstyrelsen i Väster-norrlands län* och *Svenska Bankföreningen* har ansett att giltigheten för redan registrerade firmanamn bör utvidgas till hela landet. *Föreningen Stiftelser i Samverkan (SIS)* har ställt sig positiv till att frågan får en mer praktisk lösning än den nuvarande. *Kammarkollegiet* har framhållit att ett överförande av ansvaret för stiftelseregistren till Bolagsverket skulle ge förutsättningar för ett rikstäckande firmaskydd.

Bakgrund: Rättsligt sett är firma den benämning under vilken en näringsidkare bedriver sin näringsverksamhet. Genom registrering eller inarbetning kan en näringsidkare förvärva ensamrätt till sin firma och därmed ett skydd mot att någon annan använder denna firma eller en med firman förväxlingsbar benämning på verksamhet av samma eller liknande slag.

Grundläggande bestämmelser om firma finns i firmalagen (1974:156). Bestämmelserna i 8 kap. stiftelselagen om stiftelsers firma gäller vid sidan av firmalagens allmänna bestämmelser och anger bl.a. vilka ytterligare förutsättningar som måste vara uppfyllda för att en stiftelse ska få sin firma registrerad i stiftelseregistret.

Enligt firmalagen kan ensamrätt till registrerad firma erhållas inom det område för vilket firman registrerats (se 3 § första stycket firmalagen). I firmalagen finns bestämmelser om att firmor inte får vara förväxlingsbara med tidigare ensamrätter, t.ex. registrerade firmor (se 10 § första stycket 4–8 samt andra och tredje styckena). Därtill kommer att en stiftelsers firma tydligt ska skilja sig från andra firmor som förut är införda i stiftelseregistret (se 8 kap. 1 § stiftelselagen). Eftersom registreringen av stiftelser sker länsvis, tar lagens krav på att en stiftelsers firma inte ska vara förväxlingsbar med och tydligt skilja sig från andra registrerade stiftelsers firmor sikte på förhållandena inom länet. Firmaskyddet kan emellertid utvidgas till flera län. Stiftelser får nämligen registreras även i stiftelseregister för annat län, om verksamheten är

avsedd att utövas där (se 10 kap. 6 § tredje stycket). Det finns inga särbestämmelser angående en sådan registrering.

Skälen för regeringens bedömning: Ensamrätten till en registrerad firma gäller inom det område för vilket firman registrerats (se 3 § firmalagen jämförd med 8 kap. 1 § stiftelselagen). Eftersom stiftelser i dag registreras i länsvis förda register, gäller firmaskyddet endast inom det eller de län där stiftelsen och dess firma har registrerats. En stiftelse som utövar näringsverksamhet i hela landet har dock möjlighet att utvidga firmaskyddet så att detta blir rikstäckande (se 10 kap. 6 § tredje stycket stiftelselagen). Detta förutsätter dock, som sagts ovan, att stiftelsen har för avsikt att utöva näringsverksamhet i samtliga län och att det inte finns något hinder mot att registrera stiftelsens firma i respektive stiftelseregister. I promemorian har föreslagits att firmaskyddet vid nyregistrering av stiftelser ska utsträckas till att gälla hela landet. Så länge det inte finns ett stiftelseregister som är gemensamt för hela landet finns emellertid inte förutsättningar för att, utan ändringar i 3 § firmalagen, införa ett rikstäckande firmaskydd för stiftelser, varken vid nyregistrering eller för redan registrerade firmor. *Svenska Bankföreningen* har fört fram att ett rikstäckande firmaskydd skulle kunna motverka försök till bedrägerier genom att insamlingsstiftelser registrerar en firma i ett län som är snarlik en firma i ett annat län. Även om detta kan framstå som en god anledning för ett rikstäckande skydd, kan tillräckliga skäl att i detta sammanhang införa särregler för stiftelser i firmalagen knappast anses ha framkommit. Frågan om ansvaret för stiftelseregistret har behandlats ovan (se avsnitt 5.2).

I denna lagrådsremiss föreslås att tillsynen över stiftelser, och därmed registreringsverksamheten avseende dessa, ska koncentreras till ett färre antal länsstyrelser (se avsnitt 6.2). En länsstyrelse som är registreringsmyndighet för flera län ska i sådant fall föra ett gemensamt register för stiftelser med säte i olika län. Detta medför att en stiftelse vid nyregistrering kan få ett vidare firmaskydd än vad som i dag är möjligt, eftersom skyddet i dessa fall kommer att gälla för ett större geografiskt område.

En koncentration av tillsyns- och registerverksamheten kan också komma att innebära att flera redan registrerade stiftelser med likalydande eller förväxlingsbar firma i fortsättningen är registrerade i samma stiftelseregister. Detta torde dock som huvudregel inte påverka giltigheten av redan gjorda registreringar av firma (se 16 § firmalagen). Frågan om registreringsmyndigheten bör ges möjlighet att i registret föra in en särskiljande Ortsangivelse eller annat förtydligande behandlas nedan (se avsnitt 15).

6 Tillsyn

6.1 Bakgrund

Syftet med reglerna om tillsyn

Frågor om tillsyn och kontroll över stiftelserna var en av huvudfrågorna vid såväl stiftelselagens som den dessförinnan gällande tillsynslagens tillkomst. Tillsynsreglerna är präglade av konflikten mellan å ena sidan önskemålet om att respektera stiftarens vilja och stimulera donationsviljan och å andra sidan samhällets intresse av insyn och kontroll. Reglerna har motiverats bl.a. med att stiftelserna saknar det växelspel som finns i bolag och föreningar mellan dessa associationer och dess ägare eller medlemmar, att stiftaren inte har kontroll över sin skapelse, att många stiftelser har skattelättnader samt att styrelsen eller förvaltaren ofta har en stark ställning och saknar kontrollorgan (se prop. 1993/94:9 s. 86 f.).

Hur utövas tillsynen?

Alla stiftelser är knutna till en tillsynsmyndighet. Denna myndighet är i regel länsstyrelsen i det län där stiftelsens styrelse eller förvaltare har sitt säte. Kammarkollegiet får dock besluta att en annan myndighet ska vara tillsynsmyndighet (se 9 kap. 1 § stiftelselagen och 18 § stiftelseförordningen). Den länsstyrelse som ska vara tillsynsmyndighet är också, som nämnts ovan, registreringsmyndighet för stiftelsen (se 10 kap. 1 § andra stycket stiftelselagen). Tillsynsmyndighet för pensions- och personalstiftelser är länsstyrelsen i det län där arbetsgivaren har sitt hemvist (se 31 § tryggandelagen).

I tillsynsmyndighetens befattning med stiftelser som står under s.k. fullständig tillsyn ingår enligt stiftelselagen tre huvuduppgifter, nämligen kontroll, ingripande och service. Vissa stiftelser står under begränsad tillsyn, vilket innebär att de är undantagna från de centrala bestämmelserna om kontroll och ingripande (se avsnitt 6.3).

Kontrollen bygger i huvudsak på att tillsynsmyndigheten alltid har rätt att begära information av en stiftelse. Tillsynsmyndigheten har rätt att utan särskild anledning begära in handlingar eller upplysningar från vilken stiftelse som helst, vilket möjliggör stickprovskontroller (se 9 kap. 4 § första stycket 1). Som ett led i kontrollfunktionen får tillsynsmyndigheten också kalla till och delta vid sammanträde med stiftelsens styrelse eller förvaltare samt, om någon särskild anledning föreligger, utföra inspektion hos stiftelsen (se 9 kap. 4 § första stycket 2 och 3). Tillsynsmyndigheten utövar också en återkommande kontroll genom att granska årsredovisningar och revisionsberättelser för stiftelser som är årsredovisningsskyldiga. Någon bestämmelse om detta i lagen har dock inte ansetts nödvändig (se prop. 1993/94:9 s. 200).

Tillsynsmyndigheten har både rätt och skyldighet att ingripa om det kan antas att stiftelsens förvaltning eller revision inte utövas i enlighet med stiftelseförordnandet eller bestämmelserna i stiftelselagen. Myndigheten ska också ingripa om det kan antas att en styrelseledamot eller

förvaltaren annars missköter sitt uppdrag (se 9 kap. 3 § första stycket). Tillsynsmyndigheten kan vid ingripanden använda sig av olika åtgärder såsom att utfärda förelägganden och meddela förbud (se 9 kap. 5 § första stycket 2 och 3). Förelägganden och förbud får förenas med vite.

Tillsynsmyndighetens uppgift att ge stiftelserna service består i att ge råd och upplysningar (se 9 kap. 3 § andra stycket). Myndigheten ska också bl.a. förordna ny styrelseledamot, om detta behövs för att styrelsen ska bli beslutför, eller ny förvaltare, om stiftelsen skulle sakna förvaltare (se 9 kap. 7 och 8 §§).

En stiftelse som är skyldig att upprätta årsredovisning ska betala en årlig tillsynsavgift (se 20 § stiftelseförordningen). För stiftelser som utövar näringsverksamhet är avgiften 600 kr och för övriga stiftelser 400 kr. För bl.a. pensionsstiftelser finns särskilda regler.

Länsstyrelsernas samordningsarbete

Inom länsstyrelserna pågår ett arbete med att samordna och utveckla tillsynen enligt stiftelselagen. Inom ramen för det arbetet har en projektgrupp getts i uppdrag att definiera länsstyrelsernas tillsynsroll i stiftelsefrågor och lämna förslag på gemensam prioritering av inriktning och mål för tillsynsarbetet. Projektgruppen lämnade i mars 2003 rapporten ”Länsstyrelsernas tillsyn av stiftelser”.

I rapporten anges bl.a. att alla årsredovisningar och revisionsberättelser inte behöver granskas årligen. Enligt uppgift från länsstyrelsehåll upprättas sedan år 2005 nationella tillsynsplaner i vilka det utses stiftelser av en viss typ som under en angiven tidsperiod ska granskas mer ingående av samtliga länsstyrelser i landet. Många länsstyrelser har också en lokal tillsynsplan, där insatserna ofta riktar sig mot vissa typer av stiftelser inom länet som det finns särskild anledning att granska. Granskningen av redovisningshandlingarna sker via en checklista som finns i verksamhetssystemet. Om en länsstyrelse vid en tidigare granskning av en viss stiftelse har funnit felaktigheter, kan det finnas skäl att utvidga granskningen. Granskningen är således inte alltid lika omfattande utan skiljer sig från ärende till ärende. Enligt länsstyrelserna leder granskningen ofta till registreringsärenden och ibland också till att tillsynsärenden initieras.

Koncentration av länsstyrelseverksamhet

Regeringen gav i januari 2007 en utredare i uppdrag att analysera koncentration och samordning av länsstyrelsernas kärnverksamhet och att utifrån analysen lämna förslag på verksamheter som skulle kunna koncentreras till en eller flera länsstyrelser. Uppdraget redovisades i rapporten Koncentration av länsstyrelseverksamhet (Koncentrationsutredningen, Ds 2007:28). Där lämnas förslag på verksamheter som kan koncentreras och till vilka länsstyrelser de bör koncentreras.

I rapporten bedöms länsstyrelsernas verksamhet enligt stiftelselagen och stiftelseförordningen uppfylla så gott som samtliga kriterier för koncentration. Verksamheten har ett behov av likformigt utförande, den har begränsat samband med länsstyrelsernas övriga kärnverksamhet och den har begränsad betydelse för länsstyrelsernas uppdrag enligt 2 §

förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion. Rapporten delar promemorians bedömning att stiftelse tillsynen bör koncentreras till ett mindre antal länsstyrelser (se Ds 2007:28 s. 83 f.). Koncentrationen bör enligt rapporten göras till ett antal länsstyrelser som så långt som möjligt stämmer överens med den statliga regionala organisation om sex till nio län som Ansvarskommittén har föreslagit i sitt slutbetänkande Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10). Rapporten och slutbetänkandet har remissbehandlats men har ännu inte lett till lagstiftning.

6.2 Bör tillsynsfunktionen koncentreras?

Regeringens förslag: Stiftelser i flera län ska kunna ha samma tillsynsmyndighet.

Regeringens bedömning: Tillsynen över stiftelser bör koncentreras till ett färre antal länsstyrelser.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning (se promemorian s. 88 f.). I promemorian har gjorts bedömningen att varje tillsynsmyndighet bör omfatta minst 1 000 enligt nuvarande regler registreringskyldiga stiftelser och sysselsätta minst tre personer, varav två jurister, med stiftelsefrågor.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har ställt sig positiva till promemorians förslag men har framhållit att en förändring bör samordnas med den fortsatta beredningen av Koncentrationsutredningens förslag om koncentration av länsstyrelsernas verksamhet och Ansvarskommitténs förslag till ändrad regionindelning (se Ds 2007:28 och SOU 2007:10). *Kammarkollegiet*, *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* och *Svenska kyrkan* har ansett att det bör övervägas att centralisera tillsynen till en myndighet.

Förslaget och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning (se utkastet s. 33 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot förslaget och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* och *Kammarkollegiet* har ansett att tillsynen bör centraliseras till en myndighet.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Tillsynen över vanliga stiftelser och pensions- och personalstiftelser är i dag fördelad mellan landets 21 länsstyrelser. Det har ibland påtalats att tillsynens omfattning och innehåll varierar mellan de enskilda tillsynsmyndigheterna. Frågan är vad som kan vara anledningen till variationerna och om en koncentration av tillsynen till ett färre antal myndigheter än i dag kan bidra till en mera enhetlig tillsyn.

Till en början kan konstateras att stiftelselagen ger länsstyrelserna relativt stor frihet att bestämma hur tillsynen ska utövas. Å ena sidan kan det hävdas att denna flexibilitet är av stort värde, eftersom omfattningen och karaktären på stiftelserna ju kan variera inom respektive län. Den

kunskap och kontaktyta som länsstyrelserna har inom det egna länet kan i många fall utgöra en bra grund för tillsynsverksamheten. Å andra sidan kan flexibiliteten leda till att tillsynen över stiftelser av samma karaktär skiftar beroende på var tillsynen utövas. Regeringen har i olika sammanhang framhållit att det finns skäl för länsstyrelserna att samordna sin tillsynsverksamhet och även redovisa effekten av tillsynen. Resultatet av detta arbete har blivit ett mer samlat uppträdande från tillsynsmyndigheternas sida. Samordningsarbetet har, tillsammans med den förbättring som har skett av länsstyrelsernas datorstöd, lett till vidareutveckling och effektivisering av såväl register- som tillsynsverksamheten. Det finns ändå anledning att överväga om en koncentration av tillsynen över stiftelserna skulle kunna innebära en mera enhetlig tillsyn, något som är ägnat att förbättra kvaliteten på tillsynsarbetet ytterligare.

Antalet ärenden och personer på länsstyrelserna som arbetar med stiftelsefrågor varierar från myndighet till myndighet. Normalt utförs en arbetsuppgift bättre ju mer frekvent den är. Arbetet kan vidare som regel anses bli bättre utfört om flera personer arbetar med samma frågor så att de har möjlighet att utbyta erfarenheter med varandra. Särskilt som tillsynsarbetet avser myndighetsutövning, är det önskvärt att tillsynen utförs på ett likformigt sätt i hela landet. Det finns anledning att tro att samordningsvinsterna av det utvecklingsarbete som bedrivs gemensamt av länsstyrelserna skulle bli ännu större vid en koncentration av tillsynen till ett färre antal myndigheter. Till detta kommer att arbetet med stiftelsefrågor saknar starkare samband med andra uppgifter som åvilar länsstyrelsen. Att flytta verksamheten till ett mindre antal myndigheter kan därför inte anses medföra någon betydande risk för att de länsstyrelser som förlorar verksamheten samtidigt förlorar kompetens som är betydelsefull inom andra verksamhetsområden. Regeringen menar därför att starka skäl talar för att tillsynen bör koncentreras till ett mindre antal myndigheter än i dag.

Mot att koncentrera tillsynen till ett mindre antal myndigheter talar den omständigheten att enskilda som har anledning att vända sig till myndigheten ska kunna finna denna inom rimligt avstånd. Länsstyrelserna har också upplyst att det ibland förekommer att enskilda besöker myndigheterna med anledning av stiftelseärenden. Behovet att sådana besök torde dock vara begränsat och kan dessutom antas minska ytterligare i och med att systemet med e-tjänster utvecklas. Regler som möjliggör elektronisk ingivning av bl.a. registreringsanmälningar för stiftelser har trätt i kraft den 1 april 2008 (se SFS 2008:86 och prop. 2007/08:45). Även med beaktande av intresset för enskilda att ha tillgång till en myndighet på nära håll delar regeringen promemorians bedömning att det inte är motiverat med ett så stort antal tillsynsmyndigheter som finns i dag.

Ett annat skäl som kan åberopas mot en koncentration är att länsstyrelsernas samlade befattning med stiftelseuppgifter inte är av liten omfattning. År 2006 sysselsatte uppgifter enligt stiftelselagen 26,3 årsarbetskrafter vid landets länsstyrelser. Verksamhetens omfattning varierar emellertid kraftigt mellan olika länsstyrelser (jfr sammanställning av svar från länsstyrelser på enkät angående stiftelsefrågor, bilaga 2 till promemorian). Inte heller tillsynsverksamhetens omfattning kan därför anses utgöra ett avgörande skäl mot koncentration.

Sammanfattningsvis talar övervägande skäl för att tillsynsmyndigheternas verksamhet enligt stiftelselagen och tryggandelagen bör koncentreras till ett färre antal myndigheter. Regeringen föreslår därför att verksamheten koncentreras till ett färre antal länsstyrelser än i dag.

Fråga är då om verksamheten ska koncentreras till en eller flera tillsynsmyndigheter. Några remissinstanser, bland andra *Kammarkollegiet* och *Svenska Kyrkan*, har ansett att det finns skäl att överväga om tillsynen ska centraliseras till en myndighet. En sådan ordning får dock anses innebära ett alltför stort avsteg från principen om att enskilda ska ha tillgång till en myndighet inom rimligt avstånd. Verksamheten bör i stället utövas av fler än en tillsynsmyndighet. Som angetts i promemorian – vilket även har fått stöd i Koncentrationsutredningen – bör tillsynen lämpligen koncentreras till ungefär sex till åtta länsstyrelser. Utgångspunkten för vilka länsstyrelser som bör tilldelas uppgifterna bör vara att de länsstyrelser som har den mest omfattande tillsynsverksamheten också har störst förutsättningar för att använda och komplettera befintlig kompetens. Det kan dock i något eller några fall finnas anledning att göra avsteg från denna huvudprincip. Utpekande av de länsstyrelser som ska handha den koncentrerade tillsynsverksamheten görs lämpligen i stiftelseförordningen. Regeringen avser därför att i senare sammanhang besluta om förordningsändringar i denna fråga.

6.3 Undantag för offentligt bildade stiftelser m.m.?

Regeringens förslag: Stiftelser som har bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting och stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet ska inte längre vara undantagna från fullständig tillsyn.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 89 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians förslag. *Sveriges Kommuner och Landsting* har motsatt sig att kommunala verksamhetsstiftelser ska stå under fullständig tillsyn. *Karolinska Institutet* har motsatt sig att statligt förvaltade stiftelser ska vara underkastade fullständig tillsyn.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag (se utkastet s. 38 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot förslaget i utkastet till lagrådsremiss. *Sveriges Kommuner och Landsting* har vidhållit inställningen att kommunala verksamhetsstiftelser inte bör omfattas av fullständig tillsyn. *Kammarkollegiet* har ansett att det bör övervägas om inte alla stiftelser – även sådana som enligt stiftarens förordnande ska vara undantagna från tillsyn – ska vara underkastade fullständig tillsyn.

Bakgrund: Vissa stiftelser är undantagna från stiftelselagens centrala bestämmelser om kontroll och ingripande. Det betyder bl.a. att tillsynsmyndigheten normalt är förhindrad att begära information av dessa stiftelser. Tre grupper av stiftelser berörs: för det första stiftelser som har

bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting, för det andra stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet och för det tredje stiftelser som enligt stiftarens förordnande ska vara undantagna från tillsyn enligt stiftelselagen och som varken under innevarande eller de tre närmast föregående räkenskapsåren har utövat näringsverksamhet eller varit moderstiftelse (se 9 kap. 10 § första stycket). De angivna stiftelserna är undantagna från tillsynsmyndighetens rätt att ingripa (se 9 kap. 3 § första stycket), myndighetens rätt att begära in handlingar m.m. (se 9 kap. 4 §) och myndighetens möjligheter att meddela förelägganden och förbud (se 9 kap. 5 § första stycket 2 och 3). Dessa stiftelser är inte heller skyldiga att ge in sina årsredovisningar till tillsynsmyndigheten utan ska i stället hålla kopior av dem tillgängliga för alla som är intresserade senast sex månader efter räkenskapsårets utgång (se 8 kap. 3 § 4 årsredovisningslagen [1995:1554]).

Utöver de bestämmelser om undantag från tillsyn som nämnts ovan ger lagen utrymme för att Kammarkollegiet på ansökan av en stiftelses styrelse eller förvaltare kan besluta att stiftelsen i visst begränsat hänseende ska vara undantagen från tillsyn, om stiftelseförordnandet ger stöd för sådant undantag och det finns särskilda skäl. Kammarkollegiet får återkalla beslutet om undantag, om det inte längre finns skäl för undantaget (se 9 kap. 10 a §).

De stiftelser som normalt är undantagna från tillsyn kan under vissa förutsättningar bli föremål för ingripanden från tillsynsmyndigheten. Om det kan antas att en stiftelse saknar namn eller har åsidosatt reglerna om årsredovisning och revision m.m., är nämligen de centrala tillsynsbestämmelserna tillämpliga även beträffande dessa stiftelser (se 9 kap. 10 § andra stycket). Tillsynsmyndighetens skyldighet att ge råd och upplysningar och att vid behov förordna vissa funktionärer gäller också i förhållande till stiftelser som omfattas av undantaget från de centrala tillsynsbestämmelserna.

Stiftelser som har bildats av staten, en kommun eller ett landsting omgärdas av ett regelverk med betydande inslag av offentlighet. Vissa statliga stiftelser samt kommunala stiftelser där kommuner och landsting utövar ett rättsligt bestämmande inflytande jämställs i sekretesslagen med myndigheter (se 1 kap. 8 och 9 §§ sekretesslagen [1980:100] och bilagan till den lagen). Dessa stiftelser jämställs alltså ur offentlighets synpunkt med myndigheter, vilket bl.a. medför att bestämmelserna om handlingars offentlighet blir tillämpliga. Vidare innehåller kommunallagen bestämmelser om stiftelser som har bildats av en kommun eller ett landsting och till vilka kommunen eller landstinget har överlåtit vården av en kommunal angelägenhet (se 3 kap. 16–18 §§ kommunallagen [1991:900]). Av bestämmelserna följer bl.a. att kommunfullmäktige, när kommunen ensam eller landstinget ensamt har bildat stiftelsen, ska fastställa det kommunala ändamålet med verksamheten och utse samtliga styrelseledamöter samt minst en revisor i stiftelsen. I de fall kommunen eller landstinget har bildat stiftelsen tillsammans med någon annan, ska fullmäktige se till att stiftelsen blir bunden av motsvarande villkor i en omfattning som är rimlig med hänsyn till bl.a. verksamhetens art och omständigheterna i övrigt. Revisorerna i en stiftelse som omfattas av 1 kap. 9 § sekretesslagen är skyldiga att på begäran lämna upplysningar om stiftelsens angelägenheter till förtroendevalda revisorer i kommunen,

landstinget eller kommunalförbund (se 4 kap. 15 § fjärde stycket stiftelselagen). Genom detta tillförsäkras kommunen eller landstinget vissa möjligheter att följa upp stiftelsernas verksamhet.

Stiftelser som har bildats av staten ensam eller tillsammans med staten eller förvaltas av en statlig myndighet kan granskas av Riksrevisionen (se 2 § 5 lagen [2002:1022] om revision av statlig verksamhet m.m.). Granskningen, som redovisas i en granskningsrapport, tar bl.a. sikte på genomförandet och resultatet av statlig verksamhet och åtaganden i övrigt (se 4 § lagen om revision av statlig verksamhet m.m.). Revisorerna i en statligt bildad eller förvaltd stiftelse är skyldiga att på begäran lämna upplysningar om stiftelsens angelägenheter till Riksrevisionen (se 4 kap. 15 § femte stycket stiftelselagen). Riksrevisionen får förordna en eller flera revisorer att delta i revisionen tillsammans med övriga revisorer (se 4 kap. 1 § fjärde stycket stiftelselagen). Det förekommer vidare att statliga stiftelser enligt föreskrifter i stiftelseförordnandet är skyldiga att t.ex. ge in sina årsredovisningar till regeringen. Regeringen har också vid några tillfällen rapporterat om de s.k. löntagarfondsstiftelsernas verksamhet till riksdagen.

Skälen för regeringens förslag: I förarbetena till stiftelselagen uttalas att den tillsynsordning, som ska gälla för stiftelser vars stiftare har förordnat om att stiftelsen inte ska stå under tillsyn, bör gälla även för stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet, oberoende av stiftarens vilja på den punkten. Vidare sägs att samma tillsynsordning bör gälla för stiftelser som helt eller delvis har bildats av staten eller andra offentliga rättssubjekt, eftersom den offentlighet som reglerna om offentliggörande av årsredovisning garanterar avseende dessa stiftelser kan antas få särskild betydelse för hur stiftelserna förvaltas (se prop. 1993/94:9 s. 89 f.). Några närmare skäl för varför stiftelser som bildats av offentligrättsliga subjekt och stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet ska vara undantagna från tillsyn anges alltså inte.

Det förhållandet att offentligt bildade stiftelser och stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet redan omgärdas av ett regelverk med stora inslag av offentlighet gör, som *Sveriges Kommuner och Landsting* har varit inne på, att det kan ifrågasättas om fullständig tillsyn är nödvändig. Regeringen gör vad gäller denna fråga följande överväganden.

Den omständigheten att en stiftelse helt eller delvis har bildats av ett offentligt rättssubjekt eller förvaltas av en statlig myndighet är inte en garanti för att stiftelsen i allt följer lagstiftarens föreskrifter. Riksrevisionen har också i en granskningsrapport i december 2007, efter att ha funnit vissa brister i statligt bildade stiftelsers årsredovisningar, rekommenderat att offentligt bildade stiftelser ska vara föremål för samma tillsyn som stiftelser i allmänhet (se rapporten Statligt bildade stiftelsers årsredovisningar, RiR 2007:27).

Sveriges Kommuner och Landsting har anfört att de regler om offentlighet och insyn som gäller för s.k. kommunala verksamhetsstiftelser gör att det finns anledning att undanta dessa stiftelser från de centrala tillsynsreglerna i stiftelselagen. Det finns naturligtvis inte anledning att ifrågasätta att kommunal verksamhet som bedrivs av stiftelser är föremål för uppföljning från kommunens eller landstingets sida. Kommunens eller landstingets inflytande i dessa stiftelser torde dock i de flesta fall vara begränsat till att i enlighet med föreskrifter i stiftelseförordnandet

utse och byta ut styrelseledamöter och revisorer. I övrigt har kommunen eller landstinget i egenskap av stiftare ingen rådighet över stiftelsens egendom eller inflytande över styrelsens förvaltningsåtgärder. Mot bakgrund av det sagda kan det knappast anses finnas tillräckliga skäl för att undanta de nu aktuella stiftelserna från fullständig tillsyn enligt stiftelselagen.

I samma riktning talar att det inte kan anses särskilt betungande för vare sig de aktuella stiftelserna eller tillsynsmyndigheterna att också dessa kategorier av stiftelser får omfattas av fullständig tillsyn. För stiftelserna innebär en sådan ordning knappast något annat merarbete än det som föranleds av att tillsynsmyndigheten i ett enskilt fall kan begära in handlingar eller upplysningar från stiftelsen (jfr 9 kap. 4 § första stycket 1 stiftelselagen).

Det faktum att stiftelser som har bildats av en kommun eller ett landsting ställs under fullständig tillsyn kan sägas innebära att den kommunala självstyrelsen i någon mån inskränks genom ökad statlig tillsyn på området. Det kan emellertid inte anses finnas tillräckliga skäl för att undanta kommunala stiftelser från de regler om tillsyn som övriga stiftelser som har bildats av ett offentligrättsligt subjekt kommer att omfattas av. Med hänsyn härtill får en viss inskränkning i den kommunala självstyrelsen anses vara godtagbar.

Med hänsyn till vad som anförts ovan och till att det är frivilligt för kommuner och landsting att bilda stiftelser, föreslår regeringen att det undantag från fullständig tillsyn som hittills har gällt för stiftelser som har bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting och stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet ska stå under begränsad tillsyn tas bort och att dessa stiftelser ska omfattas av fullständig tillsyn. Den särskilda tillsynsordningen i 9 kap. 10 § stiftelselagen bör i fortsättningen förbehållas de stiftelser där stiftaren uttryckligen har önskat detta. En annan ordning för dessa stiftelser skulle innebära en risk för att stiftare som inte önskar någon eller begränsad tillsyn skulle komma att dra sig för att göra den donation som leder till stiftelsens tillkomst (jfr a. prop. s. 88 f.). Skäl att, som *Kammarkollegiet* föreslagit, låta också dessa stiftelser omfattas av fullständig tillsyn har således inte framkommit.

7 Bokföring och revision

7.1 Gränsvärdet för bokföringsskyldighet

<p>Regeringens förslag: En stiftelse ska vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen och därmed som huvudregel skyldig att upprätta årsredovisning om värdet av stiftelsens tillgångar överstiger 1 500 000 kr.</p>
--

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 82 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians förslag. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har avstyrkt förslaget med hänvisning till att en höjning av gränsvärdet kommer att försvara tillsynsarbetet. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* och *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* har ansett att den föreslagna höjningen är alltför stor. Länsstyrelsen i Västernorrlands län har föreslagit att gränsvärdet i stället sätts till 20 prisbasbelopp. *Kammarkollegiet* har menat att kan det finnas skäl att överväga om gränsvärdet bör höjas ytterligare. Enligt *Länsstyrelsen i Skåne län* bör hänvisningen till prisbasbelopp behållas.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag (se utkastet s. 40 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget i utkastet till lagrådsremiss.

Bakgrund: När stiftelser är bokföringsskyldiga och skyldiga att upprätta årsredovisning framgår av bokföringslagen. En stiftelse är bokföringsskyldig om den har tillgångar till ett värde som motsvarar minst tio prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Vissa stiftelser, bl.a. stiftelser som bedriver näringsverksamhet och insamlingsstiftelser, är dock bokföringsskyldiga oavsett tillgångarnas värde (se 2 kap. 3 § bokföringslagen).

Stiftelser som är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen är som huvudregel skyldiga att upprätta årsredovisning (se 6 § kap. 1 § första stycket 5). Undantag görs för stiftelser som får använda sina tillgångar uteslutande till förmån för medlemmar av en viss eller vissa släkter och som inte är bokföringsskyldiga enligt något annat kriterium än tillgångarnas värde. Sådana stiftelser kan dock vara skyldiga att upprätta årsredovisning därför att antalet anställda, balansomslutningen eller nettoomsättningen överstiger vissa gränsvärden (se 6 kap. 1 § första stycket 6 och 7). Skyldigheten att upprätta årsredovisning är även avgörande för om en stiftelse behöver ha auktoriserad eller godkänd revisor (se 4 kap. 4 § stiftelselagen och avsnitt 7.3).

Bokföringslagens avgränsning av vilka stiftelser som är bokföringsskyldiga sammanhänger med de bestämmelser om tillsyn som stiftelselagen innehåller (se 9 kap.). För vissa stiftelser, bl.a. stiftelser med tillgångar vars värde uppgår till minst tio prisbasbelopp, sker tillsynen främst genom en återkommande kontroll. Vid lagens tillkomst uttalades att denna kontroll borde grundas bl.a. på en skriftlig redovisning samt att skyldigheten att lämna en sådan redovisning borde vara samordnad med skyldigheten att följa bokföringslagen och att upprätta årsredovisning (se prop. 1993/94:9 s. 74 f. och 88).

Den 1 januari 2007 höjdes gränsvärdena för bokföringsskyldighet för bl.a. ideella föreningar, registrerade trossamfund och samhällighetsföreningar (se 2 kap. 2 § bokföringslagen och SFS 2006:874). De nya reglerna innebär att bokföringsskyldighet på grund av tillgångarnas värde inträder om värdet av tillgångarna överstiger 1 500 000 kr. I förarbetena till lagändringarna (se prop. 2005/06:116 s. 62 f.) angavs att ideella föreningar enligt de då gällande reglerna alltid var bokföringsskyldiga om tillgångarna översteg 30 prisbasbelopp samt att detta medförde att åtskilliga föreningar med okomplicerad ekonomi blev bokföringsskyldiga. Kopplingen till prisbasbelopp uppgavs ha den fördelen att

lagändringar inte behöver göras löpande till följd av penningvärdeförändringar men att en uppenbar nackdel var att den som ska tillämpa lagen inte omedelbart kan utläsa gränsvärdets faktiska nivå. Detta ansågs tala för att gränsvärden som avser penningbelopp i framtiden borde uttryckas i fasta penningvärden i stället för prisbasbelopp. Några ändringar i bestämmelserna om när en stiftelse är bokföringsskyldig föreslogs inte med hänvisning till den pågående översynen av stiftelselagen.

Skälen för regeringens förslag: Stiftelser har inte ägare eller medlemmar som kan övervaka styrelsens eller förvaltarens arbete. Det har därför ansetts motiverat att upprätthålla stränga krav på bokföring och revision för att säkerställa och trygga en stiftelses möjligheter att verka för det ändamål som stiftaren har angett i stiftelseförordnandet. Årsredovisningen utgör också grunden för tillsynsmyndigheternas arbete. De regler om bokföring och revision som finns i dag fyller således en viktig funktion. Det bör emellertid också beaktas att kraven på upprättande av årsredovisning och på kvalificerad revisor inträder redan vid relativt små förmögenheter – tillgångar värda drygt 400 000 kr – och medför stora kostnader också för stiftelser med okomplicerad ekonomi. Om kostnaderna för bokföring och revision tar en alltför stor del av en stiftelses tillgångar, kan stiftelsen få svårt att fullgöra sitt ändamål. En avvägning måste därför göras mellan önskemålet om en effektiv kontroll och kostnaderna för den enskilda stiftelsen. Vid denna bedömning menar regeringen att utgångspunkten bör vara att stiftelsernas administrativa börda bör minskas så långt det är möjligt utan att andra viktiga intressen eftersätts.

I denna lagrådsremiss föreslås att det ska införas en registrerings-skyldighet för alla stiftelser och att tillsynen ska koncentreras till ett färre antal tillsynsmyndigheter än i dag (se avsnitt 5.2 och 6.2). Kravet på registrering kommer med all sannolikhet att underlätta såväl tillsynsmyndighetens som allmänhetens möjligheter till insyn och kontroll. Att koncentrera tillsynsfunktionen kan förväntas leda till en effektivare tillsyn. Vidare föreslås att stiftelser som inte är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen ska vara skyldiga att efter särskilt föreläggande skicka in sammanställningen över sina räkenskaper till tillsynsmyndigheten (se avsnitt 7.2). Samtliga förslag syftar till att trygga och effektivisera kontrollen av stiftelserna och därmed säkerställa stiftelsens möjligheter att verka för det ändamål som angetts i stiftelseförordnandet. Mot den bakgrunden får övervägande skäl anses tala för en höjning av gränsvärdet för när en stiftelse ska vara bokföringsskyldig på grund av stiftelseförmögenhetens storlek.

När det gäller frågan om hur gränsvärdet bör uttryckas gör sig de skäl som anfördes för att uttrycka gränsvärdet för ideella föreningar i ett fast penningbelopp gällande även beträffande stiftelserna, nämligen att tillämparen då omedelbart kan utläsa gränsvärdets faktiska nivå (se ovan under rubriken Bakgrund och a. prop. s. 64 f.). Gränsvärdet bör således uttryckas i ett fast penningvärde.

Vilken nivå gränsvärdet bör ligga på är, som *Länsstyrelsen i Väster-norrlands län* och *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* påpekat, också beroende av en avvägning mellan kostnaderna för stiftelserna och tillsynsmyndigheternas möjlighet att utöva en effektiv tillsyn. Det är en klar

fördel om gränsvärdet för bokföringsskyldighetens inträde för stiftelser och ideella föreningar är enhetligt. Dessutom talar de effektivare kontrollmöjligheter som förslagen om allmän registreringsskyldighet och koncentration av tillsynsverksamheten kan förväntas medföra för att gränsvärdet kan höjas relativt mycket.

Regeringen delar därför promemorians bedömning att gränsvärdet lämpligen bör läggas på den nivå som numera gäller för ideella föreningar, dvs. 1 500 000 kr. Bestämmelsen bör således utformas med den motsvarande bestämmelsen för ideella föreningar som förebild.

Av uppgifter i promemorian framgår att cirka 14 300 stiftelser var skyldiga att upprätta årsredovisning år 2006 (se promemorian s. 84 och 185). Drygt 9 000 stiftelser var bokföringsskyldiga enbart på grund av tillgångarnas värde. Av dessa hade knappt 4 500 stiftelser en förmögenhet som översteg 1 500 000 kr. Knappt 5 200 stiftelser var skyldiga att upprätta årsredovisning enligt något annat kriterium än tillgångarnas värde. Beräknat utifrån dessa siffror innebär en höjning av gränsvärdet till 1 500 000 kr att totalt ungefär 9 700 stiftelser blir skyldiga att upprätta årsredovisning mot för närvarande cirka 14 300. Förändringen beräknas innebära en stor minskning av många mindre stiftelsers administrativa börda. Tillsynsarbetet avseende de drygt 4 600 stiftelser som enligt de nya reglerna inte längre kommer att vara bokföringsskyldiga kan i viss mån komma att försvåras, eftersom stiftelsernas ekonomi inte kommer att genomlysas på samma sätt som tidigare. Förslaget att alla stiftelser ska vara registrerade, tillsammans med den i avsnitt 7.2 föreslagna skyldigheten för alla icke-bokföringsskyldiga stiftelser att i visst fall skicka in räkenskapsammanställningen, torde emellertid garantera en viss offentlighet kring dessa stiftelser och deras ekonomi. Därmed kommer också behovet av en effektiv tillsyn kunna tillgodoses på ett tillfredställande sätt.

7.2 Ingivande av sammanställning över räkenskaper till tillsynsmyndigheten

Regeringens förslag: En stiftelse som inte är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen ska efter särskilt föreläggande av tillsynsmyndigheten ge in en kopia av sammanställningen över stiftelsens räkenskaper dit. Sådant föreläggande ska utfärdas när någon begär det. Beslut om föreläggande får förenas med vite.

Promemorians förslag: I promemorian har föreslagits att en stiftelse som inte är bokföringsskyldig senast från sex månader efter räkenskapsårets utgång ska hålla en kopia av sammanställningen över stiftelsens räkenskaper tillgänglig för alla som är intresserade (se promemorian s. 84 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians förslag. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet*, *Riddarhusdirektionen* och *Sveriges advokatsamfund* har avstyrkt förslaget. De invändningar som har framförts rör dels behovet av den föreslagna bestämmelsen, dels de oklarheter som kan

uppstå angående var och hur sammanställningen ska hållas tillgänglig samt hur ett utlämnande ska gå till. Mot bakgrund av det sistnämnda har några instanser föreslagit att sammanställningen i stället ska ges in till tillsynsmyndigheten. *Uppsala universitet* och *Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund (SST)* har ansett att frågan behöver utredas ytterligare.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag (se utkastet s. 42 f.).

Remissinstanserna: *Föreningen Stiftelser i Samverkan (SIS)* har förordat promemorians förslag, eftersom det bygger på en reglering som redan finns. *Länsstyrelsen i Stockholms län* och *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* har ansett att tillsynsmyndigheten bör kunna utfärda ett föreläggande på eget initiativ. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har föreslagit att icke-bokföringsskyldiga stiftelser ska vara skyldiga att sända in sammanställningen över räkenskaperna till tillsynsmyndigheten. *Sveriges advokatsamfund* har ansett att förslaget är acceptabelt. Övriga remissinstanser har inte haft några invändningar mot förslaget i utkastet till lagrådsremiss.

Bakgrund: Stiftelser som inte är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen ska fortlöpande föra räkenskaper över belopp som har inbetalats till eller utbetalats av stiftelsen, t.ex. vid utbetalning av stipendier eller styrelsearvoden eller vid köp av värdepapper (se 3 kap. 2 § stiftelselagen). Det ska finnas verifikationer för in- och utbetalningar. Räkenskaperna ska avslutas med en sammanställning för varje räkenskapsår. Av sammanställningen ska framgå tillgångar och skulder vid räkenskapsårets början och slut samt inkomster och utgifter under räkenskapsåret. I sammanställningen ska även anges värdet av stiftelsens tillgångar vid räkenskapsårets slut. Räkenskapsmaterialet ska bevaras i ordnat skick och på betryggande sätt inom landet under minst tio år från utgången av det räkenskapsår som räkenskapsmaterialet avser. I sammanhanget kan nämnas att Utredningen om enklare redovisning i delbetänkandet Enklare redovisning (SOU 2008:67) har föreslagit att tiden för bevarande av räkenskapsmaterial ska sättas ner från tio till sju år (se delbetänkandet s. 38 f.). Förslaget har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Det finns inget krav på att räkenskapsammanställningen ska göras offentlig trots att en bärande tanke bakom stiftelselagen är att ge offentlighet åt stiftelserna. Stiftelselagens och bokföringslagens krav på offentlighet uppfylls beträffande stiftelser som är årsredovisningsskyldiga genom att de är skyldiga att skicka en kopia av årsredovisningen till tillsynsmyndigheten, där årsredovisningen blir en offentlig handling; om stiftelsen står under begränsad tillsyn, räcker det dock att den håller kopior av årsredovisningen och revisionsberättelsen tillgängliga för alla som är intresserade senast sex månader efter räkenskapsårets utgång (se 8 kap. 3 § 4 årsredovisningslagen). Om en stiftelse inte skulle fullgöra sin skyldighet att hålla föreskrivna handlingar tillgängliga, har tillsynsmyndigheten möjlighet att vid vite förelägga ledamöterna i styrelsen eller förvaltaren att fullgöra den skyldigheten (se 9 kap. 5 § första stycket 2 och tredje stycket jämfört med 10 § andra stycket stiftelselagen).

Skälen för regeringens förslag: I det föregående har föreslagits att gränsvärdet för stiftelsers bokföringsskyldighet ska höjas till

1 500 000 kr (se avsnitt 7.1). Förslaget medför att färre stiftelser blir skyldiga att upprätta årsredovisning och att ge in kopior av denna till tillsynsmyndigheten, eftersom denna skyldighet är kopplad till bokföringsskyldigheten. Övriga stiftelser kommer visserligen att vara skyldiga att föra räkenskaper och att upprätta en sammanställning över årets inkomster och utgifter. Nuvarande bestämmelser om sådana räkenskaper leder emellertid inte till samma offentlighet kring stiftelsens ekonomi som regleringen i bokföringslagen och årsredovisningslagen gör. En del av offentligheten kring de mindre stiftelserna kommer således att gå förlorad. För att offentligheten inte ska försvinna helt bör det, som har diskuterats i promemorian, införas en skyldighet för stiftelser som inte är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen att när det efterfrågas lämna ut sammanställningen över stiftelsens räkenskaper.

Frågan är på vilket sätt detta bör ske. Ett alternativ, som har förordats av bl.a. *Svenska Bankföreningen* och *Länsstyrelsen i Västernorrlands län*, är att ålägga samtliga berörda stiftelser att inom sex månader efter räkenskapsårets utgång utan särskild uppmaning ge in sammanställningen till tillsynsmyndigheten. Flera omständigheter talar dock mot en sådan lösning. Det är angeläget att stiftelserna och tillsynsmyndigheterna besparas onödigt besvär. Underlag saknas för att bedöma hur stort det faktiska intresset är av att få del av aktuellt material. Den främsta intressenten torde vara tillsynsmyndigheten, som kan behöva underlaget för att kunna utöva en ändamålsenlig tillsyn. Det torde inte vara förknippat med några större svårigheter för tillsynsmyndigheten att begära in räkenskaperna när det finns skäl för det (jfr 9 kap. 4 § första stycket 1). Enligt regeringens mening talar därför övervägande skäl mot att välja en sådan lösning.

I promemorian har föreslagits att det ska införas en skyldighet för stiftelser som inte är bokföringsskyldiga att senast från sex månader efter räkenskapsårets utgång hålla en kopia av sammanställningen över stiftelsens räkenskaper tillgänglig för alla som är intresserade. Några remissinstanser, bl.a. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet*, *Uppsala universitet* och *Sveriges advokatsamfund*, har menat att en sådan regel är oklar, eftersom det inte framgår var och hur sammanställningen ska hållas tillgänglig eller hur en begäran att få ta del av sammanställningen ska ske. Nämda remissinstanser har också framhållit att det saknas sanktioner för det fall stiftelsen inte fullgör sin skyldighet att hålla sammanställningen tillgänglig.

Det kan konstateras att förhållandena i de stiftelser som skulle komma att omfattas av en skyldighet att hålla sammanställningen tillgänglig skiftar. Stiftelser av denna storlek har sällan ett eget kansli och öppet under kontorstid; sammanställningen över räkenskaperna kan förvaras hemma hos någon styrelseledamot. Att, som några av remissinstanserna har varit inne på, införa ett mer preciserat krav på var eller hur sammanställningen ska hållas tillgänglig skulle således inte vara ändamålsenligt. Mot att införa en ordning av det slag som föreslås i promemorian talar också att det saknas underlag för att bedöma intresset av att ta del av sammanställningarna och att det är angeläget att bespara stiftelserna onödigt besvär. Mot denna bakgrund framstår en sådan reglering som har föreslagits i promemorian som alltför långtgående.

Som har sagts i det föregående anser regeringen emellertid att det är viktigt att se till att någon slags offentlighet kring de stiftelser som inte längre kommer att vara bokföringsskyldiga kan säkerställas. För att tillgodose detta syfte och samtidigt lägga en så liten börda som möjligt på den enskilda stiftelsen är det ett alternativ att ge tillsynsmyndigheten möjlighet att förelägga stiftelsen att ge in en kopia av sammanställningen till myndigheten när någon har begärt att få ta del av räkenskaperna (jfr 8 kap. 3 § 4 och 5 årsredovisningslagen). En sådan lösning föreslogs i utkastet till lagrådsremiss och godtogs av de flesta remissinstanserna.

En särskild fråga som *Länsstyrelsen i Stockholms län* och *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* har diskuterat, är vilken möjlighet länsstyrelsen har eller bör ha att på eget initiativ kräva in sammanställningen över räkenskaperna. Stiftelser som inte är bokföringsskyldiga men som står under fullständig tillsyn är, som angetts ovan, enligt nuvarande regler skyldiga att på begäran av tillsynsmyndigheten skicka in handlingar dit (se 9 kap. 4 § första stycket 1 stiftelselagen). När det gäller stiftelser som står under fullständig tillsyn, tillförsäkras tillsynsmyndigheten därmed i praktiken möjlighet att kräva in sammanställningen. Denna reglering får anses vara tillräcklig för att tillgodose tillsynsmyndighetens behov att få del av sammanställningen.

Även stiftelser som står under begränsad tillsyn är underkastade reglerna om bokföring m.m. i 3 kap. stiftelselagen. Dessa stiftelser bör också omfattas av en skyldighet att ge in sammanställningen när någon begär att få del av den. Att sammanställningen ges in till tillsynsmyndigheten bör inte innebära en utvidgning av tillsynsmyndighetens befogenheter enligt 9 kap. stiftelselagen. De nya bestämmelserna bör därför inte placeras i 9 kap. utan i 3 kap. stiftelselagen.

Om någon begär att få del av sammanställningen över räkenskaperna, ska tillsynsmyndigheten utfärda ett föreläggande till stiftelsen om att ge in sammanställningen dit. Tillsynsmyndigheten bör därefter lämna materialet till den som begär det.

Sammanfattningsvis föreslår regeringen således att det i stiftelselagen tas in bestämmelser som innebär att en stiftelse som inte är bokföringsskyldig är skyldig att efter särskilt föreläggande från tillsynsmyndigheten ge in en kopia av sammanställningen dit. Sådant föreläggande ska utfärdas när någon begär det. Beslutet om föreläggande får förenas med vite.

7.3 Kravet på kvalificerad revisor

<p>Regeringens bedömning: Kopplingen mellan skyldigheten att upprätta årsredovisning och skyldigheten att ha minst en auktoriserad eller godkänd revisor bör bestå.</p>
--

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning (se promemorian s. 86 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians bedömning. *Juridiska fakultetsstyrelsen*

vid *Lunds universitet* har ansett att det är betänkligt att släppa efter på kravet på kvalificerad revisor på det sätt som förordas i promemorian.

Bedömningen i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning (se utkastet s. 45 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot bedömningen i utkastet till lagrådsremiss.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt nuvarande regler är en stiftelse som är skyldig att upprätta årsredovisning också skyldig att ha en auktoriserad eller godkänd revisor (se 4 kap. 4 § stiftelselagen). I det föregående har regeringen föreslagit att gränsvärdet för bokförings-skyldighet ska höjas från tio prisbasbelopp (cirka 400 000 kr) till 1 500 000 kr (se avsnitt 7.1). Frågan är då om detta bör få några konsekvenser för kravet på kvalificerad revisor.

Som tidigare har påpekats saknar en stiftelse ägare eller medlemmar som kan vaka över och skydda stiftelsens ändamål. Revisorn i en stiftelse har därför inte endast till uppgift att granska räkenskaperna, utan ska också göra en bedömning av om stiftelsen under den period som granskningen omfattat har verkat för det ändamål som angetts i stiftelseförordnandet. Även när det gäller frågan om i vilka fall det ska krävas kvalificerad revisor måste det emellertid göras en avvägning mellan behovet av en effektiv tillsyn och önskemålet att hålla kostnaderna för den enskilda stiftelsen på en rimlig nivå. Enligt regeringens uppfattning bör kravet på kvalificerad revisor även fortsättningsvis knytas till om stiftelsen är skyldig att upprätta årsredovisning enligt bokföringslagen. Det är lämpligt att stiftelser med mer betydande värden på sina tillgångar är skyldiga att ha minst en auktoriserad eller godkänd revisor. Det är också naturligt att kravet på att anlita minst en kvalificerad revisor sammanfaller med kravet på en mer kvalificerad bokföring. Regeringen delar därför promemorians bedömning att den nuvarande kopplingen mellan skyldigheten att upprätta årsredovisning och skyldigheten att ha minst en kvalificerad revisor bör bestå.

I detta sammanhang bör också erinras om att tillsynsmyndigheten har möjlighet att besluta att en stiftelse ska ha en kvalificerad revisor och även utse en sådan om det kan antas att revisionen av en stiftelse inte utövas i enlighet med stiftelseförordnandet eller stiftelselagen (se 4 kap. 5 och 8 §§).

Utredningen om revisorer och revision har i betänkandet Avskaffande av revisionsplikten för små företag (SOU 2008:32) föreslagit att revisionsplikten för små företag ska avskaffas samt att skyldigheten för revisorn att granska styrelsens och verkställande direktörens förvaltning ska tas bort. Utredningen har inte föreslagit några ändrade regler om revisionsplikt för stiftelser (se betänkandet s. 194). Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

7.4 Upphörande av revisors uppdrag

<p>Regeringens bedömning: Bestämmelserna om när en revisor vars uppdrag gäller tills vidare ska ha möjlighet att lämna uppdraget bör inte ändras i detta sammanhang.</p>

Promemorians förslag: I promemorian har föreslagits en regel som klargör en revisors möjlighet att på egen begäran avgå från ett uppdrag som gäller tills vidare (se promemorian s. 87).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot promemorians förslag.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: I utkastet till lagrådsremiss har föreslagits att en revisor vars uppdrag gäller tills vidare ska ha möjlighet att lämna uppdraget utan att en ny revisor har utsetts. Revisorn ska i sådant fall anmäla detta hos den som har utsett honom eller henne (se utkastet s. 46 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget i utkastet till lagrådsremiss.

Skälen för regeringens bedömning: En revisor i en stiftelse utses för bestämd tid eller tills vidare. Stiftaren eller den som annars enligt stiftelseförordnandet ska utse revisorn har alltså rätt att bestämma om mandattiden ska vara begränsad eller inte. I stiftelselagen finns bestämmelser om för vilken tid en revisors uppdrag gäller, hur uppdraget upphör och vad som gäller om ett uppdrag för bestämd tid upphör i förtid (se 4 kap. 7 §). Bestämmelserna är tvingande.

De nuvarande reglerna innebär att uppdraget för en revisor som utsetts tills vidare upphör först när en ny revisor har utsetts. En revisor som har utsetts tills vidare kan därför inte lämna sitt uppdrag förrän en ny revisor har utsetts, även om det skulle finnas goda skäl för uppdragets upphörande. Regeln har ibland kritiserats och det har gjorts gällande att även en revisor som utsetts tills vidare rimligen bör tillåtas lämna sitt uppdrag innan en ny revisor har utsetts. Mot den bakgrunden föreslogs i promemorian och i det remitterade utkastet till lagrådsremiss att ett uppdrag att vara revisor tills vidare ska kunna upphöra om revisorn avsäger sig uppdraget och anmäler detta hos den som har utsett honom eller henne eller om revisorn entledigas av någon som har rätt att göra det.

Utredningen om revisorer och revision har i delbetänkandet Revisionsutskott m.m.; Genomförande av 2006 års revisorsdirektiv (SOU 2007:56) föreslagit att det i 4 kap. 7 § stiftelselagen ska tas in en bestämmelse om att entledigande av en revisor vars uppdrag gäller för bestämd tid inte får ske utan saklig grund (se delbetänkandet s. 59). Förslaget har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Arbetet bedrivs med inriktning på att en proposition ska kunna lämnas till riksdagen i december i år. Bestämmelserna om förutsättningarna för att entlediga en revisor hänger sakligt sett samman med reglerna för när en revisor ska ha möjlighet att lämna uppdraget. Frågan om när en revisor ska ha möjlighet att lämna ett uppdrag som gäller tills vidare kommer därför att behandlas i det sammanhanget.

7.5 Revision av pensions- och personalstiftelser

<p>Regeringens bedömning: Det har inte framkommit tillräckliga skäl att införa krav på att minst en revisor i en pensions- eller personalstiftelse ska vara auktoriserad eller godkänd revisor.</p>
--

Promemorians förslag: I promemorian föreslås att minst en revisor i en pensions- eller personalstiftelse ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen (se promemorian s. 88).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians förslag. *SPFA* (Swedish Pension Funds Associations) har inte haft något att invända mot att ett krav på att större pensionsstiftelser ska ha auktoriserad eller godkänd revisor införs men har ifrågasatt om samma krav bör gälla för mindre stiftelser.

Bedömningen i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning (se utkastet s. 48 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot bedömningen i utkastet till lagrådsremiss. *Länsstyrelsen i Stockholms län* och *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* har ansett att minst en revisor i en pensions- eller personalstiftelse ska vara auktoriserad eller godkänd. *Föreningen Stiftelser i Samverkan (SIS)* har avstått från att yttra sig i denna del.

Bakgrund: Enligt tryggandelagen kan en arbetsgivare inrätta två typer av stiftelser, nämligen pensionsstiftelser och personalstiftelser. Syftet med en s.k. tryggandestiftelse är att säkerställa att arbetstagare får ut pension eller vissa andra ekonomiska förmåner som arbetsgivaren har utlovat.

Med en *pensionsstiftelse* avses enligt tryggandelagen en av arbetsgivaren grundad stiftelse vars uteslutande ändamål är att trygga utfästelse om pension till arbetstagare eller arbetstagares efterlevande eller viss grupp av arbetstagare eller efterlevande (se 9 §). Stiftelsen får inte utfästa pension (se 12 §). Den egendom som arbetsgivaren har överfört till stiftelsen tjänar således endast som säkerhet för de pensionslöften som arbetsgivaren har utställt.

Med en *personalstiftelse* avses en stiftelse som arbetsgivaren har grundat med ändamål att främja sådan välfärd åt arbetstagare eller arbetstagares efterlevande som inte avser pension, avlönning eller annan förmån vilken arbetsgivaren är skyldig att utge till en enskild arbetstagare (se 27 §).

Vid utgången av år 2002 fanns det 2 476 registrerade pensionsstiftelser i Sverige med en sammanlagd tillgångsvolym om cirka 105 miljarder kronor (se prop. 2004/05:165 s. 85). De 13 pensionsstiftelser som hade mer än en miljard kr i tillgångar svarade för 84 procent av den totala tillgångsvolymer. Huvuddelen av pensionsstiftelserna tryggar dock små, familjeägda företags tjänstepensioner med tillgångar som inte överstiger tio miljoner kr. Enligt uppgifter från Länsstyrelsen i Stockholms län omfattar i dag stiftelseregistren 2 366 pensionsstiftelser och 599 personalstiftelser.

Enligt tryggandelagen ska arbetsgivaren utse revisor i en pensions- eller personalstiftelse, om inte stadgarna säger något annat (se 17 b § och 30 §). Lagen innehåller inte något krav på att revisor ska vara auktoriserad eller godkänd. Tillsynsmyndigheten ska utse särskild revisor, när det finns anledning till det. Revisor som missköter sitt uppdrag kan bli skadeståndsskyldig enligt reglerna i 5 kap. stiftelselagen (se 17 b § och 18 a § tryggandelagen).

En pensions- eller personalstiftelse står enligt tryggandelagen under tillsyn av länsstyrelsen i det län där arbetsgivaren har sitt hemvist (se

31 §). Tillsynsmyndigheten ska ingripa, om det kan antas att en sådan stiftelse inte förvaltas i enlighet med de för stiftelsen gällande föreskrifterna eller tryggandelagen (se 32 §).

Skälen för regeringens bedömning: För pensions- och personalstiftelser finns det inte något krav på att revisorn ska vara auktoriserad eller godkänd. Vid tryggandelagens tillkomst förordade några remissinstanser att revisorn i en pensionsstiftelse skulle vara auktoriserad såvida inte särskilda skäl kunde anföras däremot. I förarbetena till lagen ansågs emellertid att skäl saknades för en generell föreskrift om att revisor ska vara auktoriserad. Vidare anfördes att tillsynsmyndigheten, om anledning skulle uppkomma, har möjlighet att utse en sådan revisor för att granska stiftelsens verksamhet (se prop. 1967:83 s. 148 f.). Det har ibland ifrågasatts om inte stiftelselagens mer utförliga regler om revision borde gälla även för pensions- och personalstiftelserna.

Tryggandelagen innehåller ett väl utvecklat och i huvudsak väl fungerande regelsystem som är anpassat till pensions- och personalstiftelsernas särart. Regelsystemet avviker på många punkter från regleringen för stiftelser i allmänhet. Vid stiftelselagens tillkomst ansågs starka lagtekniska skäl tala mot att låta stiftelselagen omfatta även tryggandestiftelserna (se prop. 1993/94:9 s. 57).

Pensions- och personalstiftelser tillgodoser viktiga åtaganden och hanterar ibland betydande belopp. I större stiftelser av detta slag torde det därför i praktiken vara vanligt att den revisor som utses är auktoriserad eller godkänd. För dessa stiftelser skulle således ett lagstadgat krav på kvalificerad revisor knappast innebära någon ökad administrativ börda. Ett dylikt krav skulle emellertid innebära väsentligt högre kostnader för små stiftelser, där behovet av kvalificerad revision inte framstår som lika stort.

Som *Länsstyrelsen i Stockholms län* har varit inne på kan revisionen av sådana pensionsstiftelser som är gemensamma för flera företag vara komplicerad. Det har emellertid inte framkommit något som tyder på att det skulle förekomma missförhållanden i pensions- eller personalstiftelser. Det sagda kan därför knappast anses utgöra ett tillräckligt skäl för att införa generella krav på kvalificerad revisor. Skulle misstankar om oegentligheter uppkomma, har tillsynsmyndigheten möjlighet att enligt 17 b § tryggandelagen utse sådan revisor för att granska stiftelsens verksamhet. De skäl som vid tryggandelagens tillkomst anfördes mot att införa en generell föreskrift om att revisorn ska vara kvalificerad har således fortfarande bärkraft. På grund av det nu sagda anser regeringen att det inte finns tillräckliga skäl att införa krav på att minst en revisor i en pensions- eller personalstiftelse ska vara auktoriserad eller godkänd revisor.

8 Ändring av föreskrifter

8.1 Kammarkollegiets respektive tillsynsmyndighetens kompetens

Regeringens bedömning: Kompetensfördelningen mellan Kammarkollegiet och tillsynsmyndigheterna bör för närvarande inte ändras.

Promemorians förslag: I promemorian har föreslagits att Kammarkollegiets kompetens att pröva ändringar av föreskrifter även ska omfatta ändring av andra föreskrifter än sådana som anges i 6 kap. 1 § stiftelselagen (se promemorian s. 91 f.).

Remissinstanserna: Remissutfallet har varit blandat. Flera remissinstanser, bl.a. *Kammarrätten i Stockholm*, *Kammarkollegiet*, *Länsstyrelsen i Västra Götalands län*, *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet*, *Föreningen Stiftelser i Samverkan (SIS)* och *Svenska Bankföreningen*, har avstyrkt förslaget. *Länsstyrelsen i Skåne län* har avstyrkt den del av förslaget som innebär att Kammarkollegiet ska få kompetens att pröva ett beslut om ändring som endast avser frågor som faller under 6 kap. 3 § andra stycket stiftelselagen. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* har ansett att både Kammarkollegiet och tillsynsmyndigheten ska ha kompetens att pröva beslut om ändringar avseende frågor i 6 kap. 1 § första stycket 2–9 stiftelselagen. *Kammarrätten i Stockholm*, *Kammarkollegiet* och *Svenska Bankföreningen* har ansett att kompetensen att pröva beslut om ändringar bör samlas hos en myndighet, lämpligen Kammarkollegiet. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län*, *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* och *Länsstyrelsen i Jönköpings län* har föreslagit att Kammarkollegiet ska ha kompetens att pröva ändringar av ändamålsföreskrifter och att tillsynsmyndigheterna ska få behörighet att pröva de ändringar som faller under 6 kap. 1 § första stycket 2–9 stiftelselagen. *SIS* har ifrågasatt om det inte är en lämpligare ordning att föra över all kompetens till tillsynsmyndigheterna. *Länsstyrelsen i Stockholms län* har ansett att frågan om kompetensfördelning bör utredas ytterligare. Övriga remissinstanser har tillstyrkt förslaget eller inte haft några invändningar mot det.

Bedömningen i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning (se utkastet s. 50 f.).

Remissinstanserna: *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* och *Svenska Bankföreningen* har motsatt sig bedömningen i utkastet till lagrådsremiss och förespråkade att frågan om kompetensfördelningen mellan Kammarkollegiet och tillsynsmyndigheterna bör utredas ytterligare. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* och *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har vidhållit att Kammarkollegiet bör ha kompetens att pröva ändringar av ändamålsföreskrifter medan tillsynsmyndigheterna bör ha behörighet att pröva de ändringar som faller under 6 kap. 1 § första stycket 2–9 stiftelselagen. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* har dock ansett det rimligt att vänta med ett genomförande till en koncentration av tillsynsverksamheten har genomförts. *SIS* har ansett att det är en lämpligare ordning att föra över all kompetens till tillsynsmyndigheterna. *Kammarkollegiet* har anfört att kollegiet, för det fall den

nuvarande ordningen med delad kompetens att pröva beslut om ändringar ska bestå, delar bedömningen i utkastet. Övriga remissinstanser har inte haft några invändningar mot bedömningen i utkastet till lagrådsremiss.

Bakgrund: I 6 kap. stiftelselagen finns bestämmelser om vilka förutsättningar som måste vara uppfyllda för att föreskrifterna i ett stiftelseförordnande ska få ändras. Styrelsen eller förvaltaren får inte utan tillstånd av Kammarkollegiet ändra eller upphäva eller i särskilt fall åsidosätta föreskrifter i stiftelseförordnandet som avser bl.a. stiftelsens ändamål, förmögenhetsplacering eller stiftelsens förvaltning (se 6 kap. 1 § första stycket; när det i fortsättningen talas om ändring av föreskrifter avses även upphävande och åsidosättande). Föreskrifterna får ändras endast om de på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppenbart onyttiga eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter eller om det finns andra särskilda skäl (se 6 kap. 1 § andra stycket). Förfarandet kallas ibland för permutation.

I formellt hänseende innebär bestämmelserna att det alltid är stiftelsens styrelse eller förvaltare som beslutar om ändring av föreskrifterna i stiftelseförordnandet. Enligt stiftelselagen får dock ett sådant beslut inte tillämpas innan Kammarkollegiet har gett sitt tillstånd till det eller, om beslutet avser föreskrifter av detaljnatur, innan tillsynsmyndigheten har fått tillfälle att kontrollera att beslutet inte strider mot stiftelselagen (se 6 kap. 3 och 4 §§). Exempel på beslut om ändring som får tillämpas efter kontroll av tillsynsmyndigheten är sådana som avser föreskrifter om stiftelsens namn och undantag från tillsyn (se prop. 1993/94:9 s. 181).

När det gäller gränsdragningen mellan föreskrifter som kan ändras bara efter tillstånd och föreskrifter som kan ändras efter kontroll av tillsynsmyndighet innehåller stiftelselagen en uppräkningslista av sådana slag av föreskrifter som är tillståndspliktiga (se 6 kap. 1 § jämfört med 3 § andra stycket och 4 §).

Skälen för regeringens bedömning: Den nuvarande ordningen för ändring av föreskrifter är förenad med en del tillämpningsproblem.

Det är inte särskilt ofta som en stiftelses styrelse eller förvaltare har skäl att besluta om ändring av föreskrifterna i stiftelseförordnandet. När så sker, är det emellertid många gånger fråga om att ändra föreskrifter av flera olika slag. Enligt Kammarkollegiets uppskattning förekommer det i ungefär en femtedel av de ansökningar om ändring av föreskrifter som kommer in till kollegiet att styrelsens eller förvaltarens beslut också innefattar ändring av föreskrifter som inte behöver underställas kollegiet (se 6 kap. 1 § första stycket). I dessa fall kan styrelsen eller förvaltaren tillämpa beslutet om ändring av sådana föreskrifter som avses i 6 kap. 1 § första stycket så snart Kammarkollegiet har gett sitt tillstånd till det. När det gäller övriga delar av beslutet, ska tillsynsmyndigheten underrättas. Först efter tre månader får styrelsen eller förvaltaren tillämpa ändringarna i dessa delar (se 6 kap. 4 § första stycket).

Om en ansökan till Kammarkollegiet om tillstånd till ändring enligt 6 kap. 1 § omfattar föreskrifter av olika slag, tar kollegiet således med tillämpning av nuvarande regler ställning till vilka ändringar som rör föreskrifter som faller under 6 kap. 1 § och som kollegiet har kompetens att pröva. Ansökan i övriga delar, dvs. i de delar som rör föreskrifter av andra slag, avvisas.

För en stiftelse som har ändrat flera av sina föreskrifter kan alltså följderna av det gällande regelverket bli att de föreskrifter som i praktiken gäller för stiftelsen under en övergångstid är motsägelsefulla. Detta kan leda till förfång för stiftelsen.

Kammarkollegiet har påtalat att den nu beskrivna ordningen medför att kollegiets beslut kan få en komplicerad och teknisk struktur och bli svåra att förstå för stiftelsen. Vidare kan det vara svårt för stiftelsen att avgöra vilken myndighet den ska vända sig till när flera föreskrifter har ändrats. Enligt kollegiet har det även visat sig vara tidskrävande och omständligt att sälla undan de delar av ansökan som ska avvisas.

Frågan är hur ordningen för ändring av föreskrifter kan tydliggöras och förenklas. I promemorian har föreslagits att Kammarkollegiets kompetens att pröva ändring av föreskrifter ska vidgas till att omfatta även ändring av andra föreskrifter än sådana som avser ändamål och maktfrågor. En sådan ändring skulle i och för sig råda bot på de nu beskrivna problemen.

Flera remissinstanser har emellertid påpekat att promemorians förslag medför att Kammarkollegiets och tillsynsmyndigheternas kompetens överlappar varandra och att detta kan medföra risker för dubbelarbete och skilda bedömningar. *Kammarkollegiet* och *Svenska Bankföreningen* har därför ansett att behörigheten att pröva beslut om ändringar bör samlas hos Kammarkollegiet, medan flera länsstyrelser har ansett att Kammarkollegiet i fortsättningen endast ska ha behörighet att pröva ändamålsföreskrifter alternativt att, som *SIS* har föreslagit, all behörighet överförs till tillsynsmyndigheterna.

Regeringen delar i och för sig uppfattningen att en ordning där stiftelserna endast behöver vända sig till en myndighet innebär en tydligare och enklare reglering. Som *Svenska Bankföreningen* har fört fram är det naturligtvis inte helt tillfredställande att den nuvarande ordningen är förknippad med tillämpningsproblem. Samtidigt bör utgångspunkten vara att ändringar inte genomförs om de inte tydligt kan förväntas leda till en bättre ordning.

Den i promemorian föreslagna lösningen är inte invändningsfri. Förslaget medför nämligen, som nämnts i det föregående, att Kammarkollegiet och tillsynsmyndigheterna får kompetens att pröva samma slag av beslut. I promemorian har angetts att det kan antas att en stiftelse inte kommer att begära Kammarkollegiets prövning i andra fall än när ansökan också omfattar ändring av sådana föreskrifter som måste prövas av kollegiet (se s. 93). Så är det sannolikt. Den föreslagna regleringen kan ändå i undantagsfall medföra att en stiftelse medvetet eller av misstag vänder sig både till Kammarkollegiet och tillsynsmyndigheten för att kunna tillämpa en ändring. Detta skulle kunna resultera i att myndigheterna fattar sinsemellan oförenliga beslut i samma fråga. Stiftelsen skulle således teoretiskt sett kunna välja att följa det beslut som från dess synvinkel är mest fördelaktigt att tillämpa. För att en sådan ordning ska fungera krävs därför att den kompletteras med bestämmelser som syftar till att utesluta olika beslut i samma fråga. En sådan reglering skulle bli lagtekniskt komplicerad och troligen vara förknippad med en hel del praktiska problem, både för stiftelserna och de inblandade myndigheterna. Promemorians förslag bör därför inte genomföras.

När det gäller de alternativa ordningar som har förespråkats av olika remissinstanser gör regeringen följande bedömning. En ordning där ärenden om ändring av föreskrifter av ren detaljnatur flyttas över till Kammarkollegiet skulle, som *Svenska Bankföreningen* har fört fram, visserligen innebära en förenkling i och med att stiftelserna endast skulle behöva vända sig till en myndighet. Samtidigt skulle en sådan ordning, som det sades i utkastet till lagrådsremiss, riskera att medföra kostnadsökningar för stiftelserna i form av ytterligare avgiftsuttag. Även om avgiftsnivåerna vid en sådan ordning skulle ses över, skulle det knappast vara möjligt att låta Kammarkollegiets handläggning bli helt avgiftsfri. En sådan lösning skulle också innebära att den nuvarande kopplingen till tillsynen och den lokala förankringen bryts. Denna väg framstår därför som mindre lämplig och bör inte väljas. En bättre lösning skulle möjligen vara att, som flera länsstyrelser och *SIS* har förespråkats, öka tillsynsmyndigheternas behörighet. Detta skulle dock ställa stora krav på kompetensutveckling hos tillsynsmyndigheterna som inte bedöms genomförbar i detta sammanhang. Det finns för närvarande inte förutsättningar för en sådan lösning. Inte heller någon av dessa lösningar bör alltså väljas.

Sammanfattningsvis anser regeringen att kompetensfördelningen mellan Kammarkollegiet och tillsynsmyndigheterna för närvarande inte bör ändras. Efter en utvärdering av koncentrationen av tillsynsverksamheten och dess resultat kan det dock finnas anledning att överväga en utvidgning av tillsynsmyndigheternas kompetens.

8.2 Ändring efter tillstånd av tillsynsmyndigheten

Regeringens förslag: Tillsynsmyndigheten ska genom uttryckliga beslut ge tillstånd till sådana ändringar som inte kräver tillstånd av Kammarkollegiet. Frågor om sådant tillstånd prövas på ansökan av styrelsen eller förvaltaren. Den nuvarande möjligheten för tillsynsmyndigheten att förlänga tiden för prövning av beslut efter under rättelse tas bort.

Regeringens bedömning: Tillsynsmyndigheten bör även i fortsättningen underrättas om beslut som en stiftelse har fattat med stöd av ändringsförbehåll. Sådana beslut bör också fortsättningsvis bli gällande efter tre månader om inte tillsynsmyndigheten dessförinnan förbjuder tillämpning av beslutet.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag och bedömning (se promemorian s. 94 f.). I promemorian har bl.a. föreslagits att styrelsen eller förvaltaren ska anmäla beslut som avser ändring av detaljföreskrifter till tillsynsmyndigheten. Beslutet föreslås bli gällande från och med den dag då tillsynsmyndigheten har meddelat att beslutet får tillämpas. Tillsynsmyndigheten ska fatta beslut i frågan senast inom tre månader från det att anmälan inkom till myndigheten. Om tillsynsmyndigheten behöver längre tid för prövningen, ska den kunna den förlänga tidsfristen med ytterligare tre månader.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians förslag. *Riddarhusdirektionen* har avstyrkt förslaget med hänvisning till att förslaget innebär en övergång till ett tillståndskrav också för beslut om ändring av detaljföreskrifter. *Länsstyrelsen i Stockholms län* och *Kammarkollegiet* har ansett att tremånadersfristen bör tas bort.

Förslaget och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning (se utkastet s. 53 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot förslaget och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss. *Kammarkollegiet* har ansett att tillsynsmyndigheten ska fatta uttryckliga beslut om tillstånd även när det gäller sådana ändringar som har fattats med stöd av ändringsförbehåll. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* har ställt sig tveksam till att ta bort möjligheten att förlänga tidsfristen för tillsynsmyndighetens prövning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Enligt gällande regler blir en ändring av ett stiftelseförordnande som faller under tillsynsmyndigheternas kompetensområde gällande tidigast tre månader efter det att underrättelsen om beslutet kom in till tillsynsmyndigheten, om inte myndigheten dessförinnan har förbjudit tillämpning av ändringen (se 6 kap. 4 § stiftelselagen).

Det faktum att tillsynsmyndigheten inte behöver fatta något uttryckligt beslut att godkänna en ändring av ett stiftelseförordnanden har lett till en del praktiska problem. Eftersom tillsynsmyndighetens prövning inte utmynnar i ett beslut att tillåta ändringen, finns det i många fall inte någon fullständig dokumentation av de ändringar som har gjorts i en stiftelses föreskrifter. Detta kan skapa problem för både stiftelsen och personer som kommer i kontakt med denna.

Vid många länsstyrelser är det rutin att meddela stiftelsen att underrättelsen om ändringen har kommit in till tillsynsmyndigheten. För det fall något sådant meddelande inte lämnas får stiftelsen undersöka att dess underrättelse har kommit in och sedan bevaka tremånadersfristen. Under en period är det därför osäkert om ändringen kommer att gälla eller inte. I syfte att åstadkomma tydligare regler har det i promemorian föreslagits att tillsynsmyndigheten ska fatta ett uttryckligt beslut att tillåta ändringen.

Regeringen delar uppfattningen att en ordning där tillsynsmyndigheten fattar ett uttryckligt beslut att tillåta eller godkänna ändringar innebär en förenkling av förfarandet hos tillsynsmyndigheten och skapar bättre förutsättningar för dokumentation av ändringar i stiftelseförordnanden. När det gäller ändringar av detaljföreskrifter som således har gjorts med stöd av 6 kap. 3 § andra stycket stiftelselagen föreslås därför att tillsynsmyndigheterna ska fatta uttryckliga beslut att tillåta ändringen. En ansökan om tillstånd till ändring ska prövas efter ansökan av styrelsen eller förvaltaren. Eftersom tillsynsmyndigheten fattar ett uttryckligt beslut, blir de tidsfrister som anges i 6 kap. 4 § överflödiga i denna del. Det föreslås därför, i likhet med vad *Länsstyrelsen i Stockholms län* och *Kammarkollegiet* har förordnat, att tidsfristerna ska tas bort.

Av 6 kap. 3 § första stycket stiftelselagen följer att s.k. ändringsförbehåll, där stiftaren uttryckligen har föreskrivit att styrelsen eller förvaltaren utan tillstånd av en myndighet får ändra särskilt angivna

föreskrifter i stiftelseförordnandet, alltjämt är giltiga såvitt avser föreskrifter som gäller andra frågor än stiftelsens ändamål. Sådana ändringar är således för sin giltighet inte beroende av myndighets tillstånd. För beslut som har fattats med stöd av ett ändringsförbehåll skulle en reglering av den innebörd som föreslås i promemorian och av *Kammarkollegiet* i praktiken innebära en övergång till ett tillståndsförfarande och en ordning där ändringsförbehåll inte längre tillerkänns giltighet. Några skäl att på sådant sätt inskränka stiftarens möjligheter att bestämma över stiftelsens angelägenheter har, som *Riddarhusdirektionen* påtalat, inte framkommit. Regeringen anser därför att det nuvarande systemet där en ändring blir gällande tre månader efter att underrättelse till tillsynsmyndigheten har skett bör behållas för ändringar som gjorts med stöd av ett ändringsförbehåll.

I utkastet till lagrådsremiss har föreslagits att möjligheten för tillsynsmyndigheten att förlänga tidsfristen med ytterligare tre månader ska tas bort. De allra flesta remissinstanser har inte framfört några invändningar mot detta. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* har dock framfört att det händer att en stiftelse efter kompletteringsföreläggande begär förlängd tid att lämna begärd komplettering. Länsstyrelsen har då ibland varit tvungen att utnyttja möjligheten till förlängning. Även med förståelse för situationen kan detta knappast anses vara skäl nog till att behålla möjligheten till förlängning av fristen. En begäran om anstånd får i stället hanteras med beaktande av den tidsfrist som gäller. Det föreslås därför att möjligheten att förlänga tidsfristen med ytterligare tre månader ska tas bort.

8.3 Ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål

Regeringens förslag: Förutom i de fall där gällande lag medger att föreskrifter om stiftelsens ändamål ändras, ska sådana föreskrifter kunna ändras om det finns synnerliga skäl. I lagen tydliggörs att förutsättningen ”andra särskilda skäl” inte får tillämpas på föreskrifter som gäller stiftelsens ändamål.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag (se promemorian s. 95 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians förslag. Bland andra *Länsstyrelserna i Skåne län* och *Västra Götalands län*, *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* och *Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling* har avstyrkt förslaget. De synpunkter som har framförts har huvudsakligen gällt hur bestämmelserna i 6 kap. 1 § andra stycket stiftelselagen bör utformas för att bli så tydliga som möjligt. Vidare har efterlysts en diskussion om vad som avses med ”synnerliga skäl”.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag (se utkastet s. 55 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot förslaget i utkastet till lagrådsremiss. *Juridiska fakul-*

tetsstyrelsen vid Lunds universitet har dock ansett att förslaget är otydligt och avstyrkt det.

Bakgrund: Föreskrifter i ett stiftelseförordnande får ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas om de på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppenbart onyttiga eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter eller om det finns andra särskilda skäl (se 6 kap. 1 § andra stycket stiftelselagen). Trots att det inte framgår av lagtexten anses förutsättningen ”andra särskilda skäl” inte vara tillämplig på föreskrifter som gäller stiftelsens ändamål. Vid ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål ska vad som kan antas ha varit stiftarens avsikt beaktas så långt möjligt. De stränga reglerna för ändring av föreskrifter är motiverade av en önskan att upprätthålla en hög donationsvilja (se prop. 1993/94.9 s. 83).

De tre förstnämnda förutsättningarna för när ändring kan tillåtas är restriktiva och ställer krav på att det efter stiftelsens tillkomst har inträtt ändrade förhållanden som har haft en sådan påtaglig inverkan på föreskriften att den inte kan följas eller att den blivit uppenbart onyttig eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter.

Orsaken till att en föreskrift inte kan följas kan vara av faktisk eller rättslig natur. Exempel på faktisk omöjlighet är att det inte går att få tag på någon som omfattas av stiftelsens destinatärskrets eller att stiftelsens avkastning är otillräcklig för att kunna främja ändamålet. Det kan vara rättsligt omöjligt att följa en föreskrift om den är olaglig eller strider mot goda seder.

Det är ovanligt att en föreskrift i ett stiftelseförordnande kan anses vara uppenbart onyttig. Sådana förhållanden kan dock anses vara för handen om köpkraften i de stipendier som en stiftelse ska dela ut med tiden har blivit försumbar eller det behov som stiftelsen ska tillgodose inte längre efterfrågas. Att tillämpningen av en föreskrift uppenbart skulle komma att strida mot stiftelsens avsikter torde inte heller vara vanligt förekommande. I praxis har det förekommit att en stiftelses ändamål har ändrats därför att samhället har tagit på sig ansvaret för just det behov som ska främjas av stiftelsen, t.ex. skolmaterial eller skolmat. Bakom denna praxis ligger synsättet att en stiftare i allmänhet inte har avsett att med sin stiftelse gynna t.ex. skattebetalarna i en viss kommun.

Den fjärde förutsättningen, särskilda skäl, kan tillämpas i fråga om föreskrifter som inte kan antas ha varit av väsentlig betydelse för stiftaren. Särskilda skäl kan anses föreligga om föreskriften är olämplig eller opraktisk att följa. För att det ska anses föreligga särskilda skäl krävs inte att det har inträtt ändrade förhållanden.

Skälen för regeringens förslag: Föreskrifter i ett stiftelseförordnande kan enligt stiftelselagen ändras bl.a. om det finns andra särskilda skäl. Som har nämnts i det föregående anses bestämmelsen om ”särskilda skäl” inte vara tillämplig på föreskrifter som gäller stiftelsens ändamål. Detta framgår dock inte av lagtexten. Eftersom förutsättningarna för ändring klart bör framgå av lagtexten, föreslås att 6 kap. 1 § andra stycket stiftelselagen ändras i förtydligande syfte så att denna oklarhet undanröjs.

I promemorian har också föreslagits att ändring av en stiftelses föreskrifter ska kunna ske i något fler fall än i dag. Den frågan diskuteras nedan.

Stiftelselagens regler om ändring av föreskrifter ger bl.a. uttryck för principen om respekt för stiftarens vilja. Det kan med fog antas att incitamentet till att bilda en stiftelse i allmänhet skulle minska betydligt om det tilltänkta ändamålet kunde ändras fritt. I praxis har därför intagits en mycket restriktiv hållning såvitt gäller ändring av föreskrifter som avser en stiftelses ändamål.

Regeringen anser att den restriktiva grundinställningen till ändring av föreskrifter om en stiftelses ändamål bör bestå. Det kan emellertid finnas skäl att överväga något utvidgade möjligheter till ändring av sådana föreskrifter. Utgångspunkten vid dessa överväganden bör dock vara att det även fortsättningsvis ska krävas mycket speciella omständigheter för ändring av föreskrifter om en stiftelses ändamål.

Det svenska stiftelseväsendet består till stor del av äldre stiftelser. För en del av dessa kan förändringar i samhället och tidsandan leda till att en strikt tillämpning av ändamålet inte längre framstår som rimligt, även om föreskriften ännu inte har blivit omöjlig att följa eller är uppenbart onyttig. Detta gäller särskilt näringsdrivande stiftelser som i större omfattning än andra stiftelser kan antas bli påverkade av förändringar i omvärlden. Regeringen föreslår därför, i likhet med vad som har föreslagits i promemorian, att ändamålsföreskrifter ska kunna ändras om det finns synnerliga skäl. Formuleringen ”synnerliga skäl” bör väljas för att tydliggöra att det rör sig om rena undantagssituationer. En tillämpning av förutsättningen synnerliga skäl bör främst komma i fråga när ändamålet fortfarande är möjligt att följa men det på grund av samhällsutvecklingen framstår som orimligt att ändamålet i sin nuvarande utformning måste behållas. Den situationen torde vara något mindre ovanlig för näringsdrivande stiftelser än för vanliga stiftelser. Hos näringsdrivande stiftelser kan man tänka sig situationer där det i och för sig fortfarande är möjligt att följa det ursprungliga ändamålet men behovet av att driva verksamheten på ett ekonomiskt rationellt sätt med styrka talar för en ändring av ändamålet. Den föreslagna regleringen bör vara generell och omfatta alla stiftelser. De situationer där den nya bestämmelsen kan bli tillämplig behandlas i författningskommentaren (se avsnitt 17.1).

Vid ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål bör det även i fortsättningen vara en grundläggande princip att stiftarens avsikt ska beaktas så långt detta är möjligt. Detta innebär att det nya ändamålet så långt som möjligt bör motsvara det ursprungliga.

8.4 Registrering av ändringar enligt äldre ändringsförbehåll

Regeringens förslag: Anmälan till registreringsmyndigheten ska göras när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts med stöd av ett s.k. äldre ändringsförbehåll.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 98).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft någon invändning mot promemorians förslag. *Kammarkollegiet* har ansett att ändringar som

gjorts med stöd av äldre ändringsförhåll bör anmälas även till tillsynsmyndigheten.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag (se utkastet s. 57 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget i utkastet till lagrådsremiss. *Kammarkollegiet* har vidhållit att ändringar som har gjorts med stöd av äldre ändringsförbehåll bör anmälas även till tillsynsmyndigheten.

Bakgrund: Förutom de ovan nämnda reglerna om stiftelsernas skyldighet att underrätta tillsynsmyndigheten om vissa ändringar av föreskrifter i stiftelseförordnandet finns det i stiftelselagen bestämmelser om anmälan till en registreringsmyndighet. Registreringsmyndighet för en stiftelse är, utom i vissa särskilda fall, den länsstyrelse som också är tillsynsmyndighet för stiftelsen (se 10 kap. 1 § andra stycket och 9 kap. 1 § stiftelselagen och ovan avsnitt 5.2 och 6.2). I lagen finns bestämmelser om när en anmälan för registrering ska göras och vem som svarar för att en sådan görs. En anmälan ska göras av styrelsen eller förvaltaren bl.a. när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts enligt bestämmelserna i 6 kap. (se 10 kap. 3 § första stycket punkten 1).

Den ordning som beskrivits i det föregående om ändring av föreskrifter i stiftelseförordnanden, utom avseende stiftelsens ändamål, gäller inte om stiftelseförordnandet innehåller ett s.k. ändringsförbehåll. Med ändringsförbehåll avses ett förbehåll som innebär att styrelsen eller förvaltaren uttryckligen har förbehållits rätt att utan tillstånd av myndighet ändra, upphäva eller i särskilt fall åsidosätta särskilt angivna föreskrifter i stiftelseförordnandet som angår annan fråga än stiftelsens ändamål. Som huvudregel får dock inte heller ett beslut som har fattats med stöd av ett ändringsförbehåll tillämpas innan tillsynsmyndigheten har haft tillfälle att kontrollera beslutet i vissa avseenden (se 6 kap. 3 och 4 §§) och beslutet ska också anmälas för registrering i stiftelseregistret. Dessa huvudregler gäller dock inte s.k. äldre ändringsförbehåll, dvs. ändringsförbehåll i stiftelseförordnanden som upprättats före stiftelselagens ikraftträdande den 1 januari 1996. I fråga om sådana ändringsförbehåll gäller bestämmelserna i 6 kap. överhuvudtaget inte (se 10 § lagen om införande av stiftelselagen).

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande regler är en stiftelse inte skyldig att underrätta vare sig tillsyns- eller registreringsmyndigheten om en ändring som har gjorts med stöd av ett äldre ändringsförbehåll. Någon kontroll av att ändringen har gjorts inom ramen för ändringsförbehållet görs således inte och uppgift om att föreskriften har ändrats framgår inte av stiftelseregistret. Detta innebär en icke obetydlig risk för att stiftelseregistret inte innehåller korrekta uppgifter om stiftelsen.

Regeringen tog vid stiftelselagens tillkomst ställning för att äldre ändringsförbehåll alljämt ska anses gälla (se prop. 1993/94:9 s. 235 och 236). Både för myndigheter och enskilda som har med en stiftelse att göra är det av värde att erhålla korrekt information om stiftelsen och att få vetskap om vilka ändringar av stiftelseförordnandet som har gjorts. Stiftelseregistret utgör en viktig källa till sådan information. Det saknas skäl för att inte stiftelseregistret ska innehålla samma tillförlitliga uppgifter om stiftelseförordnandet avseende en stiftelse för vilken ett äldre

ändringsförbehåll gäller. Detta talar för att det bör införas en skyldighet att anmäla ändringar som har gjorts med stöd av äldre ändringsförbehåll. Det kan knappast komma i fråga att föreskriva att ändringar som har beslutats före de nya bestämmelsernas ikraftträdande ska anmälas. Även en anmälningsskyldighet som avser enbart framtida ändringar är dock på sikt ägnad att höja stiftelseregistrens kvalitet. Regeringen föreslår därför att promemorians förslag genomförs så att framtida ändringar som görs med stöd av äldre ändringsförbehåll ska anmälas för registrering i stiftelseregistret.

Kammarkollegiet har föreslagit att nu aktuella ändringar ska anmälas även till tillsynsmyndigheten. Med hänsyn till att den länsstyrelse som är registreringsmyndighet för en stiftelse i allmänhet också är tillsynsmyndighet för stiftelsen torde behovet av en sådan anmälningsskyldighet vara begränsat. Enligt regeringens bedömning finns det inte tillräckliga skäl för att införa en sådan skyldighet.

8.5 Överklagande hos allmän förvaltningsdomstol

Regeringens förslag: Kammarkollegiets beslut i frågor om tillstånd till ändring m.m. av stiftelseförordnanden enligt stiftelselagen och om permutation enligt permutationslagen ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Bestämmelsen i permutationslagen om att Kammarkollegiet ska överlämna ärenden som avser ändrad ändamålsbestämning för egendom av mera betydande värde eller frågor av särskild vikt från allmän synpunkt till regeringen för avgörande, tas bort.

Tillsynsmyndighetens beslut om ändring av en pensions- eller personalstiftelses stadgar enligt lagen om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. ska överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Möjligheten för tillsynsmyndigheten att underställa regeringen vissa ärenden tas bort.

Målen ska omfattas av systemet med prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Regeringens bedömning: Regeringen bör även i fortsättningen överpröva Fideikommissnämndens beslut om permutation.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer i stort med regeringens förslag och bedömning. I promemorian har dock inte behandlats frågan om Kammarkollegiets skyldighet att överlämna vissa ärenden om permutation till regeringen. I promemorian har inte ansetts att prövningstillstånd ska krävas vid överklagande till kammarrätten (se promemorian s. 98 f., 124 och 129).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians förslag. *Kammarrätten i Stockholm* och *Domstolsverket* har avstyrkt förslaget om att det inte ska krävas prövningstillstånd i kammarrätten. *Riddarhusdirektionen* har ifrågasatt om ärendena bör inledas i länsrätt eller i kammarrätt.

Förslaget och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning (se utkastet s. 58 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss.

Bakgrund: Kammarkollegiets beslut i fråga om tillstånd till ändring m.m. av föreskrifter enligt stiftelselagen får enligt nuvarande regler överklagas hos regeringen (se 6 kap. 2 § och ovan avsnitt 8.1). Detsamma gäller Kammarkollegiets beslut att en stiftelse i visst begränsat hänseende ska vara undantagen från tillsyn eller en återkallelse av ett sådant beslut (se 9 kap. 10 a §).

Såvitt gäller pensions- eller personalstiftelser prövas en ansökan om ändring av stiftelsens stadgar av den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet för stiftelsen. Tillsynsmyndighetens beslut får överklagas hos regeringen (se 22 § första stycket samt 30 och 33 §§ tryggandelagen). Tillsynsmyndigheten har också rätt att underställa regeringen ett ärende som anses vara av sådan beskaffenhet att det bör ankomma på regeringen av fatta beslut i frågan (se 22 § andra stycket och prop. 1967:83 s. 163).

Fideikommissnämnden och Kammarkollegiet har enligt permutationslagen rätt att under vissa bestämda förutsättningar ändra bestämmelser som enskild har meddelat i gåvobrev, testamente, stiftelseförordnande eller liknande handling (se 1 §). Med enskild avses både fysiska personer och privaträttsliga juridiska personer. Fråga om permutation prövas, såvitt rör fideikommiss som avses i 1 § lagen (1963:583) om avveckling av fideikommiss (avvecklingslagen), av Fideikommissnämnden och i annat fall av Kammarkollegiet (se 2 §). Besluten får överklagas hos regeringen (se 4 §). Om ett permutationsärende avser ändrad ändamålsbestämning för egendom av mera betydande värde eller uppkommer i ärendet fråga av särskild vikt från allmän synpunkt, ska Fideikommissnämnden eller Kammarkollegiet med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen för avgörande (se 3 §). Den sistnämnda bestämmelsen infördes i syfte att förbehålla regeringen beslutanderätt i ärenden som kan få konsekvenser utöver det aktuella ärendet (se prop. 1972:8 s. 27).

I fråga om stiftelseförordnanden gäller permutationslagen numera endast för stiftelser vilkas tillgångar enligt stiftelseförordnandet får användas endast till förmån för bestämda fysiska personer, s.k. familjestiftelser (se 1 kap. 7 § och 11 kap. 2 § fjärde stycket stiftelselagen).

Enligt uppgifter i promemorian överklagas årligen i genomsnitt ett tjugotal av Kammarkollegiets permutationsbeslut enligt stiftelselagen eller permutationslagen.

Fideikommiss innebär att en person, fideikommissarien, på grund av en föreskrift i ett gåvobrev eller testamente innehar egendom med ett slags inskränkt dispositionsrätt. De flesta fideikommiss avseende fast egendom instiftades i mitten av 1700-talet. Sedan år 1810 är det enligt lag inte tillåtet att stifta nya fideikommiss i fast egendom och sedan år 1930 inte heller i lös egendom. Redan befintliga fideikommiss, som har upprättats för obegränsad tid till förmån för medlemmar av en eller flera släkter, ska avvecklas enligt avvecklingslagen (se 1 §). Lagen innebär att ett fideikommiss ska upphöra när den som vid lagens ikraftträdande den 1 januari 1964 var innehavare av fideikommisset avlider (se 3 §). Avvecklingen ska ske under medverkan av Fideikommissnämnden (se 18 §).

Sedan avvecklingslagen trädde i kraft har hittills cirka 170 fideikommiss avvecklats och nu återstår cirka 50 fideikommiss. De flesta av de

kvarvarande fideikommissen återfinns bland landets största lantegendomar i privat ägo. Några av fideikommissen är under avveckling.

Enligt uppgifter i promemorian meddelade Fideikommissnämnden 113 beslut enligt permutationslagen under åren 1999–2006. Sex av dessa beslut har överklagats till regeringen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: En ordning som innebär att överklaganden av Kammarkollegiets beslut om ändring av föreskrifter enligt stiftelselagen prövas av domstol ligger väl i linje med strävan att befria regeringen från förvaltningsärenden av olika slag. Samma skäl talar även för domstolsprövning av Kammarkollegiets beslut enligt permutationslagen. Därtill kommer att det är lämpligt att ha samma lösning vad gäller instansordningen för å ena sidan Kammarkollegiets beslut om ändringar m.m. av föreskrifter i stiftelseförordnanden enligt stiftelselagen och å andra sidan för Kammarkollegiets beslut i ärenden om permutation enligt permutationslagen. Det föreslås därför att samtliga Kammarkollegiets beslut om ändring m.m. av föreskrifter i stiftelseförordnande, gåvobrev, testamente eller liknande handlingar enligt de båda lagarna överklagas hos domstol. Som föreslås i promemorian bör besluten överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Till följd av detta bör den nuvarande bestämmelsen om att Kammarkollegiet ska överlämna ärenden som avser egendom av mera betydande värde eller som är av principiell vikt till regeringen (se 3 § permutationslagen) tas bort.

Även tillsynsmyndighetens beslut om ändring av en pensions- eller personalstiftelses stadgar (se 22 § första stycket tryggandelagen) överklagas i dag hos regeringen. Samma skäl som angetts ovan när det gäller överklagande av Kammarkollegiets beslut talar för att dessa beslut bör överklagas hos domstol. Regeringen föreslår därför att även sådana beslut ska få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och att möjligheten för tillsynsmyndigheten att underställa regeringen ärenden av viss beskaffenhet (se 22 § andra stycket) tas bort.

Enligt regeringens mening finns det inte för de nu aktuella ärendena några särdrag som motiverar ett avsteg från att tillämpa huvudprincipen om att den första domstolsprövningen bör ligga i länsrätt. Det saknas vidare skäl att avvika från den allmänna regeln i 14 § andra stycket lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar om vilken länsrätt som beslutet ska överklagas till. Länsrätten i Stockholms län bör därför överpröva Kammarkollegiets beslut, medan tillsynsmyndigheternas beslut bör överklagas till den länsrätt inom vars domkrets tillsynsmyndigheten är belägen.

Såvitt gäller Kammarkollegiets beslut om undantag från tillsyn enligt 9 kap. 10 a § stiftelselagen kan konstateras att paragrafen tillkommit efter framställning av Nobelstiftelsen och hittills bara tillämpats en gång. Även om beslut av detta slag har vissa likheter med beslut om ändring av föreskrifter i stiftelseförordnanden (se prop. 2000/01:67 s.14), får tillämpningsområdet anses vara så begränsat och speciellt att övervägande skäl talar för att låta regeringen även i fortsättningen överpröva dessa beslut.

De grundläggande bestämmelserna om prövningstillstånd i kammarrätt återfinns i förvaltningsprocesslagen (1971:291). För de mål där det är särskilt föreskrivet krävs prövningstillstånd för att kammarrätten ska pröva ett överklagande av ett beslut som länsrätten har meddelat i målet.

Detsamma gäller länsrätts beslut i en fråga som har ett direkt samband med ett sådant mål (se 34 a §). Regler om vilka mål eller målgrupper som omfattas av krav på prövningstillstånd tas in i de materiella författningarna. Systemet med prövningstillstånd i kammarrätt omfattar sedan länge så många måltyper att krav på prövningstillstånd i ledet länsrätt – kammarrätt får anses utgöra huvudregel i förvaltningsprocessen (jfr prop. 1997/98:101 s. 80). Det har, som *Domstolsverket* och *Kammarrätten i Stockholm* varit inne på, inte framkommit några skäl som motiverar att avsteg från huvudregeln görs beträffande nu aktuella mål enligt stiftelselagen, permutationslagen och tryggandelagen. Systemet med prövningstillstånd bör därför omfatta även dessa mål.

I likhet med vad som anges i promemorian menar regeringen att de speciella förhållanden som gäller i fideikommissärendena måste beaktas. Endast ett fåtal av Fideikommissnämndens beslut överklagas. Besluten rör ett smalt område samt en ordning som är under avveckling. Fideikommissnämndens permutationsärenden har dessutom ett sakligt samband med de ärenden enligt avvecklingslagen som regeringen prövar efter yttrande av Fideikommissnämnden. Ärendena innefattar frågor som är förhållandevis skilda från andra ärenden som handläggs i domstol och som ibland kräver mycket snabba avgöranden. Med hänsyn till det nu sagda bör regeringen även i fortsättningen överpröva Fideikommissnämndens beslut om permutation.

9 Åtgärder mot missbruk vid insamlande verksamhet

9.1 Insamlingsstiftelser

I syfte att upprätthålla allmänhetens förtroende för rena penninginsamlingar har i stiftelselagen införts särskilda bestämmelser om stiftelser för sådana insamlingar, s.k. insamlingsstiftelser (se 11 kap. stiftelselagen och prop. 1993/94:9 s. 53). En insamlingsstiftelse bildas genom att en eller flera stiftare förordnar att pengar som inflyter efter ett upprop av dem ska som en självständig förmögenhet främja ett bestämt och varaktigt ändamål. Vidare krävs att någon åtar sig att ta emot pengarna för förvaltning i enlighet med stiftelseförordnandet (se 11 kap. 1 §). Till skillnad från vad som gäller vid bildandet av en vanlig stiftelse skjuter stiftaren i en insamlingsstiftelse således inte till något grundkapital, utan vänder sig till utomstående för att få detta.

För att garantera att penninginsamlingar är underkastade viss kontroll från det allmännas sida gäller för insamlingsstiftelser samma regler som för vanliga stiftelser med tillgångar överstigande tio prisbasbelopp (se 11 kap. 2 §). Det betyder att en insamlingsstiftelse alltid är bokföringskyldig enligt bokföringslagen, att den alltid är skyldig att upprätta årsredovisning och att den därmed alltid är skyldig att ha minst en kvalificerad revisor samt att vara registrerad. En insamlingsstiftelse står under tillsyn av en tillsynsmyndighet och kontrolleras återkommande av

denna. Någon möjlighet för den som bildar en insamlingsstiftelse att genom en föreskrift i stiftelseförordnandet undanta stiftelsen från tillsyn finns inte.

Det förekommer även att vanliga stiftelser med stöd av stiftelseförordnandet bedriver insamlingsverksamhet genom att aktivt samla in pengar eller t.ex. kläder för försäljning. De särskilda bestämmelserna för insamlingsstiftelser gäller inte för dessa stiftelser.

Antalet insamlingsstiftelser uppgick i augusti 2006 till ungefär 500 i hela landet. Det finns cirka 100 vanliga stiftelser som ägnar sig åt regelmässig insamling. En uppskattning är alltså att ungefär 600 stiftelser i landet ägnar sig åt insamlingsverksamhet (se promemorian s. 63). Det kan givetvis inte uteslutas att det finns ytterligare stiftelser som till och från bedriver något slag av insamlingsverksamhet.

Frivilligorganisationernas Insamlingsråd (FRII) är en intresseorganisation för insamlingsorganisationer vars syfte är att verka för ett gynnsamt klimat för frivilligarbete och insamling bland allmänheten. FRII har sedan en tid tillbaka utfärdat riktlinjer för etisk insamling bland allmänheten.

Kostnaderna för en stiftelse som bedriver insamlingsverksamhet utgörs av kostnader för ändamålet respektive kostnader för insamling och administration. Enligt riktlinjerna definieras ändamålskostnader som sådana kostnader som kan hänföras till stiftelsens uppdrag enligt stiftelseförordnandet, medan insamlingskostnader tar sikte på direkta kostnader för insamlingsarbetet och administrativa kostnader sådana kostnader som behövs för att administrera själva stiftelsen.

I syfte att uppnå en gemensam standard för alla insamlingsorganisationer har FRII tagit fram en mall för att underlätta arbetet med årsredovisningar för insamlingsorganisationer som ska upprätta årsredovisning eller årsbokslut. Enligt mallen ska insamlingskostnaderna redovisas under särskilda rubriker.

Stiftelsen för Insamlingskontroll (SFI) är en ideell förening som bl.a. ska se till att insamlingar bland allmänheten för humanitära, välgörande, kulturella och andra allmännyttiga ändamål sker under betryggande kontroll och att insamlingar inte belastas med oskäliga kostnader. För att främja sina syften erbjuder SFI kontroll över organisationer som bedriver offentliga insamlingar för allmännyttiga ändamål. SFI förfogar genom avtal med PlusGiro och Bankgiro över samtliga plusgironummer mellan 900000 och 909999 samt bankgironummer inom serien 900-000 till 904-999, s.k. kontrollgirokonton eller 90-konton. Insamlingsorganisationer som genom avtal förbinder sig att följa SFI:s föreskrifter och anvisningar kan av SFI beviljas ett sådant konto. Ett kontrollgirokonto beviljas enligt SFI:s föreskrifter för högst tre år, men kan förlängas efter ansökan. SFI granskar medlemsorganisationernas hela verksamhet. Om insamlingsorganisationen missköter sig eller inte följer SFI:s föreskrifter, kan kontot dras in. För insamlingsverksamhet gäller enligt föreskrifterna bl.a. att insamlingsorganisationen ska upprätta en årsredovisning, att organisationen i förvaltningsberättelsen ska upplysa om hur ändamålet har främjats och att insamlingsverksamheten inte får belastas med oskäliga kostnader. För samtliga kontrollgirokontoinnehavare gäller, om inte synnerliga skäl föreligger, att minst 75 procent av de totala intäkterna ska gå till ändamålet.

Regeringens bedömning: De strängare regler i stiftelselagen som gäller för insamlingsstiftelser bör inte gälla för vanliga stiftelser som bedriver insamlande verksamhet.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning (se promemorian s. 102 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft något att invända mot promemorians bedömning. *Skatteverket, Länsstyrelserna i Västra Götalands län, Västernorrlands län, Östergötlands län och Jönköpings län* samt *Frivilligorganisationernas Insamlingsråd (FRII)* har ansett att samma regler bör gälla för alla stiftelser som bedriver insamlande verksamhet.

Bedömningen i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning (se utkastet s. 63 f.).

Remissinstanserna: *Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län* och *FRII* har ansett att samma regler bör gälla för alla stiftelser som bedriver insamlingsverksamhet. *Länsstyrelsen i Stockholms län* har föreslagit att stiftelser som bedriver insamlingsverksamhet ska jämföras med näringsdrivande stiftelser. Övriga remissinstanser har inte haft några invändningar mot bedömningen i utkastet till lagrådsremiss.

Skälen för regeringens bedömning: Det har i olika sammanhang påpekats att problemet med oseriösa insamlingar inte är begränsat till insamlingsstiftelser utan kan uppkomma oavsett vilken form av stiftelse som står för insamlingen. Som framgått i det föregående gäller dock de strängare reglerna om möjligheter till ingripanden och en större offentlighet endast insamlingsstiftelserna (se avsnitt 9.1). Möjligheterna att upptäcka oegentligheter i och ingripa mot vanliga stiftelser som inte är bokföringsskyldiga är således begränsade. Som bl.a. *Skatteverket* och *FRII* har påpekat kan det nuvarande regelverket med strängare krav enbart för insamlingsstiftelser leda till att oseriös insamlingsverksamhet flyttas över från insamlingsstiftelser till andra stiftelser med insamlingsverksamhet i syfte att undvika de strängare bestämmelserna. Mot denna bakgrund har det ibland gjorts gällande att samma regler som gäller för insamlingsstiftelser bör gälla även för vanliga stiftelser som bedriver insamlande verksamhet.

I motsatt riktning talar emellertid att det knappast kan komma i fråga att likställa varje stiftelse som bedriver insamlingsverksamhet med insamlingsstiftelser eller, så som *Länsstyrelsen i Stockholms län* föreslagit, med näringsdrivande stiftelser. Insamlingsverksamhetens omfattning, varaktighet och förenlighet med stiftelseförordnandet bör rimligtvis beaktas. I promemorian har övervägts olika kriterier för vilka vanliga stiftelser som skulle kunna likställas med insamlingsstiftelser. Där uttalades bl.a. att en vanlig stiftelse som ”i större omfattning” bedriver insamlande verksamhet eller där en ”väsentlig del av intäkterna” kommer från en insamling skulle kunna likställas med en insamlingsstiftelse. Vidare har övervägts en ordning där en vanlig stiftelse vars inkomster under ett visst antal år till mer än hälften består av insamlade medel ska

klassificeras som en insamlingsstiftelse. Båda alternativen skulle medföra gränsdragningsproblem och därför bli det svåra att tillämpa.

Gränsdragningsproblemen utgör ett avgörande skäl mot en enhetlig reglering för vanliga stiftelser som bedriver insamlande verksamhet och insamlingsstiftelser.

Förslagen i denna lagrådsremiss om skyldighet för stiftelser att registrera sig, om koncentration av tillsynen samt att, om det begärs, ge in en sammanställning över räkenskaperna till tillsynsmyndigheten kan vidare anses öka offentligheten kring mindre stiftelser och förbättra förutsättningarna för att upptäcka oegentligheter och möjligheten att ingripa mot dessa, även om lagen inte ändras i nu aktuellt avseende (se avsnitt 5.2, 6.2 och 7.2). Med hänsyn till det ovan sagda delar regeringen promemorians bedömning att det inte finns tillräckliga skäl att låta de strängare regler som gäller för insamlingsstiftelser gälla även för vanliga stiftelser som bedriver insamlande verksamhet.

9.3 Krav på särredovisning?

Regeringens bedömning: Något krav i lag på särredovisning av insamlingsintäkter och insamlingskostnader bör inte införas.

Promemorians bedömning: Överensstämmer i stort sett med regeringens bedömning (se promemorian s. 103 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft något att invända mot promemorians bedömning. *Länsstyrelserna i Stockholms län, Västra Götalands län, Västernorrlands län och Jönköpings län* och *Frivilligorganisationernas Insamlingsråd (FRII)* har ansett att det är motiverat med en bestämmelse om krav på särredovisning av insamlingsintäkter och insamlingskostnader.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: I utkastet har föreslagits att det ska införas en skyldighet för företag som är skyldiga att upprätta årsredovisning att lämna uppgift om intäkter och kostnader som är hänförliga till insamlingsverksamhet som insamlingsintäkter och insamlingskostnader. Insamlingsintäkterna och insamlingskostnaderna ska anges särskilt till storlek och art (se utkastet s. 64 f.).

Remissinstanserna: *Bokföringsnämnden* och *Föreningen Stiftelser i Samverkan (SIS)* har avstyrkt förslaget i utkastet till lagrådsremiss. *FAR SRS* har anfört att förslaget bör samordnas med övriga förslag till ändrade associationsrättsliga regler, bl.a. förslag till förenklade redovisningsregler (SOU 2008:67). *Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har ansett att krav på särredovisning ska gälla för alla stiftelser som bedriver insamlingsverksamhet. Övriga remissinstanser har inte haft några invändningar mot förslaget.

Bakgrund: I 2 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) finns allmänna bestämmelser om årsredovisning. Årsredovisningen ska upprättas på ett överskådligt sätt och i enlighet med god redovisningssed. Den ska också ge en rättvisande bild av verksamhetens ställning och resultat (se 2 kap. 2 och 3 §§). I resultaträkningen ska ett företags samtliga intäkter och

kostnader under ett räkenskapsår redovisas i sammandrag (se 3 kap. 2 §). Resultaträkningen ska upprättas enligt någon av de uppställningsformer som anses i bilaga 2 och 3 till lagen (se 3 kap. 3 §). En av uppställningsformerna är kostnadsslagsindelad, den andra är funktionsindelad. Posterna i resultaträkningen ska tas upp var för sig i den ordningsföljd som anges i respektive uppställningsform (se 3 kap. 4 § första stycket). I fråga om poster som föregås av arabiska siffror ska de avvikelser göras som är betingade av verksamhetens särskilda inriktning (se 3 kap. 4 § andra stycket). Andra poster än de som finns upptagna i uppställningsformen får läggas till, om de nya posternas innehåll inte täcks av tidigare poster. I vissa fall får poster delas upp i delposter eller slås samman. Kompletterande poster ska ges beteckningar som tydligt anger vad som ska ingå i posten (se 3 kap. 4 § tredje stycket).

Utöver den reglering av redovisningsprinciper som finns i årsredovisningslagen saknas lagbestämmelser som reglerar när inkomster respektive kostnader ska redovisas. Ledning för hur intäkt- och kostnadsredovisningen ska gå till kan emellertid finnas i allmänna redovisningsprinciper och den normgivning som kompletterar lagstiftningen. Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2002:8 innehåller t.ex. vägledning för redovisning av intäkter och kostnader i ideella föreningar och registrerade trossamfund.

Skälen för regeringens bedömning: En fråga som har diskuterats när det gäller redovisning i bl.a. stiftelser och ideella föreningar är hur redovisningen av intäkter och kostnader ska vara utformad för att ge en god bild av verksamheten och hur den finansieras. Diskussionen har framför allt gällt verksamhet som är inriktad på att samla in pengar till olika ändamål. Det finns i flera sammanhang ett intresse av att redovisningen sker på ett sätt som gör det möjligt att skilja mellan den del av kostnaderna som direkt går till att uppfylla det ideella ändamålet och den del som gagnar syftet på ett mer indirekt sätt (jfr Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2002:8 och BFN U 95:3). I dag finns emellertid inte något uttryckligt krav i lag om att intäkter och kostnader som är hänförliga till insamlingar av pengar eller annat lösöre ska redovisas särskilt.

I förarbetena till årsredovisningslagen uttalas att redovisningslagstiftning bör ges karaktär av ramlagstiftning. Lagstiftningen bör ange vilka grundläggande principer som ska gälla för redovisningen samt vissa minimikrav på omfattningen av den information som ska lämnas externt. Detaljbestämmelser bör så långt som möjligt undvikas. Om det är påkallat av något särskilt samhällsintresse, kan dock vissa specifika redovisningsnormer komma till uttryck i lagstiftningen. I varje lagstiftningsärende måste det göras en avvägning mellan å ena sidan intresset av flexibla redovisningsnormer som kan anpassas till nya förhållanden och å andra sidan intresset av klara och otvetydiga regler (se prop. 1995/96:10 del I s. 187 f.). Detta bör vara en utgångspunkt för de fortsatta övervägandena.

Insamlingsorganisationer som är medlemmar i FRII eller innehavare av kontrollgirokonto hos Stiftelsen för Insamlingskontroll (SFI) har, som nämnts i det föregående, åtagit sig att följa de riktlinjer för årsredovisning som tagits fram av FRII och som föreskriver att insamlingskostnader ska redovisas under särskilda rubriker (se avsnitt 9.1). God

redovisningssed torde innebära att kostnaderna för insamlingsverksamheten ska redovisas särskilt i årsredovisningen (se bl.a. Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2002:8). Mot den bakgrunden har det i promemorian gjorts bedömningen att några lagregler om särredovisning inte behövs. Flera länsstyrelser har invänt mot denna bedömning och framhållit att ett krav på särredovisning av insamlingsintäkter och insamlingskostnader i stiftelselagen eller årsredovisningslagen skulle underlätta tillsynen över stiftelser som bedriver insamlande verksamhet. Frågan är därför om det finns skäl att införa bestämmelser i lag om särredovisning av intäkter och kostnader som är hänförliga till insamlingsverksamhet.

För en sådan lösning talar följande. Det har uppmärksammats att verksamheten i insamlingsorganisationer i praktiken ibland har upphört efter det att insamling av pengar har skett. En stor del av intäkterna har använts för att betala verkliga eller fiktiva kostnader och endast en liten del av intäkterna använts för ändamålet. Redovisningen av vad som föranlett kostnaderna och vad dessa bestått i har i dessa fall ofta varit bristfällig. Medlemskap i FRII och innehav av s.k. 90-konto hos SFI är frivilligt och det finns en risk för att dessa organisationer inte fångar upp de insamlingar som används för ekonomiska oegentligheter. Problemen kan sägas vara desamma för såväl stiftelser som för andra rättssubjekt som bedriver insamlande verksamhet. Som flera länsstyrelser har framhållit kunde ett uttryckligt krav i lag om särredovisning av insamlingsintäkter och insamlingskostnader underlätta tillsynen över stiftelser med insamlande verksamhet och i allmänhet försvåra för oseriösa personer att bedriva insamlingsverksamhet. Mot denna bakgrund föreslogs i utkastet till lagrådsremiss att det skulle införas en reglering som säkerställer att det alltid går att utläsa vilka intäkter och kostnader som hänför sig till insamlande verksamhet.

Mot att införa en sådan reglering talar emellertid flera skäl. Den ideella sektorn i Sverige är sedan lång tid tillbaka föremål för självreglering. Både FRII och SFI ställer redan i dag krav på att insamlingskostnader ska redovisas under en särskild rubrik i årsredovisningen. En majoritet av landets insamlingsorganisationer torde omfattas av detta regelverk.

Om det skulle införas en regel om särredovisning av intäkter och kostnader som är hänförliga till insamlingsverksamhet, vore det av systematiska skäl lämpligt att ta in den i årsredovisningslagen. Utkastet till lagrådsremiss innehöll ett förslag till en paragraf med bestämmelser om särredovisning. Som bl.a. *Bokföringsnämnden* har varit inne på är det svårt att på ett klart och tydligt sätt avgränsa vilka slags insamlingsverksamhet som ska omfattas av en sådan reglering och att definiera begreppen insamlingsintäkter och insamlingskostnader för den ideella sektorn med dess mångskiftande verksamhet. Här kan också anföras att stiftelser och andra företag som ägnar sig åt insamlingsverksamhet för olika ändamål enligt 3 kap. 4 § andra stycket årsredovisningslagen ska ta upp andra poster än de som är angivna i lagens uppställningsformer i resultaträkningen, om behov av avvikelser är betingande av verksamhetens särskilda inriktning. Sådant behov torde relativt ofta föreligga för t.ex. stiftelser och ideella föreningar. Om ett företag valt att lägga till kompletterande poster, t.ex. insamlingskostnader eller ändamålskost-

nader, i sin resultaträkning, måste det också tydligt framgå vad som ingår i de posterna.

Som *FAR SRS* har framhållit skulle ett uttryckligt krav i lag på särredovisning av vissa slag av inkomster och utgifter dessutom innebära en viss ökad administration för de organisationer som skulle komma att omfattas av regleringen och således inte vara förenligt med de förenklingssträvanden som syftar till att ge bättre villkor för företagare.

Därtill kommer att tillsynsmyndigheten med stöd av tillsynsbestämmelserna i 9 kap. stiftelselagen redan enligt nuvarande regler har möjlighet att ingripa om det skulle visa sig att en stor del av intäkterna för en insamling har använts för att täcka kostnaderna för densamma. Tillsynsmyndigheten kan i sådant sammanhang förelägga stiftelsen att redovisa varför kostnaderna har varit så höga.

Sammantaget menar regeringen att nackdelarna med att införa en reglering om skyldighet för företag som är skyldiga att upprätta årsredovisning att i denna lämna uppgift om insamlingsintäkter och insamlingskostnader överväger fördelarna. Något krav i lag på särredovisning föreslås därför inte.

9.4 Krav på viss användning för ändamålet?

Regeringens förslag: En insamlingsstiftelse ska under en period om tre sammanhängande räkenskapsår använda minst tre fjärdedelar av sina intäkter för stiftelsens ändamål, om det inte finns synnerliga skäl.

Promemorians förslag: Överensstämmer delvis med regeringens förslag. I promemorian har föreslagits att, om det inte står i strid med stiftelseförordnandet, minst hälften av en insamlingsstiftelses intäkter ska användas för ändamålet (se promemorian s. 104 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft något att invända mot promemorians förslag. *Kammarkollegiet*, *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* och *Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling* har avstyrkt förslaget. Kammarkollegiet har hänvisat till att bestämmelsen i stället bör ta sikte på vilka kostnader stiftelsen har, medan fakultetsstyrelsen och Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling har ansett att frågan bör utredas vidare. *Hovrätten för Västra Sverige*, *Åklagarmyndigheten*, *Ekobrottsmyndigheten*, *Länsstyrelserna i Stockholms och Västernorrlands län* och *Frivilligorganisationernas Insamlingsråd (FRII)* har ansett att minst 75 procent av insamlade medel ska användas för ändamålet. *Stiftelsen för Insamlingskontroll (SFI)* och *Svenska kyrkan* har ansett att det bör övervägas om intäkternas användning för ändamålet ska bedömas över en längre period. *Länsstyrelserna i Skåne län* och *Västra Götalands län* har ansett att regleringen bör vara tvingande. Länsstyrelsen i Stockholms län har förordat att regleringen enbart ska vara dispositiv för redan bildade stiftelser. *Skatteverket* och *Föreningen Stiftelser i Samverkan (SIS)* har föreslagit en regel av innebörden att stiftelsen ska fullfölja sitt ändamål i skäligen omfattning med hänsyn till stiftelsens syfte och resurser sett över en period om flera år.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag (se utkastet s. 67 f.).

Remissinstanserna: *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* och *SIS* har avstyrkt förslaget i utkastet till lagrådsremiss. *SIS* har angett att det i stället kan föreskrivas att ett stiftelseförordnande, för en insamlingsstiftelse, som innefattar en föreskrift om att mindre än tre fjärdedelar av insamlade medel ska delas ut är ogiltigt. *Karolinska Institutet* och *Svenska Bankföreningen* har ansett att det bör övervägas om intäkternas användning för ändamålet ska bedömas över en längre period, medan *Kammarkollegiet* har föreslagit en regel av innebörden att stiftelsen ska fullfölja sitt ändamål i skälig omfattning med hänsyn till stiftelsens syfte och resurser sett över en period om flera år. *Svenska Bankföreningen* har också ansett att det ska vara tillräckligt med särskilda skäl för att göra undantag från regeln. *Länsstyrelsen i Stockholms län*, *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* och *FRII* har ansett att regleringen bör omfatta alla stiftelser som bedriver insamlingsverksamhet och *SFI* att den bör vara dispositiv.

Skälen för regeringens förslag: Vid förvaltningen av en stiftelse ska föreskrifterna i stiftelseförordnandet i princip alltid följas (se 2 kap. stiftelselagen). En av huvuduppgifterna för styrelsen eller förvaltaren är att verka för det ändamål som stiftaren har angett i förordnandet. Det är inte tillåtet att använda stiftelsens tillgångar för ett annat syfte, på annat sätt eller till förmån för någon annan än den som stiftaren har angett i sitt förordnande. Ytterst avgörande för användningen av de intäkter som stiftelsen genererar är således det ändamål för vilket stiftelsen skapats. Det nu sagda innebär inte att all användning av en stiftelses tillgångar behöver stå i direkt överensstämmelse med stiftelsens ändamål. Till exempel måste kostnader för administration av stiftelsen och dess verksamhet betalas av stiftelsen. Det följer för övrigt även av vissa bestämmelser i stiftelselagen att en stiftelse får förbruka medel utan att det sker till främjande av stiftelsens ändamål (se t.ex. 2 kap. 15 och 22 §§ samt prop. 1993/94:9 s. 118).

Det finns i dag inget krav i stiftelselagen på att en viss andel av en stiftelses intäkter ska användas för ändamålet. Detta gäller såväl insamlingsstiftelser som vanliga stiftelser. Någon vägledande praxis vad gäller denna fråga finns inte heller. Det har från länsstyrelsehåll påtalats att det har förekommit att det vid tillsynsmyndighetens granskning visat sig att stiftelser har betalat ut ett anmärkningsvärt litet belopp för ändamålet. Myndigheten har då förelagt stiftelsens styrelse att fatta beslut om att dela ut ytterligare medel till ändamålet och i regel också förelagt stiftelsen att specificera sina kostnader. Om stiftelsen belastats med alltför stora kostnader, sett i relation till vad som samlats in, har från länsstyrelsehåll upplysts att tillsynsmyndigheten förelagt stiftelsens styrelse att betala tillbaka medel till stiftelsen. Förelägganden i syfte att förmå en stiftelse att använda minst hälften av sina intäkter för ändamålet har emellertid inte godtagits i rättspraxis (se Länsrätten i Stockholms läns dom den 30 december 1999 i mål 6232/99), eftersom stiftelselagen inte har ansetts ge något stöd för sådana åtgärder.

Det finns inte särskilt många exempel på användande av stiftelser i ett oseriöst syfte. Enligt en uppskattning fanns år 2001 cirka 100 oseriösa stiftelser och ideella föreningar i Sverige (se rapporten Big Giving

Money den 27 april 2001 från samarbetsgruppen mot oseriös insamling). Även med ett begränsat antal fall av missbruk kan dock antalet skadelidande bli förhållandevis stort, eftersom många personer kan bli lurade av en och samma insamlare. Att stiftelseformen missbrukas är givetvis mycket otillfredsställande, särskilt som sådant missbruk riskerar att på sikt urholka allmänhetens förtroende för insamlingar och därmed viljan att skänka medel till sådana. I syfte att minska risken för missbruk föreslår regeringen därför att det i stiftelselagen införs en bestämmelse om att viss andel av en insamlingsstiftelses intäkter ska användas för ändamålet. Det finns, som bl.a. *FRII* har fört fram, goda sakliga skäl att låta en sådan reglering omfatta alla stiftelser som bedriver insamlingsverksamhet. På grund av de gränsdragningsproblem som är förenade med en sådan lösning (se avsnitt 9.2), föreslås dock att bestämmelsen enbart ska gälla insamlingsstiftelser.

I detta sammanhang bör uppmärksammas att de omständigheter som får betydelse för en stiftelses möjlighet att verka aktivt för ett bestämt ändamål kan variera betydligt från fall till fall och från tid till annan, beroende bl.a. på stiftelseförordnandets innehåll, placeringsformer och destinatärskretsens sammansättning. Det kan därför ifrågasättas om det är lämpligt att införa ett alltför fixerat krav på viss användning och om det i stället vore lämpligare att, som *Skatteverket* och *Kammarkollegiet* har föreslagit, grunda bedömningen på en skälighetsprövning (jfr 7 kap. 6 § inkomstskattelagen [1999:1229]). Enligt regeringens mening är det dock inte lämpligt att utforma den aktuella regleringen som en föreskrift om skälighetsprövning. För den enskilda stiftelsen är det viktigt att kunna förutse vad som gäller. I lag bör därför anges både hur stor del av intäkterna som ska delas ut för ändamålet och den period som bedömningen ska avse.

I promemorian har föreslagits att minst hälften av en insamlingsstiftelses intäkter ska användas för ändamålet. Flera remissinstanser, bl.a. *Åklagarmyndigheten*, *Ekobrottsmyndigheten* och *FRII*, har framfört att det är lämpligt att utgå från SFI:s föreskrifter om att minst tre fjärdedelar av intäkterna ska gå till ändamålet. Regeringen instämmer i att detta utgör en rimlig nivå. Den användningsgrad som följer av SFI:s föreskrifter utgör en fast etablerad praxis bland insamlingsorganisationer.

När det gäller vilken tidsperiod fullföljdskravet ska avse har bland andra *Skatteverket* och *SFI* anfört att en regel som kräver att en insamlingsstiftelse varje år måste nå upp till fullföljdskravet framstår som alltför stelbent och att det kan finnas goda skäl för att användning av intäkter sker under en längre tidsperiod än ett år. Sådana skäl kan enligt SFI vara att stiftelsen har erhållit huvudparten av de insamlade medlen sent på året och därför inte har haft möjlighet att samma år använda dessa för ändamålet eller att stiftelsen samlar in medel under flera år för ett speciellt större projekt, t.ex. inrättande av en skola eller inköp av skog. Vidare kan nybildade stiftelser ha uppbyggnadskostnader. Mot denna bakgrund delar regeringen uppfattningen att det inte framstår som rimligt att en stiftelse varje år måste nå upp till fullföljdsnivån. Bedömningen bör således avse en flerårsperiod. Stiftelserna får då möjlighet att planera sin verksamhet mer långsiktigt. I utkastet till lagrådsremiss föreslogs att fullföljdsnivån skulle avse en tidsperiod om tre år. Ett par remissinstanser, bl.a. *Svenska Bankföreningen*, har förespråkat en längre tids-

period. En tidsperiod om tre år får dock anses vara tillräcklig för en sådan planering.

I promemorian har föreslagits att kravet på att en viss andel av stiftelsens medel ska användas för ändamålet inte ska gälla om det strider mot stiftelseförordnandet. Vanligtvis tillmäts stiftarens vilja mycket stor betydelse i stiftelsesammanhang. När det gäller insamlingsstiftelser kan det finnas anledning att ha ett något annat synsätt. Här tillskjuter inte stiftaren någon förmögenhet. Stiftelsens medel inflyter i stället genom insamling. Det är därför angeläget att säkerställa att de medel som samlas in används för de ändamål som insamlingen har avsett. Regeringen anser, i likhet med *Länsstyrelsen i Stockholms län*, att hänsyn till vad som anges i stiftelseförordnandet endast bör gälla för insamlingsstiftelser som redan har bildats när lagen träder i kraft. En sådan lösning föreslogs också i utkastet till lagrådsremiss. Med hänsyn till respekten för stiftarens vilja bör utgångspunkten för dessa stiftelser vara att tre fjärdedelar av de totala intäkterna ska användas för ändamålet, om detta är inte står i strid med vad stiftaren har föreskrivit i stiftelseförordnandet. För insamlingsstiftelser som bildas efter att de nya reglerna träder i kraft bör dock bestämmelserna vara tvingande. På så sätt motverkas att det i framtiden bildas insamlingsstiftelser där syftet är att endast dela ut en mindre del av de medel som samlats in. En föreskrift i stiftelseförordnandet om att mindre än tre fjärdedelar av intäkterna ska användas för ändamålet kommer således för en nybildad stiftelse att vara ogiltig.

Som sagts ovan är syftet med den föreslagna regleringen att minska utrymmet för missbruk av insamlingsstiftelser och att förhindra att oseriösa personer utnyttjar dessa för att bereda sig egen ekonomisk vinning. Det finns emellertid insamlingsstiftelser som, sedan insamlingsarbetet har lett till ett visst resultat, ska bedriva näringsverksamhet, t.ex. sjukvård. Sådana stiftelser kan ha goda skäl för att planera sin verksamhet mer långsiktigt. Det förekommer också att stiftelser stödjer t.ex. långsiktiga forskningsprojekt och då måste försäkra sig om att det finns pengar under hela projektiden. Vidare kan en del mindre stiftelser inte heller alltid antas samla in så stora belopp att de, efter att ha täckt sina administrativa kostnader, kan dela ut pengar till ändamålet, även om kravet på utdelning avser en period om flera år. I syfte att undvika nu beskrivna problem föreslår regeringen att det införs ett undantag från kravet på utdelning av minst tre fjärdedelar av insamlingsstiftelsens intäkter. I utkastet till lagrådsremiss föreslogs att undantaget bör gälla om det finns synnerliga skäl. *Svenska Bankföreningen* har ansett att kravet på synnerliga skäl är alltför strängt och föreslagit att det ska vara tillräckligt med särskilda skäl för att motivera ett undantag från fullgörelsekravet. Regeringen anser att begreppet synnerliga skäl bör väljas för att markera att det rör sig om en undantagssituation. Begreppet anknyter också till det fullgörelsekrav som gäller enligt SFI:s riktlinjer (se ovan avsnitt 9.1).

Sammanfattningsvis föreslås att en insamlingsstiftelse, under en period om tre sammanhängande räkenskapsår, ska använda minst tre fjärdedelar av sina intäkter för ändamålet, om det inte finns synnerliga skäl som talar däremot. För stiftelser som bildats före den 1 januari 2010 ska den föreslagna regleringen gälla endast om detta är förenligt med stiftelseförordnandet (se avsnitt 15).

Regeringens förslag: Protokoll över styrelses eller förvaltarens beslut ska undertecknas av protokollföraren och justeras av ordföranden om denne inte varit protokollförare.

Promemorian förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 106 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorian förslag. *Länsstyrelsen i Dalarnas län* har förordat en ordning som innebär att beslut ska dokumenteras och undertecknas av den eller dem som fattar besluten eller, om beslut fattas vid sammanträde, dokumenteras i protokoll som undertecknas av protokollföraren och justeras av ordföranden om denne inte varit protokollförare.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag (se utkastet s. 70 f.).

Remissinstanserna: *Frivilligorganisationernas Insamlingsråd (FRIO)* har tillstyrkt förslaget. Övriga remissinstanser har inte haft några invändningar mot förslaget i utkastet till lagrådsremiss.

Bakgrund: Enligt stiftelselagen ska det föras protokoll över styrelsens eller förvaltarens beslut (se 2 kap. 13 och 20 §§). Bestämmelserna infördes med hänvisning till att det är angeläget att man i efterhand ska kunna ta reda på bl.a. vilka styrelseledamöter som har varit närvarande när styrelsen har utövat sin bestämmanderätt avseende stiftelsen. Vidare syftar regleringen till att säkerställa att en ändring av en av stiftaren meddelad föreskrift blir dokumenterad och tillgänglig inför framtiden (se prop. 1993/94:9 s. 131 och 137 f.). Regler om undertecknande och justering motsvarande dem som finns för aktiebolag och ekonomiska föreningar ansågs vid tillkomsten av stiftelselagen dock inte nödvändiga och saknas därför (jfr 8 kap. 24 § aktiebolagslagen [2005:551] och 6 kap. 8 § lagen [1987:667] om ekonomiska föreningar).

Skälen för regeringens förslag: Enligt stiftelselagen ska styrelsens eller förvaltarens beslut i frågor som rör stiftelsen dokumenteras i ett protokoll. Tillräckliga skäl att, som *Länsstyrelsen i Dalarnas län* har föreslagit, ta bort detta krav har inte framkommit.

Avsaknaden av bestämmelser om undertecknande och justering av protokoll kan försvåra tillsynen och möjligheterna att komma åt ekonomisk brottslighet som bedrivs med en stiftelse som täckmantel, eftersom det kan vara svårt att i efterhand utreda och rekonstruera vad som har förekommit vid beslutsfattandet. Som flera remissinstanser har varit inne på kan ett införande av bestämmelser om krav på undertecknande och justering underlätta tillsynen och minska utrymmet att utnyttja stiftelseformen för ekonomiska oegentligheter. Den ytterligare administration som en sådan ordning innebär för stiftelsens styrelse eller förvaltare är mycket begränsad. Redan i dag torde praxis vara att de protokoll över styrelsens eller förvaltarens beslut som upprättas i allmänhet undertecknas och justeras. Regeringen föreslår därför att det i stiftelselagen införs ett uttryckligt krav på att styrelsens och förvaltarens protokoll ska undertecknas av protokollföraren och justeras av ordföranden om denne inte har varit protokollförare.

Regeringens förslag: Möjligheterna att avveckla en stiftelse som inte kan främja sitt ändamål utökas. Regeringen ska omfatta stiftelser som bildades för mer än 20 år sedan och vars tillgångar de senaste tre räkenskapsåren inte har överstigit ett värde som motsvarar tio prisbasbelopp.

Regeringens bedömning: En stiftelse bör även i fortsättningen anses upplöst när tillgångarna har förbrukats.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning (se promemorian s. 107 f.). I promemorian har föreslagits att bestämmelserna ska gälla stiftelser som bildats före den 1 januari 1996.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians förslag. *Kammarkollegiet* har ansett att kravet på att en stiftelse ska ha funnits ett visst antal år kan tas bort. Kollegiet har vidare föreslagit att det ska införas en allmän regel om avveckling av stiftelser. *Länsstyrelserna i Norrbottens, Skåne, Stockholms, Västra Götalands, Västernorrlands, Östergötlands och Jönköpings län* har föreslagit att bestämmelsen ska avse stiftelser som har bildats för mer än 20 år sedan. *Länsstyrelserna i Norrbottens, Västra Götalands, Östergötlands och Jönköpings län* har därutöver föreslagit att beloppsgränsen ska bestämmas till fem prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, medan *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har föreslagit att beloppsgränsen sätts till fyra basbelopp. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* har föreslagit att det införs en ny avvecklingsgrund som enbart grundar sig på att stiftelsen har ett litet kapital. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* har ansett att förslaget kan uppfattas som en uppmaning att mindre stiftelser ska upphöra och avstyrkt förslaget.

Förslaget och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning (se utkastet s. 71 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot förslaget och bedömningen i utkastet till lagrådsremiss. *Kammarkollegiet* har ifrågasatt om inte beloppsgränsen bör höjas ytterligare. Kollegiet har vidare föreslagit att det ska införas en allmän regel om när en stiftelse ska anses upplöst. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* har föreslagit att beloppsgränsen sätts till fem eller sex prisbasbelopp. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* har föreslagit att det införs en ny avvecklingsgrund som enbart grundar sig på att stiftelsen har ett litet kapital. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* har avstyrkt förslaget.

Bakgrund: Avveckling av en stiftelse kan ske enbart under vissa speciella förutsättningar. Styrelsen eller förvaltaren får besluta om att förbruka stiftelsens tillgångar för det ändamål vartill de är bestämda eller för ett ändamål som så nära som möjligt motsvarar detta, om stiftelsen bildades för mer än 50 år sedan, stiftelsen inte har kunnat främja sitt ändamål under de senaste fem åren, värdet av tillgångarna vid utgången

av de tre senaste räkenskapsåren har understigit det då gällande prisbasbeloppet enligt lagen om allmän försäkring samt stiftelsen saknar skulder (se 6 kap. 5 § första stycket stiftelselagen). Bestämmelserna har ansetts kunna tillämpas inte bara om den löpande avkastningen inte längre räcker till för att främja stiftelsens ändamål utan också om det är av andra orsaker som stiftelsen inte har kunnat främja sitt ändamål, t.ex. därför att det inte längre går att finna någon destinatär (se prop. 1993/94:9 s. 86). Förbrukning av eventuella kvarvarande medel får ske till förmån för ett ändamål som så nära som möjligt motsvarar det ursprungliga. Stiftelsen är upplöst när tillgångarna har förbrukats (se 7 kap. 18 § första stycket). När stiftelsen är upplöst ska detta anmälas för registrering i stiftelseregistret (se 10 kap. 3 § första stycket 5).

Styrelsen eller förvaltaren måste underrätta tillsynsmyndigheten om sitt beslut för kontroll (se 6 kap. 5 § andra stycket jämfört med 6 kap. 4 §). Beslutet får således inte tillämpas innan tillsynsmyndigheten har kontrollerat att det inte strider mot stiftelselagen. Kontrollen ska avse dels om förutsättningarna för tillämpning av avvecklingssystemet föreligger, dels hur förbrukningen av tillgångarna ska gå till. Om det skulle uppstå misstanke om att styrelsen eller förvaltaren medvetet har låtit bli att använda stiftelsens tillgångar eller har för avsikt att förbruka dessa för ett ändamål som inte så nära som möjligt motsvarar det ursprungliga, ska tillsynsmyndigheten förbjuda att beslutet verkställs.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Nuvarande regler ställer upp stränga krav för att en stiftelse ska få avvecklas. Dessa krav kan leda till att en stiftelse som till följd av penningvärdeförändringar eller andra omständigheter inte har kunnat främja sitt ändamål under en lång tid inte har möjlighet att avvecklas. Regeringen ansluter sig därför till promemorians bedömning att det finns skäl att mildra kraven som gäller stiftelsens ålder och tillgångarnas värde.

I promemorian har föreslagits att avvecklingsmöjligheten ska förbehållas stiftelser som har bildats före den 1 januari 1996. Små stiftelser som har bildats före stiftelselagens ikraftträdande och som inte har kunnat främja sitt ändamål under de senaste fem åren ges då möjlighet att avvecklas innan den föreslagna skyldigheten att registrera stiftelsen i stiftelseregistret inträder (se avsnitt 5.2). Regeringen delar i och för sig promemorians bedömning att det är ändamålsenligt att äldre stiftelser ges en möjlighet till avveckling för det fall de inte vill anmäla sig för registrering. Som framhållits från länsstyrelsehåll finns det dock inte skäl att begränsa bestämmelsen till att gälla endast dessa stiftelser. Även mindre stiftelser som har bildats efter stiftelselagens ikraftträdande bör, i varje fall på sikt, ges möjlighet att avvecklas på ett förenklat sätt. Det föreslås därför att kravet på att en stiftelse måste ha funnits en viss tid för att kunna avvecklas ändras på så sätt att stiftelser som har bildats för mer än 20 år sedan ges möjlighet till avveckling förutsatt att de även uppfyller de andra kraven i bestämmelsen. Att tidsgränsen inte kopplas till ett fast datum har också den fördelen att behov av framtida lagändringar undviks.

Som angetts ovan bör även kravet som gäller värdet på stiftelsens tillgångar – för närvarande ett prisbasbelopp, ca 40 000 kr – höjas. Några remissinstanser har ansett att den i promemorian föreslagna beloppsgränsen om tio prisbasbelopp är för hög. Enligt regeringens bedömning

framstår denna gräns dock som lämplig med hänsyn till att förslaget om registreringskyldighet för stiftelser innebär att även stiftelser som har tillgångar understigande tio prisbasbelopp blir skyldiga att registrera sig (se avsnitt 5.2). Som sagts ovan bör dessa stiftelser få en möjlighet att ta ställning till om de vill registrera sig eller avvecklas. I samma riktning talar den omständigheten att *Kammarkollegiet* har angett att beloppsgränsen bör kunna höjas ytterligare. Enligt kollegiets erfarenhet innebär kostnaderna för förvaltningen i avkastningsstiftelser som har ett kapital understigande 1 000 000 kr en så stor ekonomisk ansträngning att stiftelsen har svårt att fullfölja sitt ändamål. Enligt Kammarkollegiets praxis kan sådana stiftelser ges tillstånd att få använda även stiftelsens kapital för ändamålet och på så sätt förbruka sina tillgångar och upplösas.

Med hänsyn till det ovan sagda föreslås att bestämmelsen om avveckling ändras i enlighet med promemorians förslag i denna del. Att möjligheterna till avveckling utökas innebär inte att en stiftelse som uppfyller förutsättningarna för avveckling måste avvecklas. Stiftelsen kan istället välja andra lösningar (se vidare författningskommentaren till 6 kap. 5 § stiftelselagen, avsnitt 17.1).

Om en stiftelse som är under avveckling fortfarande har kvar tillgångar, bör dessa – liksom enligt nuvarande regler – användas för det ändamål vartill de är bestämda eller för ett ändamål som så nära som möjligt svarar mot det ursprungliga.

Det är sedan länge en generell princip att en stiftelse anses upplöst när det med säkerhet kan slås fast att den inte längre har några tillgångar (se prop. 1993/94:9 s. 191). I stiftelselagen anges därför att en stiftelse, som har avvecklats i enlighet med det förfarande som nämnts ovan, är upplöst när tillgångarna har förbrukats. Någon allmän bestämmelse i lagen om när en stiftelse är upplöst finns inte. *Kammarkollegiet* har anfört att det råder osäkerhet hos dem som förvaltar stiftelser om vad som gäller vid upplösningen av en stiftelse. Frågan är därför om det finns anledning att i något avseende förtydliga stiftelselagens reglering av när en stiftelse anses upplöst.

Bestämmelsen om när en stiftelse som har avvecklats ska anses vara upplöst måste ses i ljuset av att en stiftelse får rättskapacitet redan genom bildandet (se avsnitt 5.1). Eftersom registreringen i stiftelseregistret inte har någon rättslig betydelse för stiftelsen, är det inte lämpligt att frågan om när en stiftelse ska anses upplöst knyts till tidpunkten för avregistrering ur registret. Regeringen anser det knappast finns tillräckliga skäl att föreslå en annan regel än den som redan finns i stiftelselagen för när en stiftelse som avvecklats ska anses upplöst. Inte heller kan det anses ha framkommit skäl nog att, som *Kammarkollegiet* har föreslagit, införa en klaggörande bestämmelse om när en stiftelse vars förmögenhet har förbrukats ska anses upplöst.

12 Skadeståndsskyldighet vid åsidosättande av bestämmelser om årsredovisning

Regeringens förslag: En styrelseledamot eller förvaltare som uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar skada för utomstående genom åsidosättande av bestämmelser om årsredovisning ska vara skyldig att ersätta skadan.

Promemorians förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag (se promemorian s. 109 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot promemorians förslag.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag (se utkastet s. 74 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget i utkastet till lagrådsremiss.

Bakgrund: En styrelseledamot eller förvaltare som uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar skada för utomstående vid fullgörande av sitt uppdrag ska ersätta skadan (se 5 kap. 1 § andra meningen stiftelselagen). Ansvar gentemot utomstående är emellertid begränsat till den del av uppdraget som direkt följer av stiftelseförordnandet eller stiftelselagen. Utomstående kan vara stiftelsens eller förvaltarens anställda, borgenärer eller andra som ingår rättshandlingar med stiftelsen. Även den som ingår i stiftelsens destinatärskrets kan vara utomstående (se prop. 1993/94:9 s. 170). Någon bestämmelse om att skadestånd ska utgå om någon åsidosätter bestämmelser om årsredovisning finns inte i stiftelselagen (jfr 29 kap. 1 § första stycket aktiebolagslagen och 13 kap. 1 § lagen om ekonomiska föreningar).

Skälen för regeringens förslag: Före bokföringslagens ikraftträdande den 1 januari 2000 återfanns reglerna om stiftelsers bokföringsskyldighet och skyldighet att upprätta årsredovisning i 3 kap. stiftelselagen. Även om skadeståndsskyldigheten mot tredje man också då var begränsad till att gälla om någon föreskrift i stiftelseförordnandet eller stiftelselagen hade åsidosatts, innebar bestämmelsen i 5 kap. 1 § andra meningen stiftelselagen att skadestånd kunde utgå bl.a. om en styrelseledamot eller förvaltare åsidosatte bestämmelser om årsredovisning eftersom bestämmelserna om detta då fanns i stiftelselagen (jfr a. prop. s. 170). När regleringen om bokföringsskyldighet och skyldighet att upprätta årsredovisning flyttades över till bokföringslagen, föll bestämmelsen om skadeståndsskyldighet vid åsidosättande av kravet på årsredovisningsskyldighet bort, eftersom man inte samtidigt utvidgade bestämmelsen om skadeståndsskyldighet i 5 kap. 1 § andra meningen. Några närmare skäl till detta finns inte redovisade i förarbetena till lagändringen (se prop. 1998/99:130, bet. 1999/2000:LU2 och rskr. 1999/2000:50).

Det har inte framkommit några egentliga skäl som motiverar att överträdelse av bestämmelser om årsredovisning i stiftelser inte bör vara skadeståndssanktionerad. Det finns fortfarande ett behov av en sanktion i de fall bestämmelser om årsredovisning i stiftelser åsidosätts. Regeringen föreslår därför att det i stiftelselagen tas in en bestämmelse om skadeståndsskyldighet för en styrelseledamot eller förvaltare som uppsåtligen

eller av oaktsamhet orsakar någon utomstående skada genom att åsidosätta bestämmelser i årsredovisningslagen.

13 Handläggningsform vid entledigande av styrelseledamot eller förvaltare

Regeringens förslag: En fråga om entledigande av styrelseledamot eller förvaltare som missköter sitt uppdrag ska handläggas som ett ärende enligt lagen om domstolsärenden.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag (se promemorian s. 110 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot promemorians förslag.

Förslaget i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag (se utkastet s. 75 f.).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot förslaget i utkastet till lagrådsremiss.

Bakgrund: Allmän domstol kan enligt 9 kap. 6 § stiftelselagen entlediga en styrelseledamot eller en förvaltare som missköter sitt uppdrag. I paragrafens andra stycke regleras vem som har ”rätt till talan” om entledigande, varvid hänvisas till hur man väcker talan om skadestånd mot en styrelseledamot. Talan får väckas av bl.a. stiftaren, en styrelseledamot, destinatär eller tillsynsmyndigheten. Enligt tredje stycket får tillsynsmyndigheten besluta om ett interimistiskt entledigande om myndigheten har ”väckt talan”.

Frågan om en tvist vid domstol ska handläggas som mål eller ärende hör samman med gränsdragningen mellan rättsskipning och annan rättsvård. Utmärkande för den egentliga rättsskipningen är att minst en part för en talan mot någon annan. I ärendena finns det oftast inget utvecklat partsförhållande. Enligt förarbetena till lagen (1996:242) om domstolsärenden omfattar ärendebeteckningen allting som behandlas vid t.ex. förvaltningsmyndigheter och domstolar (se prop. 1995/96:115 s. 80). Sedan lång tid tillbaka har dock sådana ärenden vid de allmänna domstolarna som avsett en egentlig rättsskipning enligt rättegångsbalken betecknats som mål. Målbeteckningen har inte kommit till användning utanför rättegångsbalkens område och lagstiftningen om den summariska processen.

Skälen för regeringens förslag: Det kan i dag sägas vara oklart vilken handläggningsform som ska tillämpas när frågor om entledigande av styrelseledamot eller förvaltare prövas. Å ena sidan talar de använda uttrycken ”rätt till talan” och ”väckt talan” i 9 kap. 6 § andra och tredje styckena stiftelselagen för att frågor om entledigande ska handläggas som mål enligt rättegångsbalken. Lagen har också tolkats på detta sätt i praxis. Å andra sidan finns förhållanden som talar för att frågor om entledigande av en styrelseledamot eller förvaltare i stället ska handläggas som ärende. Enligt förarbetena till den numera upphävda lagen

(1946:807) om handläggning av domstolsärenden skulle frågor om förvaltning av stiftelse enligt 7 § tillsynslagen, däribland entledigande av styrelseledamot, handläggas som ett domstolsärende (jfr NJA II 1947 s. 105). Frågor av det slag som avses i 9 kap. 6 § stiftelselagen har alltså sedan länge ansetts utgöra rättsvård. I förarbetena till stiftelselagen behandlas inte frågan om handlägningsform. Om en förändring av handlägningsform från ärende till mål hade varit avsedd, borde övervägandena ha redovisats i förarbetena. I förarbetena uttalas visserligen att det är angeläget med en ordning där det är möjligt att vid en och samma domstol föra talan om såväl entledigande som skadestånd avseende en och samma styrelseledamot eller förvaltare. Uttalandet säger emellertid inget om att handläggningen av skadestandsfrågan och frågan om entledigande ska ske enligt samma förfarande.

Regeringen anser att frågor om entledigande av styrelseledamot eller förvaltare som missköter sitt uppdrag får en mer ändamålsenlig handlägningsform om de handläggs enligt lagen om domstolsärenden än enligt rättegångsbalken. De bör därför handläggas som ärenden enligt lagen om domstolsärenden. Det föreslås att detta tydliggörs i stiftelselagen.

I detta sammanhang kan noteras Ärendeutredningens betänkande Domstolarnas handläggning av ärenden (SOU 2007:65), i vilket föreslås att en övervägande del av de ärenden som i dag handläggs av tingsrätt i första instans flyttas över till förvaltningsmyndighet. Dessa förslag bereds för närvarande inom Justitiedepartementet.

14 Gemensam placering

Regeringens bedömning: Tillräckliga skäl att införa särskilda regler för gemensam placering av tillgångar som tillhör olika stiftelser med anknuten förvaltning har inte framkommit.

Promemorians bedömning: Överensstämmer med regeringens bedömning (se promemorian s. 113 f.).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inte haft några invändningar mot promemorians bedömning. *Svenska Bankföreningen* har föreslagit att bestämmelsen om att en stiftelse får placera sin förmögenhet gemensamt med andra stiftelser upphävs och förordat att det inom ramen för lagstiftningsarbetet förs ytterligare resonemang om frågor om gemensam placering.

Bedömningen i utkastet till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning (se utkastet s. 76).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några invändningar mot bedömningen i utkastet till lagrådsremiss.

Bakgrund: Med begreppet anknuten förvaltning menas att en stiftelse har en juridisk person eller en statlig myndighet som sin förvaltare (se 2 kap. 2 § första och tredje styckena stiftelselagen). En stiftelse kan

endast ha en förvaltare, men en juridisk person kan vara förvaltare för flera stiftelser.

En stiftelse får enligt stiftelselagen placera sin förmögenhet gemensamt med andra stiftelser om inte annat följer av stiftelseförordnandet (se 2 kap. 5 §). Bestämmelsen infördes för att underlätta och effektivisera förvaltningen av avkastningsstiftelser med relativt sett ganska små förmögenheter. Vid förvaltning av sådana stiftelser är det i praktiken ganska få andra placeringsalternativ än traditionellt banksparande som utnyttjas. En starkt bidragande orsak till detta angavs vara att placering i t.ex. värdepapper drar ganska dryga kostnader samt att många förvaltare anser sig sakna tillräckliga kunskaper för att våga ta steget in på kapitalmarknaden och dessutom gör den bedömningen att det är för dyrt att köpa sig denna kunskap. En möjlighet till gemensam placering ansågs därför verksamt kunna bidra till att fler stiftelser skulle välja att placera sin förmögenhet gemensamt och därmed till en mer effektiv förvaltning. (se prop. 1993/94:9 s. 70 f.). Av naturliga skäl kommer gemensam placering i första hand i fråga då en och samma juridiska person eller statliga myndighet är förvaltare för två eller flera stiftelser.

Tidigare innehöll stiftelselagen en bestämmelse om att en stiftelse fick ha gemensam löpande bokföring för förmögenhet som placerats gemensamt med en annan stiftelse (se 3 kap. 4 §, upphävd genom SFS 1999:1106). Regleringen har numera ersatts av en regel i bokföringslagen som säger att ett företag får ha gemensam bokföring med annan bokföringsskyldig endast för gemensamt bedriven verksamhet och endast om det är förenligt med god redovisningssed (se 4 kap. 5 §). Gemensam medelsplacering kan vara att betrakta som gemensam verksamhet. Bestämmelsen är inte avsedd att förändra den praxis som tidigare utvecklats, varför viss ledning kan hämtas från äldre bestämmelser (se prop. 1998/99:130 s. 390). Bokföringsnämnden har i ett uttalande angående den tidigare bestämmelsen i stiftelselagen uttalat att varje stiftelse ska ta upp sin del i den sammanlagda förmögenheten i balansräkningen. I resultaträkningen ska andelen i avkastningen från den gemensamt placerade förmögenheten fördelas på respektive balanspost och intäktsslag (se BFN U 95:3 och a. prop. s. 232).

En stiftelse som inte är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen och som har sin förmögenhet gemensamt placerad med en annan stiftelse får, beträffande den gemensamt placerade förmögenheten, ha räkenskaper som är gemensamma med den andra stiftelsen (se 3 kap. 2 § första stycket stiftelselagen).

Skälen för regeringens bedömning: Särskilda regler för gemensam förmögenhetsförvaltning av flera stiftelser med anknuten förvaltning har efterfrågats av banker och universitet som förvaltar ett stort antal stiftelser. Samtidigt har det framkommit att stora förvaltare har utformat en praxis som innebär att hanteringen av stiftelser med gemensamt placerade förmögenheter i dag fungerar i praktiken. Utvecklingen på marknaden för värdepappersfonder kan också sägas ha bidragit till att underlätta gemensam placering.

Det torde alltjämt vara så att traditionellt banksparande är den vanligaste placeringsformen vid förvaltning av stiftelser med små förmögenheter. Möjligheten till gemensam placering ger dessa stiftelser förutsättningar att få en betydligt högre avkastning på sitt kapital än om varje

stiftelse förvaltades separat. Bestämmelsen i 2 kap. 5 § stiftelselagen har således goda skäl för sig.

De frågor om andelsägande, bokföring och revision som har uppkommit i anslutning till frågan om gemensam placering har i praktiken hanterats genom den praxis som banker och universitet har utformat. Det framstår inte heller som ändamålsenligt att genom lagstiftning detaljreglera dessa frågor. Regeringen delar därför promemorians bedömning att det inte har framkommit tillräckliga skäl att införa mer detaljerade regler för gemensam placering.

15 Ikraftträdande- och övergångsfrågor

En koncentration av tillsynsverksamheten till ett färre antal länsstyrelser än i dag kräver förberedelser av olika slag, t.ex. i form av kompetensutveckling eller personalavveckling, överföring av handlingar samt information till berörda stiftelser. Det bör därför förflyta en tid innan de aktuella ändringarna träder i kraft. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2010.

Vissa av förslagen förutsätter särskilda övergångsbestämmelser. Dessa kommer att beröras nedan samt behandlas närmare i författningskommentaren.

I denna remiss har föreslagits att alla stiftelser som omfattas av stiftelselagen ska registreras i stiftelseregistret (se avsnitt 5.2). I promemorian har föreslagits att registreringsskyldigheten under en period om fem år inte ska gälla stiftelser som bildats före den 1 januari 1996. Regeringen delar uppfattningen att det finns skäl att låta mindre stiftelser som före de nya reglernas ikraftträdande inte varit registreringsskyldiga under en period ta ställning till om de vill avveckla sig eller registrera sig. Som *Länsstyrelsen i Dalarnas län* har varit inne på bör dock en övergångsbestämmelse gälla för samtliga sådana stiftelser som har bildats före den 1 januari 2010. För en stiftelse som inte är registrerad vid ikraftträdandet föreslås därför att äldre bestämmelser om registrering ska gälla fram till utgången av år 2015, om inte stiftelsen dessförinnan väljer att ansöka om registrering i stiftelseregistret.

Den nya bestämmelsen om bevarande av räkenskapsinformation bör tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2009 (se avsnitt 7.2). Motsvarande bör gälla beträffande bestämmelserna om höjt gränsvärde för bokföringsskyldighet (se avsnitt 7.1).

När det gäller ändring av föreskrifter i ett stiftelseförordnande och avveckling av en stiftelse har föreslagits att de materiella kraven mildras något så att möjligheten till ändring respektive avveckling blir större än i dag (se avsnitt 8.3 och 11). Avgörande för de nya reglernas tillämpning bör vara när stiftelsens styrelse eller förvaltare fattar sitt beslut om ändring av stiftelsens ändamål eller om avveckling. De nya bestämmelserna bör endast gälla för beslut som har fattats efter lagens ikraftträdande. Beslut om ändring eller avveckling som har fattats av styrelsen eller förvaltaren före ikraftträdandet bör prövas enligt de

bestämmelser som gällde vid denna tidpunkt. Äldre materiella bestämmelser bör därför tillämpas vid prövningen av nu aktuella ansökningar eller underrättelser som har gjorts före lagens ikraftträdande.

När det gäller stiftelser som har bildats före lagens ikraftträdande bör bestämmelsen om att insamlingsstiftelser som huvudregel ska vara skyldiga att använda tre fjärdedelar av sina intäkter för ändamålet (se avsnitt 9.4) endast gälla om detta är förenligt med stiftelseförordnandet.

I fråga om förfarandet vid domstolar och andra myndigheter gäller som huvudregel att en ny lag tillämpas från och med ikraftträdandet. De nya processuella bestämmelserna bör normalt tillämpas även i mål och ärenden som pågår när lagen träder i kraft. Undantag kan dock ibland behöva göras från denna huvudprincip.

I avsnitt 8.2 föreslås att tillsynsmyndigheten, när ändringar av detaljföreskrifter i ett stiftelseförordnande inte har gjorts med stöd av ett s.k. ändringsförbehåll, efter ansökan från stiftelsens styrelse eller förvaltare alltid ska fatta uttryckliga beslut att tillåta eller förbjuda tillämpningen av beslutet om ändring. Någon tidsfrist för handläggningen hos tillsynsmyndigheten ska inte finnas. Enligt nuvarande bestämmelser räcker det med att tillsynsmyndigheten underrättas om ett beslut om ändring. Beslutet blir gällande från och med den dag då tre månader har förflutit sedan underrättelsen kom in till tillsynsmyndigheten, om inte myndigheten dessförinnan har förbjudit tillämpningen av beslutet (se 6 kap. 4 § stiftelselagen). Det kan därför uppstå situationer där styrelsen eller förvaltaren har underrättat tillsynsmyndigheten om ett beslut om ändring men tremånadersfristen inte har löpt ut den 1 januari 2010. I sådana fall bör handläggningen slutföras enligt de bestämmelser som gällde när underrättelsen gjordes. Äldre bestämmelser bör därför gälla vid handläggningen av underrättelser som kommit in till tillsynsmyndigheten före lagens ikraftträdande.

I avsnitt 8.5 föreslås att Kammarkollegiets beslut om ändring m.m. av föreskrifter och permutation i fortsättningen ska få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Motsvarande förslag lämnas beträffande tillsynsmyndighetens beslut om ändring av en pensions- eller personalstiftelses stadgar enligt tryggandelagen. De nya bestämmelserna om överklagande föreslås gälla för beslut som meddelas efter den 1 januari 2010. Nämda förslag innebär också att bestämmelserna om möjligheten att underställa eller överlämna ärenden till regeringen enligt 22 § tryggandelagen och 3 § permutationslagen delvis tas bort. Ärenden som har underställts eller överlämnats till regeringen före den 1 januari 2010 bör slutföras av regeringen.

Eftersom stiftelser enligt nuvarande regler registreras länsvis, har prövningen av stiftelsens firma endast prövats mot andra stiftelser som är registrerade i samma register (se 8 kap. 1 § stiftelselagen och avsnitt 5.4). Förslaget om koncentration av tillsynsverksamhet innebär dock att även antalet stiftelseregister blir färre och att i fortsättningen två eller flera stiftelser med samma firma kommer att kunna förekomma i ett och samma register. Mot bakgrund av det sagda bör i förtydligande syfte införas en särskild övergångsbestämmelse om att firma som har registrerats före den 1 januari 2010 får behållas oförändrad. Om stiftelser därigenom kan blandas samman vid registrets förande, kan registreringsmyndigheten i registret föra in en särskiljande ortsangivelse eller annat

förtydligande. Tillägget görs endast för att hålla isär firmorna i registret och kommer alltså inte, vilket *Bolagsverket* har varit inne på, att formellt ingå som en del av firman (jfr prop. 1974:4 s. 248). Som *Länsstyrelsen i Stockholms län* har varit inne på kan det vara lämpligt att registreringsmyndigheten bereder stiftelsen tillfälle att yttra sig innan ett förtydligande förs in i stiftelseregistret. Någon särskild bestämmelse om detta synes inte vara nödvändig.

16 Kostnader och andra konsekvenser

Förslaget om en allmän registreringsskyldighet för stiftelser (se avsnitt 5.2) innebär att ungefär 10 000 ytterligare stiftelser blir skyldiga att registrera sig. Detta kommer att innebära ett visst merarbete för registreringsmyndigheterna, i vart fall i ett övergångsskede. Införandet av en allmän registreringsskyldighet innebär att fler stiftelser i framtiden kommer att innebära ökade intäkter för staten. Förslaget om att höja gränsvärdet för när stiftelser blir föremål för återkommande tillsyn (se avsnitt 7.1) kan antas medföra att tillsynsarbetet för länsstyrelserna minskar i viss mån och att mer resurser kan läggas på registerverksamheten. Med hänsyn till det sagda och till att äldre bestämmelser om registrering kommer att tillämpas fram till år 2015, samt till att registreringen av stiftelser således kommer att ske under en längre tidsperiod, görs sammantaget bedömningen att länsstyrelserna totalt sett inte behöver tillföras något extra resurstillskott för att klara denna uppgift. Däremot kan det bli aktuellt att till följd av koncentrationen av tillsynsverksamheten omfördela resurser mellan länsstyrelserna. Regeringen avser dock i senare sammanhang att följa upp vilka ekonomiska konsekvenser införandet av registreringsskyldigheten får för länsstyrelserna.

Förslaget om att koncentrera tillsynen till ett färre antal länsstyrelser (se avsnitt 6.2) kräver, som påpekats ovan, en omfördelning av de ekonomiska resurserna mellan länsstyrelserna. Övergångskostnaderna bedöms bli marginella och rymmas inom ramarna för nuvarande anslag. En koncentration kan också få en viss regionalpolitisk betydelse, bl.a. vad gäller sysselsättning och offentlig service i delar av landet.

Förslaget om att stiftelser som har bildats av en kommun eller ett landsting ställs under fullständig tillsyn (se avsnitt 6.3) leder till att den kommunala självstyrelsen på området i någon mån kan anses inskränkas genom ökad statlig tillsyn på området. Regeringen menar emellertid att det saknas tillräckliga skäl för att inte låta kommunala stiftelser omfattas av samma regler om tillsyn som övriga stiftelser som har bildats av ett offentligt subjekt. Med hänsyn härtill och till att det är frivilligt för kommuner och landsting att bilda stiftelser, får en viss inskränkning i den kommunala självstyrelsen anses vara godtagbar. Syftet med förslaget kan inte uppnås genom mindre ingripande åtgärder (se Lagrådets yttrande i prop. 2000/01:36, bilaga 4, s. 30 f.).

I denna remiss föreslås att Kammarkollegiets beslut om tillstånd till ändring m.m. av stiftelseförordnanden enligt stiftelselagen och om permutation enligt permutationslagen samt tillsynsmyndighetens beslut om ändring enligt tryggandelagen ska få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (se avsnitt 8.5). Antalet överklagade beslut kan även i fortsättningen antas bli mycket begränsat. Merkostnaden för domstolarna bedöms bli liten och möjlig att finansiera inom ramen för befintliga medel. Det kan dock i senare sammanhang finnas anledning att följa upp om de ändrade reglerna för överklagande har gett upphov till några ekonomiska konsekvenser för förvaltningsdomstolarna.

Förslaget om allmän registreringsskyldighet (se avsnitt 5.2) kan för de minsta stiftelserna sägas innebära en skärpning i förhållande till det regelverk som gäller i dag. Förslaget att höja gränsvärdet för bokföringsskyldighet och skyldighet att upprätta årsredovisning (se avsnitt 7.1) innebär dock att den krets av stiftelser som omfattas av dessa krav minskar, vilket innebär administrativa lättnader för små och medelstora stiftelser. Det nya gränsvärdet kommer vidare att innebära att antalet stiftelser som är skyldiga att ha en kvalificerad revisor minskar. Enligt uppgifter i promemorian kommer höjningen av gränsvärdet för bokföringsskyldighet få till följd att drygt 4 600 stiftelser inte längre omfattas av bokföringslagens regler. Förslagen i denna remiss kan således antas leda till förändringar som sammantaget torde medföra förenklingar och minskade kostnader för små och medelstora stiftelser.

Den omständigheten att färre stiftelser blir skyldiga att upprätta årsredovisning och ge in denna till tillsynsmyndigheten gör emellertid att offentligheten kring stiftelser med tillgångar som understiger 1 500 000 kr minskar. Detta skulle i undantagsfall kunna innebära en ökad risk för att oseriösa personer utnyttjar icke-bokföringsskyldiga stiftelser för ekonomiska oegentligheter. Förslaget om registreringsskyldighet bedöms emellertid kunna bidra till att offentligheten kring dessa stiftelser bibehålls, dels genom att det blir enklare att få information om stiftelserna, dels genom att förutsättningarna för en effektiv tillsyn kan antas öka. Stiftelser som inte är bokföringsskyldiga ska också efter särskilt föreläggande ge in sammanställningen över sina räkenskaper till tillsynsmyndigheten. En höjning av gränsvärdet för bokföringsskyldighet och skyldighet att upprätta årsredovisning bedöms därför inte medföra någon märkbart ökad risk för missbruk av stiftelseformen. Förslaget om att insamlingsstiftelser ska vara skyldiga att använda minst tre fjärdedelar av sina intäkter för stiftelsens ändamål (se avsnitt 9.4), bedöms vidare i viss mån kunna motverka missbruk av stiftelseformen och även påverka det brottsförebyggande arbetet.

17 Författningskommentar

17.1 Förslaget till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 kap. 8 §

I 9 kap. finns bestämmelser om att stiftelser står under tillsyn av en tillsynsmyndighet. I 10 kap. finns bestämmelser om att stiftelser *ska* vara registrerade i ett stiftelseregister.

Paragrafen, som innehåller upplysningar om var bestämmelser om tillsyn och registrering finns i lagen, har ändrats till följd av att en allmän registreringsskyldighet har införts för stiftelser. Dessutom har en mindre språklig justering gjorts.

2 kap. Förvaltning

2 kap. 13 §

Över styrelsens beslut *ska det föras* protokoll. *Protokollet ska undertecknas av den som har varit protokollförare. Det ska justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet.*

Av paragrafen framgår att protokoll ska föras över styrelsens beslut. Skyldigheten att föra protokoll gäller inte allt som förekommer vid styrelsens sammanträden utan endast de beslut som styrelsen fattar (se prop. 1993/94:9 s. 310).

Paragrafen har ändrats genom att det har tagits in särskilda bestämmelser om undertecknande och justering av protokollet. Med ordförande avses styrelsens ordförande eller, om denne inte har varit närvarande vid beslutsfattandet, den styrelseledamot som har varit ordförande vid sammanträdet. Liknande bestämmelser för aktiebolag finns i 8 kap. 24 § aktiebolagslagen (2005:551).

Om stiftelseförordnandet ställer mer omfattande krav på dokumentation av styrelsens arbete, ska de följas (se 1 § och a. prop. s. 131). Om det i stiftelseförordnandet står att en annan person än den som har varit ordförande ska justera protokollet, ska alltså protokollet justeras både av den som stiftaren angett där och av ordföranden. Övervägandena finns i avsnitt 10.

I övrigt har en mindre språklig justering gjorts.

2 kap. 16 §

Styrelsen företräder stiftelsen och tecknar dess namn och firma.

När en stiftelse har registrerats i stiftelseregistret, får styrelsen bemyndiga någon annan att företräda stiftelsen och teckna dess namn och firma. Styrelsen får när som helst återkalla ett sådant bemyndigande. Bestämmelserna i 14 § gäller i fråga om den som har fått ett sådant bemyndigande även om han eller hon inte är styrelseledamot.

Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte bemyndigas att företräda stiftelsen.

En stiftelse som har försatts i konkurs företräds som konkursgäldenär av den styrelse som finns vid konkursens början. Bestämmelserna i 9 § gäller dock under konkursen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur en stiftelse med egen förvaltning företräds utåt, t.ex. vid ingående av avtal och inför domstolar och andra myndigheter.

Av *andra stycket första meningen* följer att styrelsen för en stiftelse som har registrerats i stiftelseregistret kan se till att även andra än styrelsen får företräda stiftelsen. Bestämmelsen har ändrats språkligt som en följd av att det har införts en allmän registreringskyldighet för stiftelser.

2 kap. 20 §

Över de beslut som förvaltaren fattar rörande stiftelsen ska det föras protokoll. *Protokollet ska undertecknas av den som har varit protokollförare. Fattas beslut vid ett sammanträde, ska protokollet justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet.*

Av paragrafen framgår att protokoll ska föras över de beslut som förvaltaren fattar rörande stiftelsen. Skyldigheten att föra protokoll gäller inte bara beslut som fattas av förvaltarens högsta verkställande organ utan även beslut som fattas av andra organ hos förvaltaren. Bestämmelsen innehåller inga föreskrifter om protokollets form (se prop. 1993/94:9 s. 137 f.).

Paragrafen har ändrats genom att det har tagits in bestämmelser om undertecknande och justering av protokollet. Till skillnad från vad som gäller för stiftelser med egen förvaltning fattas beslut såvitt gäller stiftelser med anknuten förvaltning inte alltid vid något sammanträde. Har beslut fattats vid ett sammanträde hos något organ hos förvaltaren, ska protokollet dock alltid justeras av ordföranden om denne inte har varit protokollförare. Med ordförande avses här den person som har varit ordförande vid sammanträdet när beslutet fattades. I övrigt kan hänvisas till kommentaren till 13 §.

Dessutom har en mindre språklig justering gjorts.

2 kap. 23 §

Förvaltaren företräder stiftelsen och tecknar dess namn och firma.

När en stiftelse har registrerats i stiftelseregistret, får förvaltaren bemyndiga någon annan att företräda stiftelsen och teckna dess namn och firma. Förvaltaren får när som helst återkalla ett sådant bemyndigande. Bestämmelserna i 21 § gäller i fråga om den som har fått ett sådant bemyndigande även om han eller hon inte är företrädare för förvaltaren.

Den som är underårig eller i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte bemyndigas att företräda stiftelsen.

En stiftelse som har försatts i konkurs företräds som konkursgäldenär av den förvaltare som finns vid konkursens början. Bestämmelserna i 19 § gäller dock under konkursen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur en anknuten förvaldat stiftelse företräds utåt, t.ex. vid ingående av avtal och inför domstolar och andra myndigheter.

Av andra stycket första meningen följer att förvaltaren för en stiftelse som har registrerats i stiftelseregistret kan se till att det finns någon eller några fysiska personer som har behörighet att företräda stiftelsen vid sidan av det eller de organ som företräder förvaltaren i angelägenheter som rör stiftelsen. Bestämmelsen har ändrats språkligt som en följd av att det har införts en allmän registreringskyldighet för stiftelser.

3 kap. Bokföring och årsredovisning m.m.

3 kap. 2 §

Stiftelser som inte är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen (1999:1078) ska fortlöpande föra räkenskaper över belopp som har inbetalats till eller utbetalats av stiftelsen. Det ska finnas verifikationer för in- och utbetalningar. En stiftelse som har sin förmögenhet gemensamt placerad med en annan stiftelses förmögenhet, får beträffande den gemensamt placerade förmögenheten ha räkenskaper som är gemensamma med den andra stiftelsen.

Räkenskaperna ska avslutas med en sammanställning för varje räkenskapsår. Av sammanställningen ska framgå tillgångar och skulder vid räkenskapsårets början och slut samt inkomster och utgifter under räkenskapsåret. I sammanställningen ska även anges värdet av stiftelsens tillgångar vid räkenskapsårets slut.

Dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation ska vara varaktiga och lätt åtkomliga. De ska bevaras fram till och med det tionde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. De ska förvaras i Sverige, i ordnat skick och på betryggande och överskådligt sätt.

Efter särskilt föreläggande av tillsynsmyndigheten ska en kopia av den sammanställning som anges i andra stycket ges in dit. Sådant föreläggande ska utfärdas när någon begär det. Beslut om föreläggande får förenas med vite. Fråga om utdömande av vite prövas av tillsynsmyndigheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förande av räkenskaper för stiftelser som inte är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen (1999:1078).

Den tidigare bestämmelsen om bevarande av räkenskapsmaterial i tredje stycket var utformad med den upphävda regleringen i 22 § första stycket bokföringslagen (1976:125) som förebild (se prop. 1993/94:9 s. 147). I den nuvarande bevaranderegeln i 7 kap. 2 § första stycket bokföringslagen föreskrivs att dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation ska vara varaktiga och lätt åtkomliga och bevaras fram till och med det tionde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. Det som ska bevaras är alltså sådana föremål där räkenskapsinformationen kommer till uttryck. Tredje stycket har ändrats för att bättre stå i överensstämmelse med gällande redovisningslagstiftning.

Fjärde stycket är nytt och innebär att det införs ett krav på att sammanställningen över stiftelsens räkenskaper, efter särskilt föreläggande, ska ges in till tillsynsmyndigheten. Ett föreläggande ska utfärdas när någon begär det. Tillsynsmyndigheten ska utfärda ett föreläggande så snart någon enskild önskar ta del av sammanställningen. Något skäl för begäran behöver inte anföras. Det kan naturligtvis finnas anledning för

tillsynsmyndigheten att på eget initiativ begära in sammanställningen. Förutsättningarna för detta regleras inte i denna paragraf utan i bestämmelserna om tillsyn (se 9 kap. 4 § första stycket 1 och avsnitt 7.2).

Sammanställningen över räkenskaperna ska överlämnas till stiftelsens revisor senast inom fyra månader efter räkenskapsårets utgång (4 kap. 10 § tredje stycket). Efter att ha granskat sammanställningen ska revisorn senast fem och en halv månader efter utgången av räkenskapsåret överlämna sammanställningen till stiftelsens styrelse eller förvaltare (4 kap. 13 §). Detta innebär att det kan dröja cirka sex månader innan sammanställningen är slutlig. Det är lämpligt att tillsynsmyndigheten tar hänsyn till dessa frister när den t.ex. anger vilken tid en stiftelse har på sig att efterkomma ett föreläggande.

Beslutet om föreläggande får förenas med vite. Allmänna bestämmelser om vite finns i lagen (1985:206) om viten. Enligt den lagen ska frågor om utdömande av vite prövas av länsrätt. Bestämmelsen i detta stycke innebär dock att tillsynsmyndigheten själv ska pröva fråga om utdömande av vite (jfr 9 kap. 5 § tredje stycket stiftelselagen).

Av 9 kap. 11 § första stycket framgår att ett beslut som tillsynsmyndigheten fattar enligt denna bestämmelse får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Allmänna bestämmelser om hur man överklagar en förvaltningsmyndighets beslut finns i förvaltningslagen (1986:223).

För att även stiftelser som står under begränsad tillsyn ska omfattas av skyldigheten att ge in en sammanställning över stiftelsens räkenskaper till tillsynsmyndigheten har denna placerats i 3 kap. Syftet är däremot inte att utvidga tillsynsmyndighetens befogenheter enligt 9 kap.

I övrigt har en mindre språklig justering gjorts.

Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

5 kap. Skadestånd

5 kap. 1 §

En styrelseledamot eller förvaltare som vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar skada för stiftelsen ska ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas någon annan genom åsidosättande av föreskrifterna i stiftelseförordnandet, denna lag eller årsredovisningslagen (1995:1554).

Paragrafen innehåller bestämmelser om styrelseledamöters och förvaltarens ersättningsskyldighet om de vid fullgörandet av sitt uppdrag orsakar skada för stiftelsen eller tredje man.

Första meningen har endast omarbetats språkligt.

Enligt *andra meningen* ska en styrelseledamot eller förvaltare som uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar skada för tredje man vid fullgörandet av sitt uppdrag ersätta skadan. Ersättningsskyldigheten har tidigare inträtt endast om det är någon föreskrift i stiftelseförordnandet eller stiftelselagen som har åsidosatts. Ändringen innebär att ersättningsskyldighet kan uppkomma även när en styrelseledamot eller förvaltaren åsidosätter bestämmelserna i årsredovisningslagen.

Övervägandena finns i avsnitt 12.

6 kap. Ändring m.m. av föreskrifter i ett stiftelseförordnande

Ändring m.m. efter tillstånd av Kammarkollegiet

6 kap. 1 §

Styrelsen eller förvaltaren får inte utan tillstånd av Kammarkollegiet ändra eller upphäva eller i särskilt fall åsidosätta föreskrifter i stiftelseförordnandet som avser

1. stiftelsens ändamål,
2. hur stiftelsens förmögenhet *ska* vara placerad,
3. huruvida stiftelsen *ska* ha egen eller anknuten förvaltning,
4. av vem en styrelseledamot eller förvaltaren entledigas eller utses eller hur styrelsen *ska* vara sammansatt,
5. styrelsens beslutförhet eller omröstningsförfarande,
6. arvode till styrelsens ledamöter eller förvaltaren,
7. räkenskaper eller årsredovisning för stiftelsen,
8. revision, eller
9. rätt att föra talan om skadestånd till stiftelsen eller *att ansöka* om entledigande av styrelseledamot eller förvaltare.

Föreskrifterna får ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas endast om de på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppenbart onyttiga eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter. *Föreskrifter som avses i första stycket 2–9 får dessutom ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas om det finns andra särskilda skäl. Föreskrifter som avses i första stycket 1 får ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas om det finns synnerliga skäl.*

Vid ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål *ska* vad som kan antas ha varit stiftarens avsikt beaktas så långt möjligt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka förutsättningar som måste föreligga för att föreskrifter i stiftelseförordnanden om stiftelsens ändamål, förmögenhetsplacering och förvaltning m.m. ska få ändras, upphävas eller åsidosättas i ett särskilt fall (när det i fortsättningen talas om ändring av föreskrifter avses även upphävande och åsidosättande av dessa).

Bestämmelserna i *första stycket* innebär att styrelsen eller förvaltaren inte får tillämpa ett beslut om ändring av föreskrifter i stiftelseförordnandet utan tillstånd av Kammarkollegiet, om beslutet avser en sådan föreskrift som omfattas av uppräknningen. Kammarkollegiet har ensam kompetens att pröva ändring av sådana föreskrifter. *Punkten 9* har ändrats som en följd av att en fråga om entledigande av en styrelseledamot eller förvaltare enligt 9 kap. 6 § i fortsättningen handläggs som ett ärende enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden (se kommentaren till 9 kap. 6 §).

I *andra stycket* anges vilka förutsättningar som i materiellt hänseende måste vara uppfyllda för att en föreskrift i ett stiftelseförordnande ska få ändras. Av den nya *andra mening* framgår att ”andra särskilda skäl” kan tillämpas endast beträffande föreskrifter som avser annat än ändamålet. Föreskrifter om en stiftelses ändamål ska alltså, liksom enligt tidigare praxis, inte kunna ändras med hänvisning till ”andra särskilda skäl”. Liksom tidigare krävs det inte att ändrade förhållanden har inträtt. Någon ändring i sak är inte avsedd. Vidare har det i en ny *tredje mening* införts en bestämmelse som innebär att föreskrifter om stiftelsens ändamål får ändras om det finns synnerliga skäl.

Formuleringen ”synnerliga skäl” har valts för att markera att utgångspunkten är att det krävs mycket speciella omständigheter för att föreskrifter om stiftelsens ändamål ska få ändras. Inte heller denna förutsättning kräver att ändrade förhållanden har inträtt. Bestämmelsen är främst avsedd att tillämpas när stiftelsens ändamål fortfarande är möjligt att iakttas men det på grund av samhällsutvecklingen framstår som orimligt att behålla ändamålet i sin nuvarande utformning. Detta torde främst kunna komma i fråga för näringsdrivande stiftelser som påverkas av förändringar i omvärlden i större utsträckning än andra stiftelser. Synnerliga skäl kan anses vara för handen om en stiftelse som bedriver en konkurrensutsatt näringsverksamhet har angelägna skäl att anpassa sin verksamhet så att det påverkar ändamålet trots att ändamålet ännu inte har blivit omöjligt att följa. Även för stiftelser som inte bedriver näringsverksamhet kan i speciella situationer ett bibehållande av det ursprungliga ändamålet få orimliga konsekvenser. När det gäller stiftelser vars ändamål är att äga och förvalta viss egendom, t.ex. en fastighet, innehåller stiftelseförordnandet eller ett testamentariskt förordnande (jfr 1 kap. 3 § andra stycket) ibland ett avyttringsförbud eller förbud mot att riva, bygga om eller uppföra nya byggnader på fastigheten. En sådan föreskrift kan i vissa fall leda till att byggnader eller annan egendom som inte längre fyller någon funktion och som är kostnadskrävande att underhålla inte kan säljas eller rivras. I vissa sådana fall kan en förvaltning i enlighet med det ursprungliga ändamålet ibland framstå som orimligt betungande och det kan då, i den mån föreskriften bedöms utgöra en del av stiftelsens ändamål, föreligga synnerliga skäl att ändra föreskriften.

Vad som närmare ska anses som synnerliga skäl har överlämnats åt rättstillämpningen. Ytterst blir tillämpningen av denna förutsättning beroende av omständigheterna i det enskilda fallet.

Av *tredje stycket* följer att vad som kan antas ha varit stiftarens avsikt även i fortsättningen ska beaktas så långt detta är möjligt vid ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål.

Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

6 kap. 2 §

Frågor om tillstånd enligt 1 § prövas på ansökan av styrelsen eller förvaltaren. Kammarkollegiets beslut får överklagas hos *allmän förvaltningsdomstol*. *Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.*

Paragrafen innehåller bestämmelser om vem som har rätt att ansöka om ändring av föreskrifter i ett stiftelseförordnande och om överklagande av Kammarkollegiets beslut om tillstånd till ändring m.m. av föreskrifter.

Ändringen i *andra meningen* innebär att överklagande av Kammarkollegiets beslut får ske hos allmän förvaltningsdomstol. Beslutet överklagas till den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats, i det här fallet Länsrätten i Stockholms län (se 14 § andra stycket lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar). I *tredje meningen* har tagits in ett krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Bestämmelser om vem som har rätt att överklaga Kammarkollegiets beslut och hur överklagande ska ske finns i 22–23 §§ förvaltningslagen (1986:223). För det fall en enskild överklagar beslutet följer av 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) att Kammarkollegiet är motpart till den enskilde sedan handlingarna i målet överlämnats till domstolen.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

Ändring m.m. efter tillstånd av tillsynsmyndigheten

6 kap. 3 §

I andra fall än som avses i 1 § första stycket får styrelsen eller förvaltaren inte utan tillstånd av tillsynsmyndigheten ändra, upphäva eller i särskilt fall åsidosätta en föreskrift i stiftelseförordnandet. Härvid ska 1 § andra stycket första och andra meningarna tillämpas.

Tillstånd ska medges om styrelsens eller förvaltarens beslut inte strider mot denna lag.

Frågor om tillstånd prövas på ansökan av styrelsen eller förvaltaren.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ändring, upphävande eller åsidosättande i ett särskilt fall av föreskrifter i stiftelseförordnanden efter tillstånd från tillsynsmyndigheten.

Det tidigare andra stycket har omarbetats och flyttats till *första stycket*. Av detta framgår att ändring av detaljföreskrifter, såsom stiftelsens namn, inte får ske utan tillstånd av tillsynsmyndigheten. Styrelsen eller förvaltaren inte får alltså inte tillämpa ett beslut om ändring av föreskrifter i stiftelseförordnandet utan ett uttryckligt tillstånd av tillsynsmyndigheten. Vid ändring av en detaljföreskrift ska de materiella förutsättningar för ändring som anges i 1 § andra stycket första och andra meningarna tillämpas. Styrelsen eller förvaltaren får således ändra en föreskrift om den på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppenbart onyttig eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter eller om det finns andra särskilda skäl. Förutsättningarna för beslut om ändring med stöd av s.k. ändringsförbehåll har flyttats till 4 § första stycket.

Av *andra stycket* framgår att tillsynsmyndigheten endast får avslå en ansökan om tillstånd till ändring om styrelsens eller förvaltarens beslut strider mot stiftelselagen. Tillsynsmyndighetens prövning ska således, liksom enligt gällande rätt, enbart avse lagligheten i de genom ändringarna tillkomna föreskrifterna (jfr prop. 1993/94:9 s. 314 f.). Myndigheten ska vid ändring eller åsidosättande av en föreskrift i ett särskilt fall alltid kontrollera att den nya föreskriften inte strider mot någon tvingande bestämmelse i stiftelselagen. Den omständigheten att föreskriften framstår som olämplig är inte tillräckligt för att neka tillstånd.

Av *tredje stycket* framgår att frågor om tillstånd prövas på ansökan av styrelsen eller förvaltaren (jfr 2 §). Till ansökan bör lämpligen bifogas det protokoll som innefattar beslutet om ändring och, om beslutet avser en stiftelse som ännu inte har registrerats i stiftelseregistret, en kopia av stiftelseförordnandet.

Övervägandena finns i avsnitt 8.1 och 8.2.

6 kap. 4 §

Om stiftaren i stiftelseförordnandet uttryckligen har föreskrivit att styrelsen eller förvaltaren utan tillstånd av en myndighet får ändra, upphäva eller åsidosätta särskilt angivna föreskrifter i stiftelseförordnandet som angår en annan fråga än som anges i 1 § första stycket 1, gäller vad som har föreskrivits i stiftelseförordnandet utan hinder av 1 och 3 §§.

Styrelsen eller förvaltaren ska underrätta tillsynsmyndigheten om beslut som avses i första stycket. Beslutet gäller från och med den dag då tre månader förflutit sedan underrättelsen inkom till tillsynsmyndigheten, om inte denna under tremånadersfristen förbjudit styrelsen eller förvaltaren att tillämpa beslutet. Förbud av tillsynsmyndigheten får grundas endast på att beslutet strider mot denna lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ändring av föreskrifter i stiftelseförordnanden som har gjorts med stöd av s.k. ändringsförbehåll och som inte kräver tillstånd av myndighet.

Första stycket reglerar giltigheten av s.k. ändringsförbehåll. Bestämmelsen motsvarar i allt väsentligt den tidigare regleringen i 3 § första stycket.

I andra stycket har viss språklig justering gjorts. Bestämmelsen motsvarar den som tidigare fanns i första stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

6 kap. 5 §

Styrelsen eller förvaltaren får besluta om att förbruka stiftelsens tillgångar för det ändamål vartill de är bestämda eller för ett ändamål som så nära som möjligt motsvarar detta, om

1. stiftelsen bildades för mer än 20 år sedan,
2. stiftelsen inte har kunnat främja sitt ändamål under de senaste fem åren,
3. värdet av tillgångarna, värderade med tillämpning av 3 kap. 3 §, vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren har understigit ett gränsbelopp som motsvarar tio gånger det då gällande prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, samt
4. stiftelsen saknar skulder.

Bestämmelserna i 3 § om tillstånd av tillsynsmyndigheten tillämpas på beslut enligt första stycket.

Paragrafen reglerar upphörande av en stiftelse genom att styrelsen eller förvaltaren beslutar om att förbruka stiftelsens tillgångar för ändamålet.

Enligt första stycket får styrelsen eller förvaltaren besluta om att förbruka stiftelsens tillgångar för det ändamål vartill de är bestämda om fyra förutsättningar är uppfyllda. Ändringarna i första stycket 1 och 3 innebär att möjligheterna att avveckla en stiftelse som inte kan främja sitt ändamål utökas genom att kraven avseende ålder och tillgångarnas värde mildras. Beslut om förbrukning av tillgångarna får ske om stiftelsen har bildats för mer än 20 år sedan och om värdet av tillgångarna vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren har understigit ett gränsbelopp som motsvarar tio gånger det då gällande prisbasbeloppet.

Den allmänna vårdplikt som åligger styrelseledamöter eller förvaltaren i deras egenskap av stiftelsens syssemän innebär en skyldighet för dem

att se till att stiftelsens tillgångar inte ligger oanvända. Av detta följer emellertid inte att styrelsen eller förvaltaren är skyldiga att fatta beslut om förbrukning av stiftelsens tillgångar så snart förutsättningarna för ett sådant beslut föreligger. Styrelsen eller förvaltaren bör först försöka hitta någon annan lösning än den som anvisas i paragrafen. Innan ett beslut om förbrukning fattas, bör styrelsen eller förvaltaren undersöka om en ändring av en eller flera föreskrifter i stiftelseförordnandet enligt 6 kap. skulle vara tillräckligt för att råda bot på problemet (se prop. 1993/94:9 s. 183).

Av *andra stycket* följer att ett beslut som fattats med stöd av första stycket ska kontrolleras av tillsynsmyndigheten innan det får verkställas. Till följd av den ändring som gjorts i 3 § ska tillsynsmyndigheten fatta ett uttryckligt beslut att tillåta verkställande av beslutet.

När stiftelsens tillgångar har förbrukats, är stiftelsen upplöst (se 7 kap. 18 §).

Övervägandena finns i avsnitt 11.

9 kap. Tillsyn m.m.

9 kap. 1 §

En stiftelse med egen förvaltning står under tillsyn av den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i det län där stiftelsens styrelse har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. En stiftelse med anknuten förvaltning står under tillsyn av den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i det län där förvaltaren har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om ett handelsbolag är förvaltare, där bolagets huvudkontor är inrättat.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilken länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i ett län.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får i ett *enskilt fall* besluta att en annan myndighet än som följer av första stycket ska vara tillsynsmyndighet för en stiftelse.

Att det för vissa stiftelser gäller särskilda bestämmelser om tillsynen framgår av 10 och 10 a §§.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilken länsstyrelse som är tillsynsmyndighet för en stiftelse.

Av *första stycket* framgår att en stiftelse står under tillsyn av den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i det län där styrelsen eller förvaltaren har sitt säte eller där förvaltningen huvudsakligen utövas. Ändringen innebär att en stiftelse kan stå under tillsyn av länsstyrelsen i ett annat län än det län där stiftelsen finns.

I *andra stycket* har tagits in en erinran om att regeringen har möjlighet att meddela föreskrifter om vilken länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i ett län.

Bestämmelsen om att det i ett enskilt fall får beslutas att en annan myndighet än som följer av första stycket ska vara tillsynsmyndighet för en stiftelse har endast ändrats språkligt och finns i *tredje stycket*. Beslutanderätten har delegerats till Kammarkollegiet (18 § stiftelseförordningen [1995:1280]).

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

9 kap. 6 §

Om en styrelseledamot eller förvaltaren missköter sitt uppdrag, kan han *eller hon* entledigas av allmän domstol. Entledigandet får begränsas till viss tid.

I fråga om *vem som har rätt att ansöka* om entledigande gäller 5 kap. 4 § första och fjärde styckena.

Har tillsynsmyndigheten *ansökt* om entledigande av en styrelseledamot eller förvaltaren, får tillsynsmyndigheten entlediga denne för tiden till dess att domstolen har slutligt prövat saken eller bestämt annorlunda.

Paragrafen innehåller bestämmelser om entledigande av en styrelseledamot eller förvaltare som missköter sitt uppdrag och vem som är behörig att påkalla en prövning av frågan om entledigande.

Av *första stycket* framgår att en styrelseledamot eller förvaltare som missköter sitt uppdrag kan entledigas av allmän domstol. En fråga om entledigande ska handläggas som ett ärende enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden (jfr 1 § lagen om domstolsärenden). *Andra och tredje styckena* har därför ändrats på så sätt att begreppet talan ersatts med ansökan.

I övrigt har en mindre språklig justering gjorts.

Övervägandena finns i avsnitt 13.

9 kap. 10 §

Bestämmelserna i 3 § första stycket, 4 § samt 5 § första stycket 2 och 3 gäller inte i fråga om stiftelser som enligt stiftarens förordnande *ska* vara undantagna från tillsyn enligt denna lag och som varken under innevarande eller de tre närmast föregående räkenskapsåren har utövat näringsverksamhet eller varit moderstiftelse.

I fråga om stiftelser som avses i första stycket gäller dock bestämmelserna i 3 § första stycket, 4 § första stycket 1 och 2 samt 5 § första stycket 2 och 3 om det kan antas att

1. stiftelsen saknar namn,
2. stiftelsen inte har upprättat års- eller koncernredovisning eller inte har avlämnat års- eller koncernredovisning, årsbokslut eller sammanställning över räkenskaperna till revisorn,
3. stiftelsen inte håller års- eller koncernredovisning eller revisions- eller koncernrevisionsberättelse tillgänglig för var och en,
4. stiftelsen saknar behörig revisor, eller om
5. fråga uppkommer om sådant beslut som avses i 4 kap. 5 §.

Paragrafen anger vilka stiftelser som är undantagna från de centrala bestämmelserna om tillsyn.

Första stycket har ändrats på så vis att punkterna 1 och 2 har tagits bort och punkten 3 sammanförts med övrig text. Ändringen innebär att stiftelser som har bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting och stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet inte är undantagna från fullständig tillsyn. Bestämmelserna i 3–5 §§ om tillsynsmyndighetens rätt och skyldighet att ingripa vid misstanke om oegentligheter, att begära in handlingar eller upplysningar och utfärda förbud m.m. gäller därmed även för sådana stiftelser.

I övrigt har en mindre språklig justering gjorts.

Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

9 kap. 11 §

Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller dock inte beslut om att väcka talan enligt 5 kap. 4 § första stycket eller *att ansöka om entledigande enligt* 9 kap. 6 § första stycket eller beslut enligt 9 kap. 6 § tredje stycket.

Tillsynsmyndighetens beslut enligt 4 kap. 8 §, 6 kap. 3 *eller* 4 § eller 5 § andra stycket, 9 kap. 5 § första stycket 3, i den del beslutet avser verkställighetsförbud, eller 9 kap. 7 eller 8 § gäller även om de överklagas.

Om tillsynsmyndighetens beslut överklagas, *ska* tillsynsmyndigheten föra talan för det allmänna. Överklagas domstolens beslut av tillsynsmyndigheten, *ska* överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då det överklagade beslutet meddelades.

Länsstyrelsens beslut enligt 9 § överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Bestämmelserna i tredje stycket om tillsynsmyndigheten och dess beslut gäller i sådant fall länsstyrelsen och dess beslut.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av tillsynsmyndighetens beslut.

Första stycket har ändrats till följd av att frågor om entledigande av styrelseledamöter och förvaltare i 6 § handläggs som ärenden enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden.

I *andra stycket* har 6 kap. 3 § lagts till.

Övriga ändringar är språkliga.

10 kap. Registrering

10 kap. 1 §

En stiftelse ska vara registrerad.

Registreringsmyndighet för en stiftelse är den länsstyrelse som *regeringen i enlighet med* 9 kap. 1 § *andra stycket har bestämt är tillsynsmyndighet i länet.*

Ett stiftelseregister ska föras hos registreringsmyndigheten för registreringar enligt denna lag. *Om en länsstyrelse är registreringsmyndighet i flera län, ska den länsstyrelsen föra ett gemensamt register för registreringar i dessa län.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för registrering i stiftelseregistret.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ingivning av anmälningar i registreringsärenden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om registrering av stiftelser och vilken myndighet som är registreringsmyndighet.

Första stycket har ändrats till följd av att en allmän registrerings-skyldighet har införts för stiftelser.

Det kan inträffa att stiftelseförordnandet beträffande en stiftelse som enligt tidigare bestämmelser inte var registreringskyldig innehåller en föreskrift om att stiftelsen inte ska vara registrerad i ett stiftelseregister eller om att stiftelsen ska vara undantagen från tillsyn enligt stiftelse-lagen. Ändringen innebär att sådana föreskrifter inte längre utgör något hinder mot registrering. Det torde vidare vara möjligt för stiftelsens styrelse eller förvaltare att med stöd av 6 kap. 3 eller 4 § besluta att upphäva en föreskrift om att stiftelsen inte ska vara registrerad till följd av att den på grund av ändrade förhållanden inte längre går att följa.

Andra stycket har ändrats som en följd av att regeringen bestämmer vilken länsstyrelse som är tillsynsmyndighet. Den länsstyrelse som ska vara tillsynsmyndighet är också registreringsmyndighet. Av 9 kap. 1 § tredje stycket följer att stiftelser i vissa fall kan ha en annan myndighet som tillsynsmyndighet än den länsstyrelse som är stiftelsens registreringsmyndighet.

I *tredje stycket* har av tydlighetsskäl tillagts att en länsstyrelse som är registreringsmyndighet för flera län ska föra ett gemensamt stiftelseregister för dessa län.

Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

10 kap. 2 §

En stiftelses styrelse eller förvaltare *ska* anmäla stiftelsen för registrering i stiftelseregistret senast sex månader efter det att stiftelsen bildades.

Anmälan *ska* innehålla uppgift om

1. stiftelsens postadress och telefon,
2. styrelseledamöternas namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon eller förvaltarens namn eller firma, organisationsnummer, postadress och telefon,
3. revisorns namn, personnummer och postadress samt, om revisorn är ett registrerat revisionsbolag, vem som är huvudansvarig för revisionen och bolagets organisationsnummer.

Vid egen förvaltning *ska* anmälan vidare innehålla uppgift om den ort där styrelsen har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. Vid anknuten förvaltning *ska* uppgift i stället lämnas om den ort där förvaltaren har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om förvaltaren är ett handelsbolag, där bolaget har sitt huvudkontor inrättat.

Till anmälan *ska* det fogas en kopia av stiftelseförordnandet, om det är möjligt. Har styrelsen eller förvaltaren enligt 2 kap. 7 § fattat beslut om namn för stiftelsen, *ska* anmälan innehålla uppgift även om namnet.

Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om anmälan för registrering i stiftelseregistret.

Första stycket har ändrats till följd av att det har införts en allmän registreringskyldighet för stiftelser. Ändringen innebär att en stiftelses styrelse eller förvaltare ska anmäla stiftelsen för registrering senast sex månader efter det att stiftelsen har bildats. Bestämmelser om hur en stiftelse bildas finns i 1 kap. 2 § och 11 kap. 1 och 3 §§.

Övriga ändringar är språkliga.

10 kap. 3 §

Anmälan för registrering i stiftelseregistret *ska* genast göras

1. när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts enligt bestämmelserna i 6 kap. *eller med stöd av en sådan bestämmelse som avses i 10 § lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220)*,
2. när en ändring har inträtt i något förhållande som avses i 2 § andra och tredje styckena,
3. när någon har bemyndigats att företräda stiftelsen enligt 2 kap. 16 § andra stycket eller 23 § andra stycket eller att ta emot delgivning enligt 2 kap. 16 a eller 23 a §, *samt*
4. när stiftelsen är upplöst.

I fall som avses i första stycket 3 ska uppgift lämnas om företrädarens eller den särskilde delgivningsmottagarens namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon. Har styrelsen eller förvaltaren beslutat att rätten att företräda stiftelsen samt att teckna dess namn och firma får utövas endast av två eller flera i förening, ska detta också anmälas för registrering i stiftelseregistret. Någon annan inskränkning i rätten att företräda stiftelsen och att teckna dess namn och firma får inte registreras.

När anmälan enligt första stycket 2 avser byte av förvaltare ska anmälan göras av den nye förvaltaren. I fall som avses i första stycket 4 ska anmälan göras av den avträdande styrelsen eller förvaltaren. Om tillsynsmyndigheten har utsett en särskild delgivningsmottagare enligt 9 kap. 7 eller 8 §, ska anmälan göras av delgivningsmottagaren. I övriga fall ska anmälan göras av styrelsen eller förvaltaren.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att anmälan för registrering i stiftelseregistret genast ska göras när det har inträtt ändrade förhållanden avseende en stiftelse som redan är registrerad i registret.

Enligt ett tillägg till första stycket 1 ska en anmälan för registrering göras även när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts med stöd av ett s.k. äldre ändringsförbehåll.

Första stycket 4 motsvarar i sak tidigare första stycket 5.

I paragrafen har också gjorts språkliga ändringar.

Övervägandena finns i avsnitt 8.4.

10 kap. 4 §

Om en stiftelse försätts i konkurs eller beslut om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion meddelas för stiftelsen, ska tingsrätten för registrering underrätta registreringsmyndigheten om beslutet och vem som har utsetts till konkursförvaltare.

När en konkurs har avslutats eller en företagsrekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion har upphört, ska tingsrätten genast för registrering underrätta registreringsmyndigheten och i det förra fallet ange om något överskott finns eller inte. Tingsrätten ska även för registrering underrätta registreringsmyndigheten när en högre rätt har upphävt ett beslut att försätta stiftelsen i konkurs eller ett beslut om företagsrekonstruktion.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tingsrättens underrättelseskyldighet bl.a. för det fall en stiftelse har försatts i konkurs.

Enligt första stycket är tingsrätten skyldig att underrätta registreringsmyndigheten om beslut om konkurs och företagsrekonstruktion. Vidare anges uttryckligen att tingsrätten för registrering ska underrätta registreringsmyndigheten om konkursförvaltare. Någon underrättelse om vem som har utsetts till rekonstruktör i samband med ett beslut om företagsrekonstruktion behöver inte ske. Slutligen har kravet på att underrättelsen ska avse en registrerad stiftelse tagits bort som en följd av att det införs en allmän registreringsskyldighet för stiftelser.

Ändringar har också gjorts i paragrafens andra stycke. Den ena ändringen innebär att tingsrätten ska underrätta registreringsmyndigheten om en företagsrekonstruktion har upphört samt om högre rätt har upphävt ett beslut om företagsrekonstruktion. Den andra ändringen innebär att tingsrätten ska underrätta registreringsmyndigheten om högre rätts beslut att upphäva ett konkursbeslut utan att avvakta att beslutet har vunnit laga

kraft. Ändringen är föranledd av att beslut om upphävande av ett konkursbeslut enligt 16 kap. 4 § konkurslagen (1987:672) går i omedelbar verkställighet.

Bestämmelserna har delvis utformats med 11 kap. 20 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar som förebild.

10 kap. 6 §

Innan en stiftelse börjar utöva näringsverksamhet *ska* styrelsen eller förvaltaren lämna uppgift för registrering i stiftelseregistret om

1. den firma under vilken näringsverksamheten *ska* bedrivas, och
2. näringsverksamhetens art.

Stiftelsen får registreras även i stiftelseregister *hos registreringsmyndighet* för annat *eller andra* län, om verksamheten är avsedd att utövas där.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om skyldighet för stiftelser att lämna vissa uppgifter för registrering innan de börjar utöva näringsverksamhet, har ändrats på så vis att andra stycket har tagits bort. Av tydlighetsskäl har tillagts att en stiftelse får registreras även i stiftelseregister som förs för ett eller flera andra län, om näringsverksamheten är avsedd att utövas där.

I övrigt har en mindre språklig justering gjorts.

11 kap. Insamlingsstiftelser och kollektivavtalsstiftelser

11 kap. 2 a §

En insamlingsstiftelse ska under en period om tre sammanhängande räkenskapsår använda minst tre fjärdedelar av sina intäkter för stiftelsens ändamål, om det inte finns synnerliga skäl.

Paragrafen är ny. Den innehåller ett krav på viss användning av intäkter för ändamålet i en insamlingsstiftelse. Regleringen innebär att insamlingsstiftelser, sett över en period om tre år, ska använda minst tre fjärdedelar av sina intäkter för stiftelsens ändamål. Bestämmelserna ger tillsynsmyndigheten möjlighet att ingripa i de fall en insamlingsstiftelses medel i alltför stor utsträckning används för annat än stiftelsens ändamål, t.ex. genom att förelägga stiftelsens styrelse eller förvaltare att använda en större andel av intäkterna till ändamålet (se 9 kap. 3 § och 5 § första stycket 2).

Med intäkter avses insamlade medel samt övriga verksamhetsintäkter och löpande finansiella intäkter före avdrag för direkta kostnader för verksamheten och stiftelsens förvaltning samt räntekostnader. Bestämmelsen tar således sikte på inte enbart insamlade medel utan även andra intäkter som verksamheten i stiftelsen genererar under den aktuella treårsperioden.

I paragrafen anges en lägsta nivå för användning av intäkterna i en samlingsstiftelse för stiftelsens ändamål. Om stiftelseförordnandet innehåller ett mer långtgående krav på användning av medel för ändamålet, gäller det i stället.

I speciella situationer kan paragrafens krav på minsta användning frångås. Detta förutsätter att synnerliga skäl talar för det. Undantagsvis kan det förekomma att stiftelser av fullt legitima skäl inte har möjlighet

att under den angivna tidsperioden nå upp till fullgörelsekravet. Detta kan t.ex. vara fallet med stiftelser som stödjer långsiktiga forskningsprojekt och som måste försäkra sig om att det finns pengar under hela projektiden. Det åligger i så fall stiftelsen att visa att det finns förutsättningar för att tillämpa denna undantagsbestämmelse.

Övervägandena finns i avsnitt 9.4.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

Övervägandena om ikraftträdande av de nya bestämmelserna finns i avsnitt 15.

2. Bestämmelserna i 3 kap. 2 § tredje stycket tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2009.

Förevarande punkt avser bestämmelserna i 3 kap. 2 § om icke-bokföringsskyldiga stiftelsers skyldighet att föra räkenskaper.

Stiftelselagen innehåller inte någon föreskrift om räkenskapsårets förläggning. En stiftelse som är skyldig att föra räkenskaper enligt 3 kap. 2 § kan därför tillämpa ett annat räkenskapsår än kalenderår, s.k. brutet räkenskapsår. Av övergångsbestämmelsen framgår att de nya kraven på bevarande av räkenskapsinformation gäller från och med det räkenskapsår som inleds den 1 januari 2010 eller senare.

3. Om en stiftelses styrelse eller förvaltare före ikraftträdandet har beslutat att ändra, upphäva eller i särskilt fall åsidosätta en föreskrift i stiftelseförordnandet, gäller vid Kammarkollegiets prövning 6 kap. 1 § andra stycket i dess äldre lydelse.

Av denna punkt följer att de nya bestämmelserna om förutsättningarna för ändring m.m. av föreskrifter om en stiftelses ändamål i 6 kap. 1 § andra stycket endast ska gälla för beslut om ändring som stiftelsens styrelse eller förvaltare har fattat efter ikraftträdandet. När det gäller beslut om ändring som har fattats före ikraftträdandet, ska äldre bestämmelser gälla. Har beslutet fattats före ikraftträdandet, har det således inte någon betydelse om ansökan om tillstånd till ändring har kommit in till Kammarkollegiet före eller efter ikraftträdandet.

4. Äldre bestämmelser gäller i fråga om överklagande av Kammarkollegiets beslut enligt 6 kap. 1 §, om beslutet har meddelats före ikraftträdandet.

Bestämmelsen tar sikte på de nya reglerna om att överklagande av Kammarkollegiets beslut om ändring m.m. av föreskrifter i ett stiftelseförordnande ska kunna ske hos allmän förvaltningsdomstol. Av punkten framgår att de nya bestämmelserna om överklagande blir tillämpliga endast på beslut som Kammarkollegiet har meddelat efter ikraftträdandet. Överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet ska ske hos regeringen.

5. En underrättelse enligt 6 kap. 4 § som har inkommit till tillsynsmyndigheten före ikraftträdandet handläggs enligt äldre bestämmelser.

Enligt bestämmelsen ska en underrättelse till tillsynsmyndigheten om ändring m.m. av föreskrifter som har gjorts före ikraftträdandet handläggas enligt 6 kap. 4 § i dess äldre lydelse. Detta innebär att beslutet om ändring av föreskrifterna i stiftelseförordnandet blir gällande från och med den dag då tre månader har förflutit sedan underrättelsen kom in till tillsynsmyndigheten, om inte myndigheten dessförinnan har förbjudit styrelsen eller förvaltaren att tillämpa beslutet. Tillsynsmyndigheten har möjlighet att förlänga tidsfristen för prövningen med ytterligare tre månader. Något uttryckligt beslut att tillåta ändringen behöver tillsynsmyndigheten inte fatta. Detta gäller oavsett om styrelsen eller förvaltaren har fattat beslutet om ändring med stöd av ett s.k. ändringsförbehåll eller inte.

6. Om en stiftelses styrelse eller förvaltare före ikraftträdandet har beslutat att förbruka stiftelsens tillgångar, gäller vid tillsynsmyndighetens prövning 6 kap. 5 § första stycket i dess äldre lydelse.

Av denna punkt följer att den nya bestämmelsen om förutsättningarna för avveckling av en stiftelse enligt 6 kap. 5 § första stycket endast ska gälla för beslut om avveckling som stiftelsens styrelse eller förvaltare har fattat efter ikraftträdandet. När det gäller beslut om avveckling som har fattats före ikraftträdandet, ska äldre bestämmelser gälla.

7. En firma som har registrerats före ikraftträdandet får behållas oförändrad. Om stiftelser därigenom kan blandas samman vid förandet av registret, kan registreringsmyndigheten i registret föra in en särskiljande ortsangivelse eller annat förtydligande.

Denna bestämmelse tar sikte på koncentrationen av länsstyrelsernas tillsyns- och registerverksamhet. I punkten har tagits in en bestämmelse om att en stiftelses firma får behållas oförändrad om firman har registrerats i ett stiftelseregister före lagens ikraftträdande. Detta kan få till följd att ett stiftelseregister efter koncentrationen innehåller flera stiftelser med likalydande eller förväxlingsbar firma. För att undvika att dessa stiftelser sammanblandas vid registrets förande har registreringsmyndigheten givits rätt att föra in kännetecknet för att skilja stiftelserna åt, t.ex. genom en ortsangivelse. Kännetecknet kommer dock inte att formellt ingå som en del av firman. Bestämmelsen har utformats med övergångsbestämmelser till handelsregisterlagen (1974:157) som förebild (se punkten 3 och prop. 1974:4 s. 248).

8. För en stiftelse som inte är registrerad vid ikraftträdandet gäller i fråga om registrering enligt 10 kap. äldre bestämmelser i det kapitlet fram till utgången av år 2015, om inte stiftelsen väljer att ansöka om registrering.

Förevarande punkt avser den nya bestämmelsen om registreringskyldighet. För en stiftelse som inte är registrerad i stiftelseregistret vid tidpunkten för ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser om registrering fram till utgången av år 2015, om inte stiftelsen själv dessförinnan väljer

att ansöka om registrering. Stiftelser som före ikraftträdandet inte har varit skyldiga att upprätta årsredovisning och att vara registrerade ges alltså en möjlighet att under en period om fem år ta ställning till om de vill registrera sig eller avvecklas. Stiftelser som vid ikraftträdandet redan är registrerade i ett stiftelseregister ska alltså vara det. Detta gäller oavsett om stiftelserna, som en följd av att gränsvärdet för bokförings-skyldighet på grund av tillgångarnas värde har höjts, enligt tidigare regler inte längre skulle vara skyldiga att vara registrerade.

9. För en samlingsstiftelse som har bildats före ikraftträdandet gäller 11 kap. 2 a § endast om detta är förenligt med stiftelseförordnandet.

Denna punkt tar sikte på den nya bestämmelsen om användning av en samlingsstiftelses intäkter. I punkten har tagits in en bestämmelse om att föreskrifter i stiftelseförordnanden som anger en lägre utdelningsnivå än den som stadgas i 11 kap. 2 a § är giltiga såvitt avser samlingsstiftelser som har bildats före lagens ikraftträdande. Detta innebär att föreskrifter som t.ex. anger att en sådan samlingsstiftelse årligen endast ska använda en tredjedel av insamlade medel för att främja ändamålet och att resterande del ska läggas till stiftelsens kapital alltså kommer att vara giltiga. För en samlingsstiftelse där stiftelseförordnandet inte innehåller föreskrifter som begränsar möjligheten att använda tre fjärdedelar av stiftelsens intäkter under en period om tre räkenskapsår är 11 kap. 2 a § tillämplig.

17.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220)

14 §

Om en stiftelse med stöd av ett beslut som regeringen har meddelat före ikraftträdandet står under tillsyn av någon annan myndighet än länsstyrelsen i det län där stiftelsens förvaltning huvudsakligen utövas, ska beslutet vid tillämpningen av stiftelselagen (1994:1220) anses som ett beslut enligt 9 kap. 1 § tredje stycket den lagen.

Paragrafen har ändrats till följd av ändringar i 9 kap. 1 § stiftelselagen (1994:1220).

17.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.

22 §

Finns inte längre någon, som omfattas av pensionsstiftelses ändamål, eller överstiger stiftelses kapital väsentligen vad som kan komma att fordras för att tillgodose ändamålet eller förekommer i övrigt särskilda skäl att ändra innehållet i stiftelsens stadgar, får tillsynsmyndigheten på ansökan av stiftelsen besluta om ändring. Beslutet får avse sammanslagning av två eller flera stiftelser.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ändring av en pensionsstiftelses stadgar. Bestämmelserna är även tillämpliga beträffande personalstiftelser (se 30 §).

I *första stycket* har endast gjorts språkliga justeringar. *Det tidigare andra stycket*, som reglerade rätten för tillsynsmyndigheten att i visst fall hänskjuta ärenden till regeringen för avgörande, har tagits bort som en följd av att överklagande av tillsynsmyndighetens beslut ska ske till allmän förvaltningsdomstol.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

31 §

En pensions- eller personalstiftelse står under tillsyn av den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i det län där arbetsgivaren har sitt hemvist. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i ett län.

Styrelsen för en pensions- eller personalstiftelse ska anmäla stiftelsen för tillsyn senast sex månader efter det att styrelsen har tagit emot sitt uppdrag. En pensionsstiftelse som avses i 9 a § första stycket ska dock anmälas för tillsyn genast efter det att uppdraget har tagits emot.

Anmälan enligt andra stycket ska innehålla uppgift om stiftelsens postadress och telefon samt om styrelseledamöternas namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon. Till anmälan ska fogas en bestyrkt kopia av de handlingar som arbetsgivaren upprättat avseende stiftelsen samt, om möjligt, uppgift om storleken och arten av stiftelsens förmögenhet. När en ändring har inträtt i något förhållande som tidigare har anmälts, ska detta genast anmälas till tillsynsmyndigheten.

När en pensionsstiftelses verksamhet når den omfattning som anges i 9 a § första stycket, ska dess styrelse genast göra en anmälan till tillsynsmyndigheten. Detsamma gäller när en pensionsstiftelse har beslutat att tillämpa de bestämmelser som anges i nämnda stycke.

Finansinspektionen får, om det finns särskilda skäl, efter ansökan från en pensionsstiftelse vars verksamhet inte längre har den omfattning som anges i 9 a § första stycket eller som inte längre vill tillämpa dessa bestämmelser i enlighet med vad som anges i 9 a § andra stycket besluta att stiftelsen inte längre ska tillämpa de regler som anges i det förstnämnda stycket.

Tillsynsmyndigheten ska föra ett register över anmälda stiftelser.

Tillsynsmyndigheten ska underrätta Finansinspektionen om en anmälan enligt andra stycket andra meningen eller fjärde stycket. Finansinspektionen ska underrätta tillsynsmyndigheten om en ansökan enligt femte stycket och om det beslut som inspektionen fattar med anledning av en sådan ansökan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för tillsyn och registrering enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ingivning av anmälningar i registreringsärenden.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tillsyn över och registrering av pensions- och personalstiftelser.

Av *första stycket* framgår att en pensions- eller personalstiftelse står under tillsyn av den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i det län där arbetsgivaren har sitt hemvist. Detta innebär att en stiftelse kan stå under tillsyn av en annan länsstyrelse än länsstyrelsen i det län där arbetsgivaren har sitt hemvist. Vidare har tagits in en erinran om att regeringen

har möjlighet att meddela föreskrifter om vilken länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i ett län.

Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

33 §

I fråga om överklagande av beslut av tillsynsmyndigheten enligt denna lag tillämpas 9 kap. 11 § första–tredje *och femte* styckena stiftelselagen (1994:1220).

Skatteverkets beslut enligt 11 § tredje stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bl.a. bestämmelser om överklagande av tillsynsmyndighetens beslut. Det tidigare första stycket har tagits bort.

Första stycket motsvarar i allt väsentligt det tidigare andra stycket. Samtliga beslut av tillsynsmyndigheten enligt tryggandelagen överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detta framgår av hänvisningen till 9 kap. 11 § första–tredje styckena stiftelselagen. Enligt dessa bestämmelser sker överklagande av tillsynsmyndighetens beslut hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. länsrätt (se 14 § lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar). För överklagande därefter till kammarrätten har införts ett krav på prövningstillstånd. Detta framgår genom att det i stycket har lagts till en hänvisning till 9 kap. 11 § femte stycket stiftelselagen.

Andra stycket motsvarar det tidigare tredje stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

Övervägandena om ikraftträdande av de nya bestämmelserna finns i avsnitt 15.

2. Äldre bestämmelser gäller i fråga om överklagande av tillsynsmyndighetens beslut enligt 22 § första stycket, om beslutet har meddelats före ikraftträdandet.

Av bestämmelsen följer att överklaganden av tillsynsmyndighetens beslut om ändring av en pensions- eller personalstiftelses stadgar som har meddelats före ikraftträdandet ska handläggas och avgöras av regeringen.

3. Ett ärende som tillsynsmyndigheten med stöd av 22 § andra stycket har underställt regeringen före ikraftträdandet och som vid ikraftträdandet ännu inte har avgjorts handläggs enligt äldre bestämmelser.

I denna punkt har i förtydligande syfte har tagits in en bestämmelse om att ärenden, som tillsynsmyndigheten bedömt vara av sådan beskaffenhet att de bör underställas regeringen för avgörande och som anhängiggjorts hos regeringen innan lagändringarna träder i kraft, ska handläggas och avgöras av regeringen.

17.4 Förslaget till lag om ändring i permutationslagen (1972:205)

3 §

Avser ärende om permutation ändrad ändamålsbestämning för egendom av mera betydande värde eller uppkommer i ärendet fråga av särskild vikt från allmän synpunkt, *ska* fideikommissnämnden med eget yttrande överlämna ärendet till *regeringen* för avgörande.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överlämnande av ärenden till *regeringen* för avgörande.

Paragrafen har ändrats på så vis att Kammarkollegiets rätt och skyldighet att överlämna ärenden till *regeringen* har tagits bort. Ändringen har gjorts som en följd av att Kammarkollegiets beslut i fortsättningen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (se 4 §).

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

4 §

Fideikommissnämndens beslut enligt denna lag *får överklagas* hos *regeringen*.

Kammarkollegiets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om överklagande av Fideikommissnämndens och Kammarkollegiets beslut enligt permutationslagen.

Av *första stycket* framgår att Fideikommissnämndens beslut enligt lagen även i fortsättningen får överklagas hos *regeringen*.

Av *andra stycket*, som är nytt, framgår att Kammarkollegiets beslut enligt lagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Beslutet överklagas till den länsrätt inom vars domkrets ärendet först prövats, i det här fallet Länsrätten i Stockholms län (se 14 § andra stycket lagen [1971:289] om allmänna förvaltningsdomstolar). I detta stycke har också tagits in ett krav på prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Bestämmelser om vem som har rätt att överklaga Fideikommissnämndens eller Kammarkollegiets beslut och hur överklagande ska ske finns i 22 och 23 §§ förvaltningslagen (1986:223). För det fall en enskild överklagar beslutet följer av 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) att Kammarkollegiet är motpart till den enskilde sedan handlingarna i målet överlämnats till domstolen.

Övervägandena finns i avsnitt 8.5.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

Övervägandena om ikraftträdande av de nya bestämmelserna finns i avsnitt 15.

2. Ett ärende som Kammarkollegiet med stöd av 3 § har överlämnat till regeringen före ikraftträdandet och som vid ikraftträdandet ännu inte har avgjorts handläggs enligt äldre bestämmelser.

I denna punkt har i förtydligande syfte tagits in en bestämmelse om att ärenden, som Kammarkollegiet har överlämnat till regeringen för avgörande och som anhängiggjorts hos regeringen innan lagändringarna träder i kraft, ska handläggas och avgöras av regeringen.

3. Äldre bestämmelser gäller i fråga om överklagande av Kammarkollegiets beslut, om beslutet har meddelats före ikraftträdandet.

Av bestämmelsen följer att överklaganden av Kammarkollegiets beslut om permutation som har meddelats före ikraftträdandet ska handläggas och avgöras av regeringen.

17.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.

1 §

Identitetsbeteckning i numerisk form (organisationsnummer) ska fastställas för

1. aktiebolag, europabolag och europakooperativ med säte i Sverige, handelsbolag, ekonomisk förening och samfällighetsförening,

2. erkänd arbetslöshetskassa, understödsförening och annan allmän inrättning som enligt lag eller annan författning står under offentlig tillsyn,

3. kommun, landsting, kommunalförbund och annat organ för samverkan mellan kommuner,

4. registrerat trossamfund och dess organisatoriska delar, *och*

5. *stiftelse*.

Paragrafen innehåller en uppräkningslista av vilka juridiska personer som ska ha organisationsnummer. Tillägget i paragrafen har gjorts till följd av att även stiftelser ska ha organisationsnummer.

Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

17.6 Förslaget till lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078)

2 kap. Kretsen av bokföringsskyldiga

2 kap. 3 §

Stiftelser är bokföringsskyldiga, om värdet av tillgångarna, beräknat enligt 4 §, överstiger *en och en halv miljon kronor*. Bokföringsskyldigheten inträder

1. från och med tidpunkten för stiftelsens bildande, om tillgångarna då överstiger det angivna gränsbeloppet, eller

2. från och med det kalenderår vid vars ingång värdet av tillgångarna överstiger gränsbeloppet.

Bokföringsskyldigheten enligt första stycket upphör, om tillgångarnas värde vid utgången av de tre senaste åren har varit lägre än det angivna gränsbeloppet.

Följande stiftelser är dock bokföringsskyldiga även om förutsättningarna enligt första stycket inte är uppfyllda:

1. stiftelser som bedriver näringsverksamhet,
2. stiftelser som är moderstiftelser,
3. insamlingsstiftelser enligt 11 kap. 1 § stiftelselagen (1994:1220),
4. kollektivavtalsstiftelser enligt 11 kap. 3 § samma lag,
5. stiftelser som har bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting,
6. pensionsstiftelser enligt 9 § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.,
7. personalstiftelser enligt 27 § samma lag.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en stiftelse är bokföringsskyldig.

Av *första stycket* framgår att stiftelser är bokföringsskyldiga om värdet på dess tillgångar överstiger en och en halv miljon kronor. Det tidigare gränsvärdet har varit uttryckt i prisbasbelopp. Gränsvärdet är detsamma som för ideella föreningar (se prop. 2005/06:116 s. 157).

Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010 och tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2009.

Bestämmelsen om det nya gränsvärdet träder i kraft den 1 januari 2010 och tillämpas från och med det första räkenskapsår som inleds samma dag eller senare.

Sammanfattning av promemorian Vissa frågor i stiftelselagen, m.m.

Bilaga 1

BAKGRUND

I promemorian redovisas uppdraget att göra en översyn av vissa delar av stiftelselagen (1994:1220). Stiftelselagen, som trädde i kraft den 1 januari 1996, innehåller civilrättsliga regler för stiftelser och bestämmelser om tillsyn. I flera sammanhang har uppmärksammats att vissa delar av lagen behöver ses över.

I uppdraget har ingått att ta ställning till om det bör införas en skyldighet för alla stiftelser att anmäla sig till registreringsmyndigheten och om alla stiftelser bör registreras i stiftelseregistret. Mot bakgrund av att det har påtalats att kvaliteten på tillsynen varierar mellan länsstyrelserna har utredaren vidare haft att överväga om det finns skäl att centralisera tillsynen till en länsstyrelse eller koncentrera den till ett färre antal länsstyrelser än i dag. En stiftelse är bokföringsskyldig och som huvudregel skyldig att upprätta årsredovisning om värdet av tillgångarna överstiger tio prisbasbelopp. Det har ingått i uppdraget att ta ställning till om det finns anledning att höja gränsvärdet. Utredaren har även haft att pröva om stiftelselagens regler om ändring av föreskrifter i vissa avseenden bör ändras. I uppdraget har också ingått att utreda vad som kan göras för att motverka att oseriös insamlingsverksamhet bedrivs i stiftelseform.

FÖRSLAG

I promemorian lämnas bl.a. följande förslag.

ALLMÄN REGISTRERING

- Alla stiftelser skall vara registrerade och tilldelas organisationsnummer. För s.k. äldre stiftelser skall gälla en övergångsperiod om fem år.

Förslaget syftar till att underlätta tillsynen och minska utrymmet att utnyttja stiftelseformen för ekonomiska oegentligheter genom att det blir enklare att få information angående en stiftelse. Med registreringen följer också att stiftelsens styrelse eller förvaltare införs i stiftelseregistret.

TILLSYN

- Tillsynen skall koncentreras till sex till åtta länsstyrelser. Varje tillsynsmyndighet bör omfatta minst 1 000 enligt nuvarande regler registreringsskyldiga stiftelser och sysselsätta minst tre personer varav två jurister med stiftelsefrågor.
- Offentligt bildade stiftelser och stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet skall inte längre vara undantagna från den allmänna tillsynen.

Det har påtalats att kvaliteten på tillsynen varierar mellan de enskilda tillsynsmyndigheterna. Av den enkät som sänts till och besvarats av samtliga tillsynsmyndigheter framgår att antalet ärenden och antalet personer på myndigheten som arbetar med stiftelsefrågor varierar kraftigt från myndighet till myndighet. Det ligger i sakens natur att kvaliteten blir sämre om arbetsuppgifterna är sällan förekommande. Vidare måste arbetet bli mer stimulerande och som regel bättre utfört om flera personer arbetar med samma frågor så att de kan utbyta erfarenheter med varandra. Ett ytterligare skäl att koncentrera tillsynen är det reformarbete som pågår och som syftar till att likforma och förbättra tillsynen. Här bör också nämnas att det pågår ett utvecklingsarbete vad gäller stiftelseregistret. Mot att centralisera tillsynen till en länsstyrelse talar framför allt den s.k. närhetsprincipen, dvs. att den som har anledning att vända sig till myndigheten ska finna denna inom rimligt avstånd. I promemorian föreslås därför att tillsynen koncentreras till sex till åtta länsstyrelser.

Det finns inga garantier för att offentligt bildade stiftelser och stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet i allt följer lagstiftarens föreskrifter. Det kan inte heller sägas att det skulle vara alltför betungande för stiftelserna eller tillsynsmyndigheterna om den allmänna tillsynen omfattade också dessa kategorier stiftelser. Det har inte framkommit några väsentliga skäl för att undanta offentligt bildade stiftelser och stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet från den allmänna tillsynen. Utan tungt vägande skäl bör det inte förekomma särregler för vissa stiftelser. Offentligt bildade stiftelser och stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet bör därför omfattas av den allmänna tillsynen.

BOKFÖRING OCH REVISION

- En stiftelse skall vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078) och därmed som huvudregel skyldig att upprätta årsredovisning om värdet av tillgångarna överstiger 1 500 000 kr.
- Kravet på kvalificerad revisor skall även i fortsättningen gälla för stiftelser som enligt bokföringslagen (1999:1078) är skyldiga att upprätta årsredovisning.
- En stiftelse som inte är bokföringsskyldig skall hålla en sammanställning över stiftelsens räkenskaper tillgänglig för alla som är intresserade.

Frågan om vilket gränsvärde som ska gälla för att en stiftelse skall vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078) och därmed som huvudregel skyldig att upprätta årsredovisning måste avgöras efter en avvägning mellan önskemålet om en effektiv kontroll och kostnaderna för de enskilda stiftelserna. Övervägande skäl talar för att gränsvärdet för när en stiftelse skall vara bokföringsskyldig enligt bokföringslagen enbart på grund av stiftelsens förmögenhet bör höjas till den nivå som numera gäller för ideella föreningar m. fl. juridiska personer, dvs. 1 500 000 kr.

Även när det gäller frågan om i vilka fall det skall krävas en kvalificerad revisor måste det göras en avvägning mellan behovet av tillräckliga kontrollmöjligheter och önskemålet att hålla nere kostnaderna

för den enskilda stiftelsen. Kravet på kvalificerad revisor bör därför även i framtiden knytas till om stiftelsen enligt bokföringslagen är skyldig att upprätta årsredovisning.

Förslaget att höja gränsvärdet för bokföringsskyldighet enligt bokföringslagen kommer att leda till att färre stiftelser blir skyldiga att lämna kopior av årsredovisning till tillsynsmyndigheten. Härmed går en del av offentligheten kring stiftelserna förlorad. För att motverka detta föreslås att stiftelser som inte är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen skall vara skyldiga att hålla en sammanställning över stiftelsens räkenskaper tillgänglig för alla som är intresserade.

ÄNDRING AV FÖRESKRIFTER

- Kammarkollegiet skall liksom enligt gällande regler ha ensam kompetens att pröva ändring av föreskrifter angående ändamål och maktfrågor. Kammarkollegiets kompetens skall även omfatta ändring av andra föreskrifter.
- Tillsynsmyndigheten skall fatta ett uttryckligt beslut för att en ändring av föreskrifter skall bli gällande.
- Föreskrifter som gäller stiftelsens ändamål skall kunna ändras om det föreligger synnerliga skäl. Stiftarens avsikt skall beaktas så långt möjligt.

Kompetensfördelningen mellan Kammarkollegiet och tillsynsmyndigheterna har gett upphov till en del tillämpningssvårigheter. Kammarkollegiet anser sig vara förhindrad att pröva ändringar av andra föreskrifter än sådana som uttryckligen kräver Kammarkollegiets tillstånd. För att komma tillrätta med de praktiska problem som Kammarkollegiets tillämpning orsakat föreslås att Kammarkollegiet skall kunna ge tillstånd till ändring av alla sorters föreskrifter om styrelsen eller förvaltaren begär det.

I syfte att åstadkomma tydligare regler som innebär att styrelsens eller förvaltarens beslut blir gällande en viss dag föreslås att tillsynsmyndigheterna skall fatta ett uttryckligt beslut att tillåta ändringen.

I promemorian föreslås en begränsad möjlighet till ändring även vad gäller stiftelsens ändamål. Ändring bör tillåtas endast om det föreligger synnerliga skäl. Vad som skall rymmas inom synnerliga skäl får överlåtas åt rättstillämpningen.

INSAMLINGSSTIFTELSE

- Om det inte strider mot stiftelseförordnandet skall minst hälften av en insamlingsstiftelses intäkter användas för ändamålet.

Genom kontakter med berörda myndigheter har gjorts försök att kartlägga vilka problem som har förekommit i samband med insamlingsverksamhet i stiftelseform och i vilken omfattning det kan antas förekomma oegentligheter i detta avseende. Sammanfattningsvis kan det konstateras att det förekommer att stiftelser på ett oseriöst sätt bedriver insamlingsverksamhet. De konkreta fall som har redovisats är flagranta

men relativt få. I flertalet av dem har huvudmännen bakom stiftelserna också gjort sig skyldiga till ekonomisk brottslighet.

Det finns i dag inget krav i stiftelselagen på att en viss andel av insamlade medel skall delas ut för ändamålet. Det finns inte heller någon vägledande praxis vad gäller frågan om hur stor andel en stiftelse minst måste använda till sitt ändamål. Det har sagts vara svårt att med åberopande av stiftelselagens regler genom föreläggande förmå en stiftelse att dela ut minst hälften av vad som samlats in. Det föreslås därför att en insamlingsstiftelse skall vara skyldig att använda minst hälften av intäkterna för ändamålet. En förutsättning för att skyldigheten skall gälla måste naturligtvis vara att en sådan utdelning inte strider mot föreskrifter i stiftelseförordnandet.

Några av de övriga förslagen i promemorian kan i någon mån förhindra att stiftelseformen används för ekonomiska oegentligheter. Förslaget att tillsynsfunktionen skall koncentreras till ett mindre antal länsstyrelser än i dag väntas leda till en jämnare och högre kvalitet på tillsynsarbetet. Förslaget om en allmän registreringsplikt bör underlätta tillsynen och därmed minska utrymmet att utnyttja stiftelseformen för ekonomiska oegentligheter. Visserligen skall insamlingsstiftelser redan i dag vara registrerade men med ett krav på allmän registrering och tilldelning av organisationsnummer bör även det kunna motverka risken för missbruk av stiftelseformen. Även andra förslag i promemorian såsom att protokoll över styrelses eller förvaltares beslut skall undertecknas och justeras av vissa personer, en aviseringsrutin vid registerförändringar, skadestånd vid åsidosättande av kravet på årsredovisning och förslaget om att en stiftelse som inte är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen skall vara skyldig att hålla en kopia av sammanställningen över stiftelsens räkenskaper tillgänglig för var och en som vill ta del av den bör kunna öka möjligheten att upptäcka eventuella oegentligheter och kan därmed också anses vara en åtgärd mot missbruk vid insamlande verksamhet.

Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)

Härigenom föreskrivs i fråga om stiftelselagen

dels att 1 kap. 8 §, 2 kap. 13 och 20 §§, 3 kap. 2 §, 4 kap. 7 §, 5 kap. 1 §, 6 kap. 1, 2, 4 och 5 §§, 8 kap. 1 §, 9 kap. 1, 6 och 10 §§, 10 kap. 1–3 och 6 §§ skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 6 kap. 3 § skall lyda "*Ändring m.m. efter anmälan till tillsynsmyndigheten*",

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 11 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

8 §

I 9 kap. finns bestämmelser om att stiftelser står under tillsyn av en tillsynsmyndighet. I 10 kap. finns bestämmelser om att *vissa* stiftelser skall vara registrerade i ett stiftelseregister.

I 9 kap. finns bestämmelser om att stiftelser står under tillsyn av en tillsynsmyndighet. I 10 kap. finns bestämmelser om att stiftelser skall vara registrerade i ett stiftelseregister.

2 kap.

13 §

Över styrelsens beslut skall protokoll föras.

Över styrelsens beslut skall protokoll föras. *Protokollet skall undertecknas av den som har varit protokollförare. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet.*

20 §

Över de beslut som förvaltaren fattar rörande stiftelsen skall det föras protokoll.

Över de beslut som förvaltaren fattar rörande stiftelsen skall det föras protokoll. *Protokollet skall undertecknas av den som har varit protokollförare. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet.*

3 kap. 2 §¹

Stiftelser som inte är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen (1999:1078) skall fortlöpande föra räkenskaper över belopp som har inbetalats till eller utbetalats av stiftelsen. Det skall finnas verifikationer för in- och utbetalningar. En stiftelse som har sin förmögenhet gemensamt placerad med en annan stiftelses förmögenhet, får beträffande den gemensamt placerade förmögenheten ha räkenskaper som är gemensamma med den andra stiftelsen.

Räkenskaperna skall avslutas med en sammanställning för varje räkenskapsår. Av sammanställningen skall framgå tillgångar och skulder vid räkenskapsårets början och slut samt inkomster och utgifter under räkenskapsåret. I sammanställningen skall även anges värdet av stiftelsens tillgångar vid räkenskapsårets slut

Räkenskaperna skall avslutas med en sammanställning för varje räkenskapsår. Av sammanställningen skall framgå tillgångar och skulder vid räkenskapsårets början och slut samt inkomster och utgifter under räkenskapsåret. I sammanställningen skall även anges värdet av stiftelsens tillgångar vid räkenskapsårets slut. *En kopia av sammanställningen skall senast från sex månader efter räkenskapsårets utgång hållas tillgängligt för alla som är intresserade.*

Räkenskapsmaterialet skall bevaras i ordnat skick och på betryggande sätt inom landet under minst tio år från utgången av det räkenskapsår som räkenskapsmaterialet avser.

4 kap. 7 §²

En revisor utses för bestämd tid eller tills vidare.

Ett uppdrag att tills vidare vara revisor upphör när en ny revisor har utsetts.

Ett uppdrag att tills vidare vara revisor upphör *om revisorn anmäler det hos den som har utsett honom eller om han entledigas av någon som enligt 1 § andra stycket har rätt att göra det eller när en ny revisor har utsetts.*

Ett uppdrag som revisor för bestämd tid upphör i förtid, om revisorn anmäler det hos den som har utsett honom eller om han entledigas av någon som enligt 1 § andra stycket har rätt att göra det.

Upphör ett uppdrag att vara revisor för bestämd tid i förtid, skall revisorn genast anmäla detta till tillsynsmyndigheten, om uppdraget har gällt en stiftelse som enligt bokföringslagen (1999:1078)

Om ett uppdrag att vara revisor tills vidare upphör utan att en ny revisor har utsetts eller om ett uppdrag att vara revisor för bestämd tid upphör i förtid, skall revisorn genast anmäla detta till

¹ Senaste lydelse 1999:1106.

² Senaste lydelse 1999:1106.

är skyldig att upprätta årsredovisning. Revisorn skall i anmälan lämna en redogörelse för iakttagelserna vid den granskning som han har utfört under den del av löpande räkenskapsår som hans uppdrag har omfattat. För anmälan gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 § tredje och fjärde styckena om revisionsberättelse. Kopia av anmälan skall överlämnas till stiftelsens styrelse eller förvaltare.

tillsynsmyndigheten, om uppdraget har gällt en stiftelse som enligt bokföringslagen (1999:1078) är skyldig att upprätta årsredovisning. Revisorn skall i anmälan lämna en redogörelse för iakttagelserna vid den granskning som han har utfört under den del av löpande räkenskapsår som hans uppdrag har omfattat. För anmälan gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 § tredje och fjärde styckena om revisionsberättelse. Kopia av anmälan skall överlämnas till stiftelsens styrelse eller förvaltare.

Bestämmelsen i fjärde stycket tillämpas inte om uppdraget har gällt en sådan stiftelse som avses i 9 kap. 10 § första stycket.

Om en revisors uppdrag upphör i förtid eller ett uppdrag att vara revisor tills vidare upphör utan att en ny revisor har utsetts eller om bestämmelserna i 6 § hindrar honom att vara revisor skall den som enligt 1 § andra stycket har rätt att utse och entlediga revisor vidta åtgärder för att en ny revisor utses.

5 kap.

1 §

Om en styrelseledamot eller förvaltaren uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar skada för stiftelsen då han fullgör sitt uppdrag, skall han ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas någon annan genom åsidosättande av föreskrifterna i stiftelseförordnandet eller denna lag.

Om en styrelseledamot eller förvaltaren uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar skada för stiftelsen då han fullgör sitt uppdrag, skall han ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas någon annan genom åsidosättande av föreskrifterna i stiftelseförordnandet eller denna lag eller tillämplig årsredovisningslag.

6 kap.

1 §

Styrelsen eller förvaltaren får inte utan tillstånd av Kammarkollegiet ändra eller upphäva eller i särskilt fall åsidosätta föreskrifter i stiftelseförordnandet som avser

1. stiftelsens ändamål,

2. hur stiftelsens förmögenhet skall vara placerad,
3. huruvida stiftelsen skall ha egen eller anknuten förvaltning,
4. av vem en styrelseledamot eller förvaltaren entledigas eller utses eller hur styrelsen skall vara sammansatt,
5. styrelsens beslutförhet eller omröstningsförfarande,
6. arvode till styrelsens ledamöter eller förvaltaren,
7. räkenskaper eller årsredovisning för stiftelsen,
8. revision, eller
9. rätt att föra talan om skadestånd till stiftelsen eller om entledigande av styrelseledamot eller förvaltare.

Föreskrifterna får ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas endast om de på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppenbart onyttiga eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter eller om det finns andra *särskilda* skäl.

Vid ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål skall vad som kan antas ha varit stiftarens avsikt beaktas så långt möjligt.

Föreskrifterna får ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas endast om de på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppenbart onyttiga eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter eller om det finns *andra synnerliga skäl och ändringen kan antas inte strida mot stiftarens vilja*.

En föreskrift som angår en annan fråga än som anges i 1 § första stycket 1 får även ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas om det finns andra särskilda skäl.

2 §

Frågor om tillstånd enligt 1 § prövas på ansökan av styrelsen eller förvaltaren. Kammarkollegiets beslut får överklagas *hos regeringen*.

Frågor om tillstånd enligt 1 § prövas på ansökan av styrelsen eller förvaltaren. Kammarkollegiets beslut får överklagas *till allmän förvaltningsdomstol*

4 §

Styrelsen eller förvaltaren skall *underrätta tillsynsmyndigheten* om beslut som avses i 3 §. Beslutet gäller från och med den dag då *tre månader förflutit sedan underrättelsen inkom till tillsynsmyndigheten, om inte denna under tremånadersfristen förbjudit styrelsen eller förvaltaren att tillämpa beslutet*. Förbud av tillsynsmyndigheten får grundas endast på att beslutet strider mot denna lag.

Styrelsen eller förvaltaren skall *anmäla* beslut som avses i 3 § *till tillsynsmyndigheten*. Beslutet gäller från och med den dag då *tillsynsmyndigheten meddelat att beslutet får tillämpas*. Förbud att tillämpa beslutet får grundas endast på att beslutet strider mot denna lag. *Tillsynsmyndigheten skall fatta beslut i frågan senast inom tre månader från det att anmälan inkom till myndigheten*.

Om tillsynsmyndigheten behöver längre tid för prövningen, får den förlänga tidsfristen enligt första stycket med högst tre månader. om det fattas beslut om förlängning skall stiftelsen underrättas om detta.

I stället för att anmäla beslutet till tillsynsmyndigheten enligt första stycket kan styrelsen eller förvaltaren ansöka om Kammarkollegiets tillstånd att tillämpa beslutet. I sådant fall blir beslutet gällande från och med den dag då Kammarkollegiet tillåtit att beslutet tillämpas.

5 §³

Styrelsen eller förvaltaren får besluta om att förbruka stiftelsens tillgångar för det ändamål vartill de är bestämda eller för ett ändamål som så nära som möjligt motsvarar detta, om

1. stiftelsen bildades *för mer än 50 år sedan*,
 2. stiftelsen inte har kunnat främja sitt ändamål under de senaste fem åren,
 3. värdet av tillgångarna, värderade med tillämpning av 3 kap. 3 §, vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren har understigit det då gällande prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, samt
 4. stiftelsen saknar skulder.
- Bestämmelserna i 4 § tillämpas på beslut enligt första stycket.

Styrelsen eller förvaltaren får besluta om att förbruka stiftelsens tillgångar för det ändamål vartill de är bestämda eller för ett ändamål som så nära som möjligt motsvarar detta, om

1. stiftelsen bildades *före den 1 januari 1996*,
2. stiftelsen inte har kunnat främja sitt ändamål under de senaste fem åren,
3. värdet av tillgångarna, värderade med tillämpning av 3 kap. 3 §, vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren har understigit *ett gränsbelopp som motsvarar tio gånger* det då gällande prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, samt
4. stiftelsen saknar skulder.

8 kap.

1 §

En stiftelses firma skall tydligt skilja sig från andra firmor som förut är införda i *stiftelseregistret*. I en firma som skiljer sig från stiftelsens namn får inte ordet stiftelse eller en förkortning av detta ord ingå. I övrigt finns bestämmelser om registreringen i firmalagen (1974:156).

En stiftelses firma skall tydligt skilja sig från andra firmor som förut är införda i *ett stiftelseregister*. I en firma som skiljer sig från stiftelsens namn får inte ordet stiftelse eller en förkortning av detta ord ingå. I övrigt finns bestämmelser om registreringen i firmalagen (1974:156).

³ Senaste lydelse 1999:1106.

9 kap.

1 §⁴

I varje län skall finnas en tillsynsmyndighet för stiftelser. Regeringen kan dock föreskriva att flera län skall ha samma tillsynsmyndighet. Den länsstyrelse som regeringen bestämmer skall vara tillsynsmyndighet.

Tillsynsmyndighet för en stiftelse med egen förvaltning är *länsstyrelsen* i det län där stiftelsens styrelse har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. En stiftelse med anknuten förvaltning står under tillsyn av *länsstyrelsen* i det län där förvaltaren har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om ett handelsbolag är förvaltare, där bolagets huvudkontor är inrättat.

Tillsynsmyndighet för en stiftelse med egen förvaltning är *tillsynsmyndigheten* i det län där stiftelsens styrelse har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. En stiftelse med anknuten förvaltning står under tillsyn av *tillsynsmyndigheten* i det län där förvaltaren har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om ett handelsbolag är förvaltare, där bolagets huvudkontor är inrättat.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att en annan myndighet än som följer av första stycket skall vara tillsynsmyndighet för en stiftelse.

Att det för vissa stiftelser gäller särskilda bestämmelser om tillsynen framgår av 10 och 10 a §§.

6 §

Om en styrelseledamot eller förvaltaren missköter sitt uppdrag, kan han entledigas av allmän domstol. Entledigandet får begränsas till viss tid.

I fråga om *rätt till talan* om entledigande gäller 5 kap. 4 § första och fjärde styckena.

Har tillsynsmyndigheten *väckt talan* om entledigande av en styrelseledamot eller förvaltaren, får tillsynsmyndigheten entlediga denne för tiden till dess att domstolen har slutligt prövat saken eller bestämt annorlunda.

I fråga om *vem som har rätt att ansöka* om entledigande gäller 5 kap. 4 § första och fjärde styckena.

Har tillsynsmyndigheten *ansökt* om entledigande av en styrelseledamot eller förvaltaren, får tillsynsmyndigheten entlediga denne för tiden till dess att domstolen har slutligt prövat saken eller bestämt annorlunda.

10 §

Bestämmelserna i 3 § första stycket, 4 § samt 5 § första stycket

Bestämmelserna i 3 § första stycket, 4 § samt 5 § första stycket

⁴ Senaste lydelse 2001:305.

2 och 3 gäller inte i fråga om

1. stiftelser som bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting,

2. stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet, eller

3. stiftelser som enligt stiftarens förordnande skall vara undantagna från tillsyn enligt denna lag och som varken under innevarande eller de tre närmast föregående räkenskapsåren har utövat näringsverksamhet eller varit moderstiftelse.

2 och 3 gäller inte i fråga om stiftelser som enligt stiftarens förordnande skall vara undantagna från tillsyn enligt denna lag och som varken under innevarande eller de tre närmast föregående räkenskapsåren har utövat näringsverksamhet eller varit moderstiftelse.

I fråga om stiftelser som avses i första stycket gäller dock bestämmelserna i 3 § första stycket, 4 § första stycket 1 och 2 samt 5 § första stycket 2 och 3 om det kan antas att

1. stiftelsen saknar namn,

2. stiftelsen inte har upprättat års- eller koncernredovisning eller inte har avlämnat års- eller koncernredovisning, årsbokslut eller sammanställning över räkenskaperna till revisorn,

3. stiftelsen inte håller års- eller koncernredovisning eller revisions- eller koncernrevisionsberättelse tillgänglig för var och en,

4. stiftelsen saknar behörig revisor, eller om

5. fråga uppkommer om sådant beslut som avses i 4 kap. 5 §.

10 kap.

1 §⁵

En stiftelse skall vara registrerad om

1. den enligt bokföringslagen (1999:1078) är skyldig att upprätta årsredovisning, eller

2. det följer av de av stiftaren i stiftelseförordnandet meddelade föreskrifterna att den skall vara registrerad.

En stiftelse skall vara registrerad.

Registreringsmyndighet för en stiftelse är den länsstyrelse som med tillämpning av bestämmelserna i 9 kap. 1 § första stycket skall vara tillsynsmyndighet för stiftelsen.

Ett stiftelseregister skall föras hos registreringsmyndigheten för registreringar enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för registrering i stiftelseregistret.

⁵ Senaste lydelse 1999:1106.

2 §⁶

Om inte annat följer av 6 § andra stycket skall en stiftelses styrelse eller förvaltare anmäla stiftelsen för registrering i stiftelseregistret

1. i fall som avses i 1 § första stycket 2 senast sex månader efter det att stiftelsen bildades,

2. i övriga fall senast sex månader efter det att stiftelsen blev bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078).

Anmälan skall innehålla uppgift om

1. stiftelsens postadress och telefon,
2. styrelseledamöternas namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon eller förvaltarens namn eller firma, organisationsnummer, postadress och telefon,
3. revisorns namn, personnummer och postadress samt, om revisorn är ett registrerat revisionsbolag, vem som är huvudansvarig för revisionen och bolagets organisationsnummer.

Vid egen förvaltning skall anmälan vidare innehålla uppgift om den ort där styrelsen har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. Vid anknuten förvaltning skall uppgift i stället lämnas om den ort där förvaltarens har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om förvaltarens är ett handelsbolag, där bolaget har sitt huvudkontor inrättat.

Till anmälan skall det fogas en kopia av stiftelseförordnandet, om det är möjligt. Har styrelsen eller förvaltarens enligt 2 kap. 7 § fattat beslut om namn för stiftelsen, skall anmälan innehålla uppgift även om namnet.

3 §

Anmälan för registrering i stiftelseregistret skall genast göras

1. när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts enligt bestämmelserna i 6 kap.,

2. när en ändring har inträtt i något förhållande som avses i 2 § andra och tredje styckena,

3. när någon har bemyndigats att företräda stiftelsen enligt 2 kap. 16 § andra stycket eller 23 § andra stycket eller att ta emot delgivning

Anmälan för registrering i stiftelseregistret skall genast göras

1. när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts enligt bestämmelserna i 6 kap. eller 10 § lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen,

2. när en ändring har inträtt i något förhållande som avses i 2 § andra och tredje styckena,

3. när någon har bemyndigats att företräda stiftelsen enligt 2 kap. 16 § andra stycket eller 23 § andra stycket eller att ta emot delgivning

⁶ Senaste lydelse 2005:246.

enligt 2 kap. 16 a eller 23 a §, enligt 2 kap. 16 a eller 23 a §, samt Bilaga 2

4. när stiftelsen inte längre är registreringskyldig enligt denna lag, samt

5. när stiftelsen är upplöst.

4. när stiftelsen är upplöst.

I fall som avses i första stycket 3 skall uppgift lämnas om företrädarens eller den särskilde delgivningsmottagarens namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon. Har styrelsen eller förvaltaren beslutat att rätten att företräda stiftelsen samt att teckna dess namn och firma får utövas endast av två eller flera i förening, skall detta också anmälas för registrering i stiftelseregistret. Någon annan inskränkning i rätten att företräda stiftelsen och att teckna dess namn och firma får inte registreras.

När anmälan enligt första stycket 2 avser byte av förvaltare skall anmälan göras av den nye förvaltaren. I fall som avses i första stycket 5 skall anmälan göras av den avträdande styrelsen eller förvaltaren. Om tillsynsmyndigheten har utsett en särskild delgivningsmottagare enligt 9 kap. 7 eller 8 §, skall anmälan göras av delgivningsmottagaren. I övriga fall skall anmälan göras av styrelsen eller förvaltaren.

6 §

Innan en stiftelse börjar utöva näringsverksamhet skall styrelsen eller förvaltaren lämna uppgift för registrering i stiftelseregistret om

1. den firma under vilken näringsverksamheten skall bedrivas, och
2. näringsverksamhetens art.

Om stiftelsen inte tidigare är registrerad i stiftelseregistret, skall stiftelsen även fullgöra sin anmälningskyldighet enligt 2 § innan den börjar utöva näringsverksamheten.

Stiftelsen får registreras även i stiftelseregister för annat län, om verksamheten är avsedd att utövas där.

11 kap.

2 a §

Om det inte står i strid med stiftelseförordnandet skall minst hälften av en insamlingsstiftelses intäkter användas för ändamålet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2007.

2. I fråga om registrering enligt 10 kap. skall såvitt gäller stiftelser som bildats före den 1 januari 1996 äldre bestämmelser tillämpas fram till utgången av år 2011.

3. Ärenden som rör överklaganden av Kammarkollegiets beslut och Bilaga 2 som har kommit in till regeringen men inte avgjorts före den 1 juli 2007 skall överlämnas till den domstol som skall pröva överklagandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelser Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att 17 b § lagen om tryggande av pensionsutfästelser skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Om stadgarna inte säger något annat, skall arbetsgivaren utse revisor. Tillsynsmyndigheten skall utse särskild revisor, när det finns anledning till det. Revisorns berättelse skall åtfölja styrelsens årsredovisning, som skall sändas till tillsynsmyndigheten inom sex månader efter räkenskapsårets utgång.

Föreslagen lydelse

17 b §

Om stadgarna inte säger något annat, skall arbetsgivaren utse revisor. *Minst en revisor skall vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som avlagt revisorsexamen.* Tillsynsmyndigheten skall utse särskild revisor, när det finns anledning till det. Revisorns berättelse skall åtfölja styrelsens årsredovisning, som skall sändas till tillsynsmyndigheten inom sex månader efter räkenskapsårets utgång.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2007.

Härigenom föreskrivs att 4 § permutationslagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Talan mot fideikommissnämndens eller kammarkollegiets beslut enligt denna lag föres hos Konungen genom besvär

Fideikommissnämndens beslut enligt denna lag får överklagas till regeringen.

Kammarkollegiets beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2007.
 2. Ärenden som rör överklaganden av Kammarkollegiets beslut och som har kommit in till regeringen men inte avgjorts före den 1 juli 2007 skall överlämnas till den domstol som skall pröva överklagandet.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Identitetsbeteckning i numerisk form (organisationsnummer) skall fastställas för

1. aktiebolag, europabolag och europakooperativ med säte i Sverige, handelsbolag, ekonomisk förening och samfällighetsförening,

2. erkänd arbetslöshetskassa, understödsförening och annan allmän inrättning som enligt lag eller annan författning står under offentlig tillsyn,

3. kommun, landsting, kommunalförbund och annat organ för samverkan mellan kommuner, *och*

4. registrerat trossamfund och dess organisatoriska delar.

1 §

Identitetsbeteckning i numerisk form (organisationsnummer) skall fastställas för

1. aktiebolag, europabolag och europakooperativ med säte i Sverige, handelsbolag, ekonomisk förening och samfällighetsförening,

2. erkänd arbetslöshetskassa, understödsförening och annan allmän inrättning som enligt lag eller annan författning står under offentlig tillsyn,

3. kommun, landsting, kommunalförbund och annat organ för samverkan mellan kommuner,

4. registrerat trossamfund och dess organisatoriska delar, *och*

5. *stiftelse.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 20.

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § bokföringslagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Stiftelser är bokföringsskyldiga, om värdet av tillgångarna, beräknat enligt 4 §, överstiger ett gränobelopp som motsvarar *tio prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring*. Bokföringsskyldigheten inträder

1. från och med tidpunkten för stiftelsens bildande, om tillgångarna då överstiger det angivna gränobeloppet, eller

2. från och med det kalenderår vid vars ingång värdet av tillgångarna överstiger gränobeloppet.

Bokföringsskyldigheten enligt första stycket upphör, om tillgångarnas värde vid utgången av de tre senaste åren har varit lägre än det angivna gränobeloppet.

Följande stiftelser är dock bokföringsskyldiga även om förutsättningarna enligt första stycket inte är uppfyllda:

1. stiftelser som bedriver näringsverksamhet,
2. stiftelser som är moderstiftelser,
3. insamlingsstiftelser enligt 11 kap. 1 § stiftelselagen (1994:1220),
4. kollektivavtalsstiftelser enligt 11 kap. 3 § samma lag,
5. stiftelser som har bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting,
6. pensionsstiftelser enligt 9 § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.,
7. personalstiftelser enligt 27 § samma lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2007.

Stiftelser är bokföringsskyldiga, om värdet av tillgångarna, beräknat enligt 4 §, överstiger ett gränobelopp *som motsvarar en och en halv miljon kronor*. Bokföringsskyldigheten inträder

1. från och med tidpunkten för stiftelsens bildande, om tillgångarna då överstiger det angivna gränobeloppet, eller

2. från och med det kalenderår vid vars ingång värdet av tillgångarna överstiger gränobeloppet.

Efter remiss har yttranden över promemorian Vissa frågor i stiftelselagen m.m. (Ds 2007:7) inkommit från Hovrätten för Västra Sverige, Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Fideikommissnämnden, Tullverket, Finansinspektionen, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Bokföringsnämnden, Kammarkollegiet, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Högskoleverket, Karolinska Institutet, Uppsala universitet, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Statens kulturråd, Bolagsverket, Sveriges Kommuner och Landsting, FAR SRS, Folkbildningsrådet, Frivilligorganisationernas Insamlingsråd, Föreningen Stiftelser i Samverkan, De Handikappades Riksförbund, IOGT-NTO, Revisorsnämnden, Ridderhusdirektionen, Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund, Stiftelsen för Insamlingskontroll, Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling, Svenska Bankföreningen, Svenska kyrkan, Svenska Röda Korset, Sveriges advokatsamfund och SPFA.

Dessutom har yttranden inkommit från Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Gävleborg län och professor emeritus Carl Hemström.

Folkbildningsrådet, KFUK-KFUM:s riksförbund, Rädda barnens riksförbund, Stiftelsen Chalmers Tekniska Högskola, Stiftelsen för Strategisk Forskning och Sveriges Riksidrottsförbund har beretts tillfälle att yttra sig men har avstått från detta.

Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)

Härigenom föreskrivs i fråga om stiftelselagen (1994:1220)

dels att 1 kap. 8 §, 2 kap. 13 och 20 §§, 3 kap. 2 §, 4 kap. 7 §, 5 kap. 1 §, 6 kap. 1–5 §§, 9 kap. 1, 6, 10 och 11 §§, 10 kap. 1–3 och 6 §§ samt att rubriken närmast före 6 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 6 kap. 3 § ska sättas närmast före 6 kap. 4 §,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 11 kap. 2 a §, samt närmast före 6 kap. 3 § en ny rubrik av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 kap.**

8 §

I 9 kap. finns bestämmelser om att stiftelser står under tillsyn av en tillsynsmyndighet. I 10 kap. finns bestämmelser om att *vissa* stiftelser *skall* vara registrerade i ett stiftelseregister.

I 9 kap. finns bestämmelser om att stiftelser står under tillsyn av en tillsynsmyndighet. I 10 kap. finns bestämmelser om att stiftelser *ska* vara registrerade i ett stiftelseregister.

2 kap.

13 §

Över styrelsens beslut *skall* protokoll föras.

Över styrelsens beslut *ska det* föras protokoll. *Protokollet ska undertecknas av den som har varit protokollförare. Det ska justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet.*

20 §

Över de beslut som förvaltaren fattar rörande stiftelsen *skall* det föras protokoll.

Över de beslut som förvaltaren fattar rörande stiftelsen *ska* det föras protokoll. *Protokollet ska undertecknas av den som har varit protokollförare. Fattas beslut vid sammanträde ska protokollet justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet.*

3 kap.

2 §¹

Stiftelser som inte är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen (1999:1078) *skall* fortlöpande föra räkenskaper över belopp som har inbetalats till eller utbetalats av stiftelsen. Det *skall* finnas verifikationer för in- och utbetalningar. En stiftelse som har sin förmögenhet gemensamt placerad med en annan stiftelses förmögenhet, får beträffande den gemensamt placerade förmögenheten ha räkenskaper som är gemensamma med den andra stiftelsen.

Räkenskaperna *skall* avslutas med en sammanställning för varje räkenskapsår. Av sammanställningen *skall* framgå tillgångar och skulder vid räkenskapsårets början och slut samt inkomster och utgifter under räkenskapsåret. I sammanställningen *skall* även anges värdet av stiftelsens tillgångar vid räkenskapsårets slut.

Räkenskapsmaterialet skall bevaras i ordnat skick och på betryggande sätt inom landet under minst tio år från utgången av det räkenskapsår som räkenskapsmaterialet avser.

Stiftelser som inte är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen (1999:1078) *ska* fortlöpande föra räkenskaper över belopp som har inbetalats till eller utbetalats av stiftelsen. Det *ska* finnas verifikationer för in- och utbetalningar. En stiftelse som har sin förmögenhet gemensamt placerad med en annan stiftelses förmögenhet, får beträffande den gemensamt placerade förmögenheten ha räkenskaper som är gemensamma med den andra stiftelsen.

Räkenskaperna *ska* avslutas med en sammanställning för varje räkenskapsår. Av sammanställningen *ska* framgå tillgångar och skulder vid räkenskapsårets början och slut samt inkomster och utgifter under räkenskapsåret. I sammanställningen *ska* även anges värdet av stiftelsens tillgångar vid räkenskapsårets slut.

Dokument och andra medier som används för att bevara räkenskapsinformation ska vara varaktiga och lätt åtkomliga. De ska bevaras fram till och med det tionde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. De ska förvaras i Sverige, i ordnat skick och på betryggande sätt.

Efter särskilt föreläggande av tillsynsmyndigheten ska en kopia av den sammanställning över stiftelsens räkenskaper som anges i andra stycket ges in dit. Sådant föreläggande ska utfärdas när någon begär det. Beslut om föreläggande får förenas med vite. Fråga om utdömande av vite prövas av tillsynsmyndigheten.

¹ Senaste lydelse 1999:1106.

En revisor utses för bestämd tid eller tills vidare.

Ett uppdrag *att tills vidare* vara revisor upphör när en ny revisor har utsetts.

Ett uppdrag som revisor för bestämd tid upphör i förtid, om revisorn anmäler det hos den som har utsett honom eller om han entledigas av någon som enligt 1 § andra stycket har rätt att göra det.

Upphör ett uppdrag att vara revisor för bestämd tid i förtid, *skall* revisorn genast anmäla detta till tillsynsmyndigheten, om uppdraget har gällt en stiftelse som enligt bokföringslagen (1999:1078) är skyldig att upprätta årsredovisning. Revisorn *skall* i anmälan lämna en redogörelse för iakttagelserna vid den granskning som han har utfört under den del av löpande räkenskapsår som hans uppdrag har omfattat. För anmälan gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 § tredje och fjärde styckena om revisionsberättelse. Kopia av anmälan *skall* överlämnas till stiftelsens styrelse eller förvaltare.

Bestämmelsen i *fjärde* stycket tillämpas inte om uppdraget har gällt en sådan stiftelse som avses i 9 kap. 10 § första stycket.

Ett uppdrag *som* revisor upphör, *om revisorn anmäler det hos den som har utsett honom eller henne eller om revisorn entledigas av någon som enligt 1 § andra eller tredje stycket har rätt att göra det eller* när en ny revisor har utsetts.

Om ett uppdrag att vara revisor för bestämd tid *upphör* i förtid, *ska* revisorn genast anmäla detta till tillsynsmyndigheten, om uppdraget har gällt en stiftelse som enligt bokföringslagen (1999:1078) är skyldig att upprätta årsredovisning. *Detsamma gäller om ett uppdrag att vara revisor tills vidare upphör utan att en ny revisor har utsetts.* Revisorn *ska* i anmälan lämna en redogörelse för iakttagelserna vid den granskning som han *eller hon* har utfört under den del av löpande räkenskapsår som hans *eller hennes* uppdrag har omfattat. För anmälan gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 11 § tredje och fjärde styckena om revisionsberättelse. Kopia av anmälan *ska* överlämnas till stiftelsens styrelse eller förvaltare.

Bestämmelsen i *tredje* stycket tillämpas inte om uppdraget har gällt en sådan stiftelse som avses i 9 kap. 10 § första stycket.

Om en revisors uppdrag upphör i förtid eller ett uppdrag att vara revisor tills vidare upphör utan att en ny revisor har utsetts eller om bestämmelserna i 6 § hindrar ho-

² Senaste lydelse 1999:1106. Ändring har även föreslagits i SOU 2007:56.

nom eller henne att vara revisor, ska den som enligt 1 § andra eller tredje stycket har rätt att utse och entlediga revisor vidta åtgärder för att en ny revisor utses.

5 kap.

1 §

Om en styrelseledamot eller förvaltaren uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar skada för stiftelsen då han fullgör sitt uppdrag, skall han ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas någon annan genom åsidosättande av föreskrifterna i stiftelseförordnandet eller denna lag.

En styrelseledamot eller förvaltare som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar skada för stiftelsen ska ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas någon annan genom åsidosättande av föreskrifterna i stiftelseförordnandet, denna lag eller årsredovisningslagen (1995:1554).

6 kap.

Ändring m.m. efter tillstånd

Ändring m.m. efter tillstånd av Kammarkollegiet

1 §

Styrelsen eller förvaltaren får inte utan tillstånd av Kammarkollegiet ändra eller upphäva eller i särskilt fall åsidosätta föreskrifter i stiftelseförordnandet som avser

1. stiftelsens ändamål,	2. hur stiftelsens förmögenhet skall vara placerad,	2. hur stiftelsens förmögenhet ska vara placerad,
3. huruvida stiftelsen skall ha egen eller anknuten förvaltning,	3. huruvida stiftelsen ska ha egen eller anknuten förvaltning,	3. huruvida stiftelsen ska ha egen eller anknuten förvaltning,
4. av vem en styrelseledamot eller förvaltaren entledigas eller utses eller hur styrelsen skall vara sammansatt,	4. av vem en styrelseledamot eller förvaltaren entledigas eller utses eller hur styrelsen ska vara sammansatt,	4. av vem en styrelseledamot eller förvaltaren entledigas eller utses eller hur styrelsen ska vara sammansatt,
5. styrelsens beslutförhet eller omröstningsförfarande,	5. styrelsens beslutförhet eller omröstningsförfarande,	5. styrelsens beslutförhet eller omröstningsförfarande,
6. arvode till styrelsens ledamöter eller förvaltaren,	6. arvode till styrelsens ledamöter eller förvaltaren,	6. arvode till styrelsens ledamöter eller förvaltaren,
7. räkenskaper eller årsredovisning för stiftelsen,	7. räkenskaper eller årsredovisning för stiftelsen,	7. räkenskaper eller årsredovisning för stiftelsen,
8. revision, eller	8. revision, eller	8. revision, eller
9. rätt att föra talan om skadestånd till stiftelsen eller om entledigande av styrelseledamot eller förvaltare.	9. rätt att föra talan om skadestånd till stiftelsen eller om entledigande av styrelseledamot eller förvaltare.	9. rätt att föra talan om skadestånd till stiftelsen eller om entledigande av styrelseledamot eller förvaltare.

Föreskrifterna får ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas endast om de på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppen-

Föreskrifterna får ändras, upphävas eller i särskilt fall åsidosättas endast om de på grund av ändrade förhållanden inte längre kan följas eller har blivit uppen-

bart onyttiga eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter eller om det finns andra särskilda skäl.

Vid ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål *skall* vad som kan antas ha varit stiftarens avsikt beaktas så långt möjligt.

bart onyttiga eller uppenbart stridande mot stiftarens avsikter eller, *såvitt gäller föreskrifter som avses i första stycket 2–9*, om det finns andra särskilda skäl *och, såvitt gäller föreskrifter som avses i första stycket 1*, om det finns synnerliga skäl.

Vid ändring av föreskrifter om stiftelsens ändamål *ska* vad som kan antas ha varit stiftarens avsikt beaktas så långt möjligt.

2 §

Frågor om tillstånd enligt 1 § prövas på ansökan av styrelsen eller förvaltaren. Kammarkollegiets beslut får överklagas hos regeringen.

Frågor om tillstånd enligt 1 § prövas på ansökan av styrelsen eller förvaltaren. Kammarkollegiets beslut får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Ändring m.m. utan tillstånd

Ändring m.m. efter tillstånd av tillsynsmyndigheten

3 §

Om stiftaren i stiftelseförordnandet uttryckligen har föreskrivit att styrelsen eller förvaltaren utan tillstånd av en myndighet får ändra, upphäva eller åsidosätta särskilt angivna föreskrifter i stiftelseförordnandet som angår en annan fråga än som anges i 1 § första stycket 1, gäller vad stiftelseförordnandet föreskriver utan hinder av 1 §.

Även om det inte följer av stiftelseförordnandet får styrelsen eller förvaltaren i andra fall än som avses i 1 § första stycket utan tillstånd ändra, upphäva eller i särskilt fall åsidosätta en föreskrift i stiftelseförordnandet. Härvid skall 1 § andra stycket tillämpas.

I andra fall än som avses i 1 § första stycket får styrelsen eller förvaltaren ändra, upphäva eller i särskilt fall åsidosätta en föreskrift i stiftelseförordnandet om sådana förutsättningar som anges i 1 § andra stycket föreligger.

Ett beslut som avses i första stycket får inte tillämpas utan tillstånd av tillsynsmyndigheten. Förbud att tillämpa beslutet får grundas endast på att beslutet strider mot denna lag.

Frågor om tillstånd enligt andra stycket prövas på ansökan av styrelsen eller förvaltaren.

Ändring m.m. utan tillstånd4 §³

Om stiftaren i stiftelseförordnandet uttryckligen har föreskrivit att styrelsen eller förvaltaren utan tillstånd av en myndighet får ändra, upphäva eller åsidosätta särskilt angivna föreskrifter i stiftelseförordnandet som angår en annan fråga än som anges i 1 § första stycket 1, gäller vad som har föreskrivits i stiftelseförordnandet utan hinder av 1 och 3 §§.

Styrelsen eller förvaltaren *skall* underrätta tillsynsmyndigheten om beslut som avses i 3 §. Beslutet gäller från och med den dag då tre månader förflutit sedan underrättelsen inkom till tillsynsmyndigheten, om inte denna under tremånadersfristen förbjudit styrelsen eller förvaltaren att tillämpa beslutet. Förbud av tillsynsmyndigheten får grundas endast på att beslutet strider mot denna lag.

Styrelsen eller förvaltaren *ska* underrätta tillsynsmyndigheten om beslut som avses i *första stycket*. Beslutet gäller från och med den dag då tre månader förflutit sedan underrättelsen inkom till tillsynsmyndigheten, om inte denna under tremånadersfristen förbjudit styrelsen eller förvaltaren att tillämpa beslutet. Förbud av tillsynsmyndigheten får grundas endast på att beslutet strider mot denna lag.

Om tillsynsmyndigheten behöver längre tid för prövningen, får den förlänga tidsfristen enligt första stycket med högst tre månader. Om det fattas beslut om förlängning skall stiftelsen underrättas om detta.

5 §⁴

Styrelsen eller förvaltaren får besluta om att förbruka stiftelsens tillgångar för det ändamål vartill de är bestämda eller för ett ändamål som så nära som möjligt motsvarar detta, om

1. stiftelsen bildades för mer än 50 år sedan,	1. stiftelsen bildades för mer än 20 år sedan,
2. stiftelsen inte har kunnat främja sitt ändamål under de senaste fem åren,	
3. värdet av tillgångarna, värderade med tillämpning av 3 kap. 3 §, vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren har understigit det	3. värdet av tillgångarna, värderade med tillämpning av 3 kap. 3 §, vid utgången av de tre senaste räkenskapsåren har understigit <i>ett</i>

³ Ändringen innebär bl.a. att sista stycket upphävs.

⁴ Senaste lydelse 1999:1106.

då gällande prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, samt

gränsbelopp som motsvarar tio gånger det då gällande prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, samt

4. stiftelsen saknar skulder.

Bestämmelserna i 4 § tillämpas på beslut enligt första stycket.

Bestämmelserna i 3 § tillämpas på beslut enligt första stycket.

9 kap.

1 §⁵

Tillsynsmyndighet för en stiftelse med egen förvaltning är länsstyrelsen i det län där stiftelsens styrelse har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. En stiftelse med anknuten förvaltning står under tillsyn av länsstyrelsen i det län där förvaltaren har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om ett handelsbolag är förvaltare, där bolagets huvudkontor är inrättat.

En stiftelse med egen förvaltning står under tillsyn av den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i det län där stiftelsens styrelse har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. En stiftelse med anknuten förvaltning står under tillsyn av den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i det län där förvaltaren har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om ett handelsbolag är förvaltare, där bolagets huvudkontor är inrättat.

Regeringen meddelar föreskrifter om vilken länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i ett län.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att en annan myndighet än som följer av första stycket *skall* vara tillsynsmyndighet för en stiftelse.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att en annan myndighet än som följer av första stycket *ska* vara tillsynsmyndighet för en stiftelse.

Att det för vissa stiftelser gäller särskilda bestämmelser om tillsynen framgår av 10 och 10 a §§.

6 §

Om en styrelseledamot eller förvaltaren missköter sitt uppdrag, kan han entledigas av allmän domstol. Entledigandet får begränsas till viss tid.

I fråga om *rätt till talan* om entledigande gäller 5 kap. 4 § första och fjärde styckena.

Om en styrelseledamot eller förvaltaren missköter sitt uppdrag, kan han *eller hon* entledigas av allmän domstol. Entledigandet får begränsas till viss tid.

I fråga om *vem som har rätt att ansöka* om entledigande gäller 5 kap. 4 § första och fjärde

⁵ Senaste lydelse 2001:305.

Har tillsynsmyndigheten *väckt talan* om entledigande av en styrelseledamot eller förvaltaren, får tillsynsmyndigheten entlediga denne för tiden till dess att domstolen har slutligt prövat saken eller bestämt annorlunda.

styckena.

Har tillsynsmyndigheten *ansökt* om entledigande av en styrelseledamot eller förvaltaren, får tillsynsmyndigheten entlediga denne för tiden till dess att domstolen har slutligt prövat saken eller bestämt annorlunda.

10 §

Bestämmelserna i 3 § första stycket, 4 § samt 5 § första stycket 2 och 3 gäller inte i fråga om

1. *stiftelser som bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting,*

2. *stiftelser som förvaltas av en statlig myndighet, eller*

3. stiftelser som enligt stiftarens förordnande *skall* vara undantagna från tillsyn enligt denna lag och som varken under innevarande eller de tre närmast föregående räkenskapsåren har utövat näringsverksamhet eller varit moderstiftelse.

Bestämmelserna i 3 § första stycket, 4 § samt 5 § första stycket 2 och 3 gäller inte i fråga om stiftelser som enligt stiftarens förordnande *ska* vara undantagna från tillsyn enligt denna lag och som varken under innevarande eller de tre närmast föregående räkenskapsåren har utövat näringsverksamhet eller varit moderstiftelse.

I fråga om stiftelser som avses i första stycket gäller dock bestämmelserna i 3 § första stycket, 4 § första stycket 1 och 2 samt 5 § första stycket 2 och 3 om det kan antas att

1. stiftelsen saknar namn,

2. stiftelsen inte har upprättat års- eller koncernredovisning eller inte har avlämnat års- eller koncernredovisning, årsbokslut eller sammanställning över räkenskaperna till revisorn,

3. stiftelsen inte håller års- eller koncernredovisning eller revisions- eller koncernrevisionsberättelse tillgänglig för var och en,

4. stiftelsen saknar behörig revisor, eller om

5. fråga uppkommer om sådant beslut som avses i 4 kap. 5 §.

11 §⁶

Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller dock inte beslut om att väcka talan enligt 5 kap. 4 § första stycket eller 9 kap. 6 § första stycket eller beslut enligt 9 kap. 6 § tredje stycket.

Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Detta gäller dock inte beslut om att väcka talan enligt 5 kap. 4 § första stycket eller att *ansöka om entledigande enligt* 9 kap. 6 § första stycket eller beslut enligt 9 kap. 6 § tredje stycket.

⁶ Senaste lydelse 1995:1360.

Tillsynsmyndighetens beslut enligt 4 kap. 8 §, 6 kap. 4 § eller 5 § andra stycket, 9 kap. 5 § första stycket 3, i den del beslutet avser verkställighetsförbud, eller 9 kap. 7 eller 8 § gäller även om de överklagas.

Om tillsynsmyndighetens beslut överklagas, *skall* tillsynsmyndigheten föra talan för det allmänna. Överklagas domstolens beslut av tillsynsmyndigheten, *skall* överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då det överklagade beslutet meddelades.

Länsstyrelsens beslut enligt 9 § överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Bestämmelserna i tredje stycket om tillsynsmyndigheten och dess beslut gäller i sådant fall länsstyrelsen och dess beslut.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Tillsynsmyndighetens beslut enligt 4 kap. 8 §, 6 kap. 3 eller 4 § eller 5 § andra stycket, 9 kap. 5 § första stycket 3, i den del beslutet avser verkställighetsförbud, eller 9 kap. 7 eller 8 § gäller även om de överklagas.

Om tillsynsmyndighetens beslut överklagas, *ska* tillsynsmyndigheten föra talan för det allmänna. Överklagas domstolens beslut av tillsynsmyndigheten, *ska* överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag då det överklagade beslutet meddelades.

10 kap.

1 §⁷

En stiftelse ska vara registrerad om

1. den enligt bokföringslagen (1999:1078) är skyldig att upprätta årsredovisning, eller

2. det följer av de av stiftaren i stiftelseförordnandet meddelade föreskrifterna att den ska vara registrerad.

Registreringsmyndighet för en stiftelse är den länsstyrelse som med tillämpning av bestämmelserna i 9 kap. 1 § första stycket ska vara tillsynsmyndighet för stiftelsen.

Ett stiftelseregister ska föras hos registreringsmyndigheten för registrering enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för registrering i stiftelseregistret.

En stiftelse ska vara registrerad.

Registreringsmyndighet för en stiftelse är den länsstyrelse som med tillämpning av bestämmelserna i 9 kap. 1 § ska vara tillsynsmyndighet för stiftelsen.

Ett stiftelseregister ska föras hos registreringsmyndigheten för registrering enligt denna lag. *Om en länsstyrelse är registreringsmyndighet i flera län, ska den länsstyrelsen föra ett gemensamt register för registrering i dessa län.*

⁷ Senaste lydelse 2008:86.

2 §⁸

Om inte annat följer av 6 § andra stycket skall en stiftelses styrelse eller förvaltare anmäla stiftelsen för registrering i stiftelseregistret

1. i fall som avses i 1 § första stycket 2 senast sex månader efter det att stiftelsen bildades,

2. i övriga fall senast sex månader efter det att stiftelsen blev bokföringskyldig enligt bokföringslagen (1999:1078).

Anmälan *skall* innehålla uppgift om

1. stiftelsens postadress och telefon,

2. styrelseledamöternas namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon eller förvaltarens namn eller firma, organisationsnummer, postadress och telefon,

3. revisorns namn, personnummer och postadress samt, om revisorn är ett registrerat revisionsbolag, vem som är huvudansvarig för revisionen och bolagets organisationsnummer.

Vid egen förvaltning *skall* anmälan vidare innehålla uppgift om den ort där styrelsen har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. Vid anknuten förvaltning *skall* uppgift i stället lämnas om den ort där förvaltaren har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om förvaltaren är ett handelsbolag, där bolaget har sitt huvudkontor inrättat.

Till anmälan *skall* det fogas en kopia av stiftelseförordnandet, om det är möjligt. Har styrelsen eller förvaltaren enligt 2 kap. 7 § fattat beslut om namn för stiftelsen, *skall* anmälan innehålla uppgift även om namnet.

En stiftelses styrelse eller förvaltare *ska* anmäla stiftelsen för registrering i stiftelseregistret senast sex månader efter det att stiftelsen bildades.

Anmälan *ska* innehålla uppgift om

Vid egen förvaltning *ska* anmälan vidare innehålla uppgift om den ort där styrelsen har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. Vid anknuten förvaltning *ska* uppgift i stället lämnas om den ort där förvaltaren har sitt säte eller, om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om förvaltaren är ett handelsbolag, där bolaget har sitt huvudkontor inrättat.

Till anmälan *ska* det fogas en kopia av stiftelseförordnandet, om det är möjligt. Har styrelsen eller förvaltaren enligt 2 kap. 7 § fattat beslut om namn för stiftelsen, *ska* anmälan innehålla uppgift även om namnet.

⁸ Senaste lydelse 2005:246.

3 §⁹

Anmälan för registrering i stiftelseregistret *skall* genast göras

1. när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts enligt bestämmelserna i 6 kap.,

2. när en ändring har inträtt i något förhållande som avses i 2 § andra och tredje styckena,

3. när någon har bemyndigats att företräda stiftelsen enligt 2 kap. 16 § andra stycket eller 23 § andra stycket eller att ta emot delgivning enligt 2 kap. 16 a eller 23 a §,

4. när stiftelsen inte längre är registreringskyldig enligt denna lag, samt

5. när stiftelsen är upplöst.

I fall som avses i första stycket 3 *skall* uppgift lämnas om företrädarens eller den särskilde delgivningsmottagarens namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon. Har styrelsen eller förvaltaren beslutat att rätten att företräda stiftelsen samt att teckna dess namn och firma får utövas endast av två eller flera i förening, *skall* detta också anmälas för registrering i stiftelseregistret. Någon annan inskränkning i rätten att företräda stiftelsen och att teckna dess namn och firma får inte registreras.

När anmälan enligt första stycket 2 avser byte av förvaltare *skall* anmälan göras av den nye förvaltaren. I fall som avses i första stycket 5 *skall* anmälan göras av den avträdande styrelsen eller förvaltaren. Om tillsynsmyndigheten har utsett en särskild delgivningsmottagare enligt 9 kap. 7 eller 8 §, *skall* anmälan göras av delgivningsmottagaren. I övriga

Anmälan för registrering i stiftelseregistret *ska* genast göras

1. när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts enligt bestämmelserna i 6 kap. *eller med stöd av en sådan bestämmelse som avses i 10 § lagen (1994:1221) om införande av stiftelselagen (1994:1220),*

3. när någon har bemyndigats att företräda stiftelsen enligt 2 kap. 16 § andra stycket eller 23 § andra stycket eller att ta emot delgivning enligt 2 kap. 16 a eller 23 a §, *samt*

4. när stiftelsen är upplöst.

I fall som avses i första stycket 3 *ska* uppgift lämnas om företrädarens eller den särskilde delgivningsmottagarens namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon. Har styrelsen eller förvaltaren beslutat att rätten att företräda stiftelsen samt att teckna dess namn och firma får utövas endast av två eller flera i förening, *ska* detta också anmälas för registrering i stiftelseregistret. Någon annan inskränkning i rätten att företräda stiftelsen och att teckna dess namn och firma får inte registreras.

När anmälan enligt första stycket 2 avser byte av förvaltare *ska* anmälan göras av den nye förvaltaren. I fall som avses i första stycket 4 *ska* anmälan göras av den avträdande styrelsen eller förvaltaren. Om tillsynsmyndigheten har utsett en särskild delgivningsmottagare enligt 9 kap. 7 eller 8 §, *ska* anmälan göras av delgivningsmottagaren. I övriga

⁹ Senaste lydelse 2005:246.

fall *skall* anmälan göras av styrelsen eller förvaltaren.

fall *ska* anmälan göras av styrelsen eller förvaltaren.

Bilaga 4

6 §¹⁰

Innan en stiftelse börjar utöva näringsverksamhet *skall* styrelsen eller förvaltaren lämna uppgift för registrering i stiftelseregistret om

1. den firma under vilken näringsverksamheten *skall* bedrivas, och

2. näringsverksamhetens art.

Om stiftelsen inte tidigare är registrerad i stiftelseregistret, skall stiftelsen även fullgöra sin anmälningsskyldighet enligt 2 § innan den börjar utöva näringsverksamheten.

Stiftelsen får registreras även i stiftelseregister för annat län, om verksamheten är avsedd att utövas där.

Innan en stiftelse börjar utöva näringsverksamhet *ska* styrelsen eller förvaltaren lämna uppgift för registrering i stiftelseregistret om

1. den firma under vilken näringsverksamheten *ska* bedrivas, och

2. näringsverksamhetens art.

Stiftelsen får registreras även i stiftelseregister *hos registreringsmyndighet* för annat *eller andra* län, om verksamheten är avsedd att utövas där.

11 kap.

2 a §

Minst tre fjärdedelar av en insamlingsstiftelses intäkter ska, om inte synnerliga skäl föreligger, under en period om tre sammanhängande räkenskapsår användas för ändamålet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

2. Bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket fjärde meningen och tredje stycket tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2009.

3. En ansökan eller underrättelse enligt 6 kap. som har gjorts före lagens ikraftträdande prövas enligt 6 kap. 1 och 5 §§ i dess tidigare lydelse.

4. Ärenden som rör överklaganden av Kammarkollegiets beslut enligt 6 kap. 1 § och som har kommit in till regeringen men inte avgjorts före den 1 januari 2010 ska slutföras av regeringen.

5. En firma som har registrerats före den 1 januari 2010 får behållas oförändrad. Om stiftelser därigenom kan blandas samman vid registrets förande, kan registreringsmyndigheten i registret föra in en särskiljande ortsangivelse eller annat förtydligande.

¹⁰ Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

6. I fråga om registrering enligt 10 kap. tillämpas äldre bestämmelser fram till utgången av år 2015. Bilaga 4

7. För insamlingsstiftelser som har bildats före den 1 januari 2010 tillämpas bestämmelsen i 11 kap. 2 a § om inte annat följer av stiftelseförordnandet.

Härigenom föreskrivs att 22, 31 och 33 §§ lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m. ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 §¹

Finns *icke* längre någon, som omfattas av en pensionsstiftelses ändamål, eller överstiger stiftelsens kapital väsentligen vad som kan komma att fordras för att tillgodose ändamålet eller förekommer i övrigt särskilda skäl att ändra innehållet i stiftelsens stadgar, *äger* tillsynsmyndigheten på ansökan av stiftelsen *förordna* om ändring. *Förordnandet* får avse sammanslagning av två eller flera stiftelser.

Anser tillsynsmyndigheten att ärendet är av sådan beskaffenhet att det bör ankomma på regeringen att fatta beslut, äger myndigheten underställa regeringen ärendet.

Finns *inte* längre någon, som omfattas av en pensionsstiftelses ändamål, eller överstiger stiftelsens kapital väsentligen vad som kan komma att fordras för att tillgodose ändamålet eller förekommer i övrigt särskilda skäl att ändra innehållet i stiftelsens stadgar, *får* tillsynsmyndigheten på ansökan av stiftelsen *besluta* om ändring. *Beslutet* får avse sammanslagning av två eller flera stiftelser.

31 §²

Tillsynsmyndighet är länsstyrelsen i det län där arbetsgivaren har sitt hemvist.

En pensions- eller personalstiftelse står under tillsyn av den länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i det län där arbetsgivaren har sitt hemvist. Regeringen meddelar föreskrifter om vilken länsstyrelse som är tillsynsmyndighet i ett län.

Styrelsen för en pensions- eller personalstiftelse ska anmäla stiftelsen för tillsyn senast sex månader efter det att styrelsen har tagit emot sitt uppdrag. En pensionsstiftelse som avses i 9 a § första stycket ska dock anmälas för tillsyn genast efter det att uppdraget har tagits emot.

Anmälan enligt andra stycket ska innehålla uppgift om stiftelsens postadress och telefon samt om styrelseledamöternas namn, personnummer, bostadsadress, postadress och telefon. Till anmälan ska fogas en bestyrkt kopia av de handlingar som arbetsgivaren upprättat avseende

¹ Senaste lydelse 1975:1388. Ändringen innebär bl.a. att andra stycket upphävs.

² Senaste lydelse 2008:87.

stiftelsen samt, om möjligt, uppgift om storleken och arten av stiftelsens förmögenhet. När en ändring har inträtt i något förhållande som tidigare har anmälts, ska detta genast anmälas till tillsynsmyndigheten.

När en pensionsstiftelses verksamhet når den omfattning som anges i 9 a § första stycket, ska dess styrelse genast göra en anmälan till tillsynsmyndigheten. Detsamma gäller när en pensionsstiftelse har beslutat att tillämpa de bestämmelser som anges i nämnda stycke.

Finansinspektionen får, om det finns särskilda skäl, efter ansökan från en pensionsstiftelse vars verksamhet inte längre har den omfattning som anges i 9 a § första stycket eller som inte längre vill tillämpa dessa bestämmelser i enlighet med vad som anges i 9 a § andra stycket besluta att stiftelsen inte längre ska tillämpa de regler som anges i det förstnämnda stycket.

Tillsynsmyndigheten ska föra ett register över anmälda stiftelser.

Tillsynsmyndigheten ska underrätta Finansinspektionen om en anmälan enligt andra stycket andra meningen eller fjärde stycket. Finansinspektionen ska underrätta tillsynsmyndigheten om en ansökan enligt femte stycket och om det beslut som inspektionen fattar med anledning av en sådan ansökan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avgifter för tillsyn och registrering enligt denna lag.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om ingivning av anmälningar i registreringsärenden.

33 §³

Tillsynsmyndighetens beslut enligt 22 § får överklagas hos regeringen.

I fråga om överklagande av annat beslut av tillsynsmyndigheten enligt denna lag tillämpas 9 kap. 11 § första–tredje styckena stiftelselagen (1994:1220).

Skatteverkets beslut enligt 11 § tredje stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag samt Skatteverkets beslut enligt 11 § tredje stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

I fråga om överklagande av beslut av tillsynsmyndigheten tillämpas 9 kap. 11 § första stycket andra meningen samt andra och tredje styckena stiftelselagen (1994:1220).

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

2. Ärenden som rör överklaganden av tillsynsmyndighetens beslut enligt 22 § första stycket som har kommit in till regeringen men inte avgjorts före den 1 januari 2010 ska slutföras av regeringen. Detsamma gäller ärenden som med stöd av 22 § andra stycket har underställts regeringen men inte har avgjorts den 1 januari 2010.

³ Senaste lydelse 2003:680.

Häri genom föreskrivs att 3 och 4 §§ permutationslagen (1972:205) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Avser ärende om permutation ändrad ändamålsbestämning för egendom av mera betydande värde eller uppkommer i ärendet fråga av särskild vikt från allmän synpunkt, *skall* fideikommissnämnden eller kammarkollegiet med eget yttrande överlämna ärendet till *Konungen* för avgörande.

Talan mot fideikommissnämndens eller kammarkollegiets beslut enligt denna lag *föres* hos *Konungen* genom besvär.

Föreslagna lydelse

3 §

Avser ärende om permutation ändrad ändamålsbestämning för egendom av mera betydande värde eller uppkommer i ärendet fråga av särskild vikt från allmän synpunkt, *ska* fideikommissnämnden med eget yttrande överlämna ärendet till *regeringen* för avgörande.

4 §

Fideikommissnämndens beslut enligt denna lag *får* överklagas hos *regeringen*.

Kammarkollegiets beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

2. Ärenden som rör överklaganden enligt 4 § av Kammarkollegiets beslut och som har kommit in till regeringen men inte avgjorts före den 1 januari 2010, ska slutföras av regeringen. Detsamma gäller för ärenden som Kammarkollegiet med stöd av 3 § har överlämnat till regeringen för avgörande men inte har avgjorts före den 1 januari 2010.

Förslag till lag om ändring i lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl.

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1974:174) om identitetsbeteckning för juridiska personer m.fl ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Identitetsbeteckning i numerisk form (organisationsnummer) skall fastställas för

1. aktiebolag, europabolag och europakooperativ med säte i Sverige, handelsbolag, ekonomisk förening och samfällighetsförening,

2. erkänd arbetslöshetskassa, understödsförening och annan allmän inrättning som enligt lag eller annan författning står under offentlig tillsyn,

3. kommun, landsting, kommunalförbund och annat organ för samverkan mellan kommuner, och

4. registrerat trossamfund och dess organisatoriska delar.

Identitetsbeteckning i numerisk form (organisationsnummer) ska fastställas för

3. kommun, landsting, kommunalförbund och annat organ för samverkan mellan kommuner,

4. registrerat trossamfund och dess organisatoriska delar, och

5. stiftelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010.

Häri genom föreskrivs i fråga om årsredovisningslagen (1995:1554) dels att 5 kap. 1 § ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 5 kap. 28 §, samt närmast före 5 kap. 28 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §¹

Utöver vad som följer av övriga bestämmelser i denna lag *skall* årsredovisningen innehålla de upplysningar som anges i 2–26 §§. Upplysningarna *skall* lämnas i noter. Om det inte står i strid med kravet på överskådlighet i 2 kap. 2 §, får upplysningarna i stället lämnas i balansräkningen eller resultaträkningen.

Lämnas upplysningarna i noter, *skall* hänvisning göras vid de poster i balansräkningen eller resultaträkningen till vilka de hänför sig.

Utöver vad som följer av övriga bestämmelser i denna lag *ska* årsredovisningen innehålla de upplysningar som anges i 2–26 och 28 §§. Upplysningarna *ska* lämnas i noter. Om det inte står i strid med kravet på överskådlighet i 2 kap. 2 §, får upplysningarna i stället lämnas i balansräkningen eller resultaträkningen.

Lämnas upplysningarna i noter, *ska* hänvisning göras vid de poster i balansräkningen eller resultaträkningen till vilka de hänför sig.

Insamlingsintäkter och insamlingskostnader

28 §

Företag som bedriver insamlingsverksamhet ska lämna uppgift om sådana intäkter och kostnader under räkenskapsåret som är hänförliga till insamlingsverksamheten (insamlingsintäkter och insamlingskostnader).

Insamlingsintäkter och insamlingskostnader ska anges särskilt till belopp och art.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010 och tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2009.

¹ Senaste lydelse 1999:1112.

Häri genom föreskrivs att 2 kap. 3 § bokföringslagen (1999:1078) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Stiftelser är bokföringsskyldiga, om värdet av tillgångarna, beräknat enligt 4 §, överstiger *ett gränsbelopp som motsvarar tio prisbasbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring*. Bokföringsskyldigheten inträder

Stiftelser är bokföringsskyldiga, om värdet av tillgångarna, beräknat enligt 4 §, överstiger *en och en halv miljon kronor*. Bokföringsskyldigheten inträder

1. från och med tidpunkten för stiftelsens bildande, om tillgångarna då överstiger det angivna gränsbeloppet, eller

2. från och med det kalenderår vid vars ingång värdet av tillgångarna överstiger gränsbeloppet.

Bokföringsskyldigheten enligt första stycket upphör, om tillgångarnas värde vid utgången av de tre senaste åren har varit lägre än det angivna gränsbeloppet.

Följande stiftelser är dock bokföringsskyldiga även om förutsättningarna enligt första stycket inte är uppfyllda:

1. stiftelser som bedriver näringsverksamhet,
2. stiftelser som är moderstiftelser,
3. insamlingsstiftelser enligt 11 kap. 1 § stiftelselagen (1994:1220),
4. kollektivavtalsstiftelser enligt 11 kap. 3 § samma lag,
5. stiftelser som har bildats av eller tillsammans med staten, en kommun eller ett landsting,
6. pensionsstiftelser enligt 9 § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.,
7. personalstiftelser enligt 27 § samma lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010 och tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 2009.

Efter remiss har yttrande över utkastet till lagrådsremiss inkommit från Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Domstolsverket, Skatteverket, Bokföringsnämnden, Kammarkollegiet, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Karolinska Institutet, Uppsala universitet, Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, Bolagsverket, Sveriges Kommuner och Landsting, FAR SRS, Frivilligorganisationernas Insamlingsråd, Föreningen Stiftelser i Samverkan, Revisorsnämnden, Stiftelsen för Insamlingskontroll, Svenska Bankföreningen och Sveriges advokatsamfund.

Yttrande har dessutom inkommit från Öhrlings PricewaterhouseCoopers.

Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling har beretts tillfälle att yttra sig men avstått från det.